

UKRAJINŠKA
LATYNKA
KOROTKYJ
PRAVOPYS

© Видавництво "Класика". 2000

PEREDMOVA

Prot'ahom ostannix dvox stoliť neodnorazovo zdijsňuvalyša sprobny perevedenn'ja ukrajinskoji movy na latynsku hrafiku: dosyt' zhady lyše diskusiji peršoji polovyny XIX st., brošuru Markijana Šaškevyča "Azbuca i abecadlo", sprovokovanu proektom Jozefa Jirečka tak zvanu "azbučnu vijnu" v Halyčyni 1859 roku, perepysanyj latynkoju rukopysnyj "Kobzar" Tarasa Ševčenko, pravopysni diskusiji kinca 20-x rokiv XX st., najnoviši tendenciji v ukrajinskych intelektual'nyx kolax toščo. Prote usi ci "za" i "proty" zalyšajuťša lyše cikavymy faktamy istoriji našoji kul'tury, pysemnosti zokrema. Žodni namahan'ja vprovadyty latynku ne daly u nas naležneho rezul'tatu, bo naspravdi lamaty čy pereinakšuvaty tyšačolitnu kyrylyčnu tradyciju ukrajinskoji pysemnosti nemaje žodneho sensu. Na pořadku dennomu stojit' lyše adaptacija ukrajinskoho pravopysu (a ne lyše ukrajinskoji abety) do vymoh latynkoji hrafiky, v peršu čerhu — z metoju unifikaciji latynky dl'a zastosovan'ja jiji v kompjuternij haluzi, jaka pry semymyl'nomu rozvytkovi novitnix texnologij prosto vymahaje pevnoji (čy navit' povnoji) unifikaciji. Dosvid pokazuje, ščo samoji lyše kyrylyčnoji hrafiky vyjavl'ajet'ša nedostatno dl'a universal'neho vxodženn'ja ukrajinskoji movy u svit virtual'noji real'nosti ta dl'a efektyvnoho funkcionovan'ja ukrajinskoji movy na vsix možlyvyx rivnax, povjazanyx iz total'noju kompjuterizacijeu praktyčno vsix vydiv dijal'nosti l'udyny u sučasnomu suspil'stvi.

Isnujuť rizni varianty "latynizaciji" ukrajinskoji azbuky — davniši j noviši, krašči j hirši, prote žoden iz nyx ne može vvažatyša povniťu zadovol'nym. Viddajučy naležne vsim poperednim proektam, navodymo na forzaci

našoho vydanňa lyše t. zv. harvardskýj dvojistyj variant transliteraciji ukrajinškoj azbuky: 1) “non-linguistic“ (z vykorystanňam anhljýskyx hrafičnyx vidpovidnykiv) — najzručnišyj dl'a zastosovanňa v elektronnij pošti, de diakrytyčni znaky ne spryjmajut'sja; 2) “linguistic“ — dostatno dobre prystosovanyj do transliterovanňa latynkoju ukrajinškoj movy. Na inšomu boci forzacu navodymo tablyci koreľaciji ukrajinškoj kyrylyci ta latynky — najbil'sh optymal'ni, z našoho pohľadu, spivvidnošenňa cyx dvox hrafičnyx system (dokladniše dyv. nyžče). Zaproponovana namy model' vidtvorenňa zasobamy latynškoj hrafiky fonetyčnyx osoblyvostej ukrajinškoj movy, zvyčajno ž, ne mohla obmežyťsa lyše prystosovanňam abetky. Hrafične vyrišenňa musyť buty arhumentovane orfohrafičnymy pravylamy. Tomu j vynykla potreba oformlenňa čoho “Korotkoho pravopysu“. Za osnovu vžaloša nyny dijučyj pravopys — četverte (1993) ta pjate stereotypne (1996) vydanňa, a takož proekt najnovišoji redakciji ukrajinškoho pravopysu (1999). Pis'ľa vidpovidneho opracúvanňa z cyx vydaň bulo vykorystano bazovyj material i dopovнено joho vlasnymy položenňamy ta il'ustracijamy.

Porivňano z dijučym pravopysom ta proektom joho najnovišoji redakciji danyj korotkyj pravopys maje cilyj řad vidminnostej zahaľnoho charakteru. Perš za vse dl'a joho oformlenňa vykorystano inšu hrafiky — na osnovi latynky. Pry cij nahodi slid zvernuty uvahu na osnovni rysy koreľaciji ukrajinškoj kyrylyčnoj azbuky iz zaproponovanyj variantom prystosovanňa latynškoj hrafiky do ukrajinškoj abetky, vraxovujučy vsi podal'shi orfohrafični arhumentaciji. Dl'a bil'shosti kyrylyčnyx liter (**а, б, в, г, ґ, е, ж, и, ї, к, м, о, п, у, ф, х, ч, ш**) isnujuť vidpovidnyky v jedynomu varianti

(**a, b, v, h, g, e, ž, y, i, j, k, m, o, p, u, f, x, č, š**). Dejaki litery na poznačená pryholosnyx zvukiv majuť po dva vidpovidnyky — tverdyj i mjakyj: **д — d, d' ; з — z, z' ; л — l, l' ; н — n, n' ; р — r, r' ; с — s, s' ; т — t, t' ; ц — c, c' .** Ce zumovleno tym, ščo dani pryholosni u riznyx pozycijax vymovľajuťša dvojako — tvrdo abo mjako, i vidpovidno v latynci poznačajuťša riznymy literamy. Tut slid zauvažyty, ščo mjaki pryholosni pered **i** na pyšmi ne pomjaksujuťša, tobtó zberihajuť svij tverdyj pysemnyj variant. Litery **я, ю, є** peredajuťša tež dvojako: abo jak bukvospolučená **ja, ju, je**, abo jak **a, u, e** pisľa mjakyx pryholosnyx. Litera **ї** peredajeťša lyše bukvospolučenám **ji**, jake, okrim pozyciji na počatku slova ta pisľa holosneho, može stojaty lyše pisľa tverdoho pryholosneho. Rozdiľnist' vymovy pisľa tverdoho pryholosneho pered **я, ю, є, ї** v kyrylyci poznačajuťša apostrofom, jakyj v latynci v takij jakosti vidsutnij. Mjakyj znak (**ь**) u kyrylyci služyť dl'a poznačená mjakosti pryholosnyx, natomist' v latynci v takij sytuaciji vykorystovujuťša okremi litery na poznačená mjakyx pryholosnyx: **d', z', l', n', r', s', t', c' .** Litera **ц** peredajeťša bukvospolučenám **šč**. Jakščo ž pohľanuty na zvorotnij variant, tobtó na kyrylyčni vidpovidnyky literam ukrajínskoji latynky, to varto vidznačyty lyše dva momenty. Litery **a, e, u** majuť po dva vidpovidnyky: **a/я, e/є, y/ю**. Natomist' usi ti pryholosni, ščo majuť tverdyj i mjakyj varianty, zadovil'ňajuťša odnym hrafičnym vidpovidnykom, pisľa jakoho u razi mjakoji vymovy v kyrylyci vynykajuť **я, ю, є** abo ž mjakyj znak.

Jakščo pryklady podajuťša za alfavitnym pořadkom, todi vzircem služyť ukrajínska abetka na osnovi modyfikovanoji latynky, zastosovanoji v danomu vydanni. Ce ž stosujeťša i pořadkovosti pidpunktiv, poznačenyx literamy: a), b), c), c'), č) i t.d. Koly ž il'ustraciji podajuťša ne za

abetkovym pryncypom, todi spracovuje lohično-smyslovij pryncyp, zumovlenyj zmistom vykladenyx položen.

Pry komponuvanni danoho korotkoho pravopysu povnist'u bulo vylučeno častynu pro najholovniši pravyla punktuaciji. Xoča punktuacijni pravyla zazvyčaj je nevidjemnoju skladovuju pravopysnoho kodeksu, prote dl'a danoho vydanňa vony ne je konče neobxidnymy z tijeji prostoji pryčyny, ščo pravyla punktuaciji žodnym čynom ne vplyvajut' na sposoby peredavanňa ukrajinskoji movy zasobamy latynškoji hrafiky. Zreštoju, ustaleni pravyla punktuaciji možna zavždy pereviryty za dijučym pravopysom. Iz podibnyx mirkuvaň vylučeno takož rozdil pro pravyla perenosu. Aby unyknty nahromadženná menš mobil'noho materialu, povnist'u znáto tež rozdil pro vžyvanňa velykoji ta maloji liter. Znak naholosu v iľustracijax ne prostavlenyj, natomist' nahološeni zvuky vydileno hrubšym šryftom.

Bilšisť prymitok, zokrema iz vidsylanňamy do inšyx parahrafiv ta punktiv, znáto zadl'a vyrivnanňa struktury podači najneobxidnišocho materialu. Ta ce vže naležyt' radše do častkovyx vidminnostej miž danym vydanňam ta bazovymy džerelamy. Na holovnišyx takyx vidminnosťax varto xoča b vybirkovo zupynytyś konkretniše.

Pravopys osnovy slova

§ 3. U dijučomu pravopysi zaznačeno, ščo na počatku slova pyšeťša **і**, a ne **н** — lyboň, ščob pidkreslyty hrafičnu vidminnisť vid rosijskoji movy. U proekti ž najnovišoji redakciji dopuskajet'ša napysanňa **н** na počatku slova v dejakyx slovax, osoblyvo pered pryholosnymy **н** ta **п**. Dl'a našocho ž variantu važlyvišym vydajet'ša tverđenňa pro te, ščo

Numeracija parahrafiv podajet'ša za našym vydanňam.

mjaki pryholosni pered **i** na pyśmi ne pomjakšujut'ša. My ne stavymo sobi za metu porivnúvaty vidminnosti miž dijučym pravopysom ta proektom joho najnovišoji redakciji, tomu na ci dva bazovi džerela budemo posylatyša bez rozmežuvanńa jak na odne cile.

§ 4-7. Vžyvanńa bukvospolučeń **ji, je, ja, ju** opysano dyferencijovano — kožne okremym parahrafom, ščob núansuvaty jixni osoblyvosti. Vypadky rozdil'noji vymovy pisľa tverdogo pryholosnogo (v kyrylyci označuvani apostrofom) obumovleni u prymitci ta vidpovidnyx punktax. Spolučeńńa mjakyx pryholosnyx z **a, u, e** rozhl'adajet'ša pizniše v § 19.

§ 12-14. Dľa cyx parahrafiv uvedeno okremu spil'nu nazvu "Došahnenńa mylozvučnosti movy", ščob, po-perše, unyknyty zlytt'a z poperednim pidrozdilom, i po-druhe, take tematyčne vyokremenńa vydajet'ša nam ne lyše vypravdanyx, ale j nemynučym. Utočneno prymitku pro vžyvanńa paraleľnyx form Ukrajina/Vkrajina. Zamineno majže vsi il'ustraciji. Prynahidno slid zhadaty, ščo u našomu vydanni ne vykorystano žodnyx cytat iz zaznačeńńam avtorstva. V jakosti rozlohyx il'ustracij (u vyhl'adi fraz čy rečeń) abo zalyšeno zahaľni pryklady, abo vneseno novi formul'uvanńa.

§ 15. Dodano prymitku pro variabil'nist' vidtvorenńa etymolohičnogo [g] u zahaľnyx nazvax inšomovnogo poxodžeńńa.

§ 16. Syntezovano vyznačeńńa ta rozšyreno il'ustrativnyj řad vžyvanńa litery **g** u zahaľnyx i vlasnyx nazvax.

§ 19. Kardynaľno zmineno pravyla poznačeńńa mjakosti pryholosnyx, koly zamist' kyrylyčnogo mjakoho znaka stavľat'ša special'ni znaky mjakšenneńa, vnaslidok čoho vynykajut' novi hrafemy na poznačeńńa mjakosti pryholosnyx pered **a, u, e** (kyrylyčnymy **я, ю, є**).

§ 25-27. V imennykovyx, prykmetnykovyx ta dije-prykmetnykovyx sufiksax napysanňa sproščujeťša za raxunok vidpovidnoho predavanňa latynkoju liter **я, ю, є, ї**.

§ 28. Sproščeno napysanňa čerez defis skladnyx sliv bez spoločneho zvuka.

§ 33. Zadľa prozorosti spryjnatťa skoročeno nahroma-dženňa prykladiv napysanňa razom pryslivnykiv ta napysan-ňa okremo pryslivnykovyx spoluk.

Pravopys zakinčėn vidmińuvanyx sliv

§ 39. U zrazkax vidmińuvanňa imennykiv zmineno dejaki pryklady u tverdij ta mjakij hrupax druhoji vidminy (a same: deščo “zasociolohizovani“ pryklady *robotnyk, stalevar, sekretar* — na *čarivnyk, kuxovar, likar*).

§ 40. “Uvahy do pravopysu vidminkovyx zakinčėn“ — nazva čoho rozdilů distala na počatku utočnenňa “dejaki“ u zvjazku iz neznačnym skoročėnňam ne vkraj neobxidnyx prymitok i punktiv. Z kinća čoho rozdilů na počatok pere-neseno parahraf pro vidmińuvanňa imennykiv, ščo majut til’ky formu množyny.

§ 63. Do najvyščoho stupeńa porivńanňa prykmetnykiv dodano pryklad iz trykratnym posylenňam oznaky: *ščojak-najkraščyj*.

§ 64. Do skladnyx kil’kisnyx čyslivnykiv dodano povnopravnu formu *devjatdeřat*, zńavšy z neji jarlyk “užy-vanoji (lyše) v rozmovnij movi ta xudožnij literaturi“.

§ 74. Nazvu šomoho punktu “Vidmińuvanňa dijėsliv *daty, jisty*, z korenem *-vist-* (*vidpovisty* j pod.), *buty*“ zmineno na “Vidmińuvanňa atematyčnyx dijėsliv“ iz vidpo-vidnym pojańuvaľnym vyznačėnňam u teksti. Takym čynom ne lyše sprostyloša hromizdku nazvu punktu, ale j bulo navedeno neobxidnyj teoretyčnyj štryx.

Pravopys sliv inšomovnoho poxodženňa

U čomu rozdili rozhl'adajuťša lyše zahal'ni nazvy, pryčomu navedeno osnovni analohy dl'a transformaciji inšomovnyx vlasnyx nazv, rozhl'ad jakyx pereneseno u nastupnyj rozdil, prysvjačenyj pravopysovi vlasnyx nazv. Paragraf pro vidmiňuvanňa sliv inšomovnoho poxodženňa pereneseno na počatok cijej častyny.

§ 82. Obumovleno variabil'nist' vžyvanňa na misci etymolohičnoho [g] liter **h** abo **g**.

§ 85. Dodano paragraf pro peredavanňa litery **v** vidpo-vidno do vymovy v movi-džereli.

§ 86. Unifikovano peredavanňa litery **w** čerez **v**.

§ 87. Dodano paragraf pro peredavanňa litery **x** bukvo-spolučenňam **ks**, a takož prymitku pro literu **x** v ukrajnškj latynci.

§ 88. Zvuženo kolo prykladiv, u jakyx podvojenňa pryholosnyx ne peredajet'ša, natomist' rozšyreno joho dl'a sliv, u jakyx podvojenňa pryholosnyx zberihajet'ša. Na hlyboke naše perekonanňa, sproščennja podvojenyxx pryholosnyx za analohijeju do tradycijno zasvojenyxx zrazkiv ne slid zvodyty do absurdu, adže praktyčno nemožlyvo ujavyty sobi bez podvojenňa pryholosnyxx slova typu *annaly*, *brutto*, *intermecco*, *picca* toščo.

§ 89-93. Deščo sproščeno peredavanňa inšomovnyxx holosnyxx.

§ 94. Vyrivňano pryklady, ščo vказujuť na rozdil'nist' vymovy **ja**, **ju**, **je**, **ji** z poperednimy pryholosnymy.

§ 95. Pererobljeno paragraf pro mjaki pryholosni, vyxod'čaj iz poperedňo vykladenyxx pravyl poznačenňa mjakosti pryholosnyxx.

§ 97. Možna zhodytyś iz peredavanňam inšomovnyxx dyftonhiv **au**, **ou**, **ow** čerez **av**, a tež iz častkovym zbereženňam identyčnoho peredavanňa **au**, **ou**.

Pravopys vlasnyx nazv

Ću častynu zahalom sutťevo pererobleno.

§ 99. Tut podano trydcat' real'nyx kombinacij ukrajin'skyx imen ta prizvyšč (čolovičyx ta žinočyx) tak, ščob žodne imja ne povtořovaloša i ščob proil'ustruvaty vsi osnovni typy ukrajin'skyx prizvyšč.

§ 100. Tut navedeno lyše zrazky vidmińuvanńa čolovičoho ta žinočoho imeni ta po bat'kovi. A dl'a vsix možlyvyx čolovičyx ta žinočyx imen, vyxod'ačy z jixnix zakinčėn u nazyvnomu vidminku odnyny, vyzvano lyše — za jakoju analogijeju vony vidmińujuťša (jak vidpovidni imennyky I, II ta III vidminy).

§ 101. Tut dostatńoju je orijentovna systema vidmińuvanńa prizvyšč (za zrazkom vidpovidnyx imennykiv, prykmetnykiv toščo).

§ 102. Inšomovni imena ta prizvyšča možuť maty dva varyanty peredavanńa: oryhinal'nyj ta transformovanyj.

§ 103-105. Slovjan'ski imena ta prizvyšča opysani z uraxuvanńam toho, jakoju hrafikoju (kyrylyceju čy latynkoju) korystujuťša vidpovidni movy. Promižnyj parahraf prysvjačeno serb'skij movi, jaka korystujeťša paraleľno oboma hrafikamy.

§ 106. Tut osoblyvu uvahu prysvjačeno možlyvosti dvojakoho peredavanńa neslovjan'skyx imen ta prizvyšč: v oryhinal'nomu napysanni ta transformovano u vidpovidnosti z ukrajin'skoju vymovoju.

§ 107-111. Stosovno ukrajin'skyx ta inšomovnyx heohrafičnyx nazv, podano holovni pravopysni pravyla jix peredavanńa, a tež pryncypy jix vidmińuvanńa. Rozhl'anuto takož pravopys prykmetnykiv vid heohrafičnyx nazv i nazv narodiv, a tež pravopys skladnyx i skladenyx heohrafičnyx nazv.

Pravopysnyj kodeks ukrajinskoji movy stav nabuvaty unormovanyx rys vid počatku XX stolitt'a. Zdijsnenyj 1918 roku proekt I. Ohijenka "Holovniši pravyla ukrajinskoho pravopysu" pidsumuvav dotohočasnyj dosvid i sluhuvav bazoju dl'a podal'soho rozvytku. U peredmovi do nyny dijučoho ukrajinskoho pravopysu zaznačeno, šo same Ohijenkov proekt sklav osnovu našoho pravopysnoho kodeksu, a vsi podal'si zminy j dopovnenńa vnosylyša same do čoho bazovoho tekstu. Doopracovanyj A. Krymskym ta Je. Tymčenkom variant čoho tekstu bulo vydano 1921 roku pid nazvoju "Najholovniši pravyla ukrajinskoho pravopysu". Proekt rozšyrenoho pravopysnoho kodeksu sklav O. Syňavskij, ta lyše pisľa tryvalyx obhovoreń i diskusij, a takož sutt'evyx zmin i popravok joho bulo vydano 1929 roku pid nazvoju "Ukrajinskij pravopys", i vidtodi ča nazva stala dl'a nas tradycijnoju. 1933 roku bulo vydano "znekrovlennyj" variant "Ukrajinskoho pravopysu", maksymal'no nablyženyj do rosijščyny. Isnuvaly takož dva deščo vydozmineni varianty "Ukrajinskoho pravopysu" 1929 roku — u vydanni Ja. Rudnyčkoho (1942) ta I. Zilyn'skoho (1943). Pid kerivnytvm L. Bulaxov'skoho bulo zdijsneno novu redakciju "Ukrajinskoho pravopysu" (1946), jaka syntezuvala pozytyv i nehatyv popередnix vydań i vidnosno stabilizovala pravopysni normy ukrajinskoji movy, a tež stala točkoju vidlika numeračiji dl'a vsix podal'syx vydań ukrajinskoho pravopysu, iz nyny dijučym vključno. Iz neznačnymy zminamy j dopovnenńamy ča redakcija bula perevydana 1960 roku (2d'e vydanńa). Deščo sutt'evišyx zmin zaznalo promižne tret'e vydanńa "Ukrajinskoho pravopysu" počatku 90d'x rokov, transformovane zhodom iz novymy vypravlenńamy j dopovnenńamy u nyny dijučyj pravopys, vydanyj masovym

tyražem 1993 roku (4-e vydanňa) i perevydanyj 1996 roku (5-e vydanňa, stereotypne). V osnovu proektu najnovišoji redakciji ukrajinskoho pravopysu (1999), vydanoho minimalnym tyražem dl'a faxovoho obhovorenňa, majže povnist'u pokladeno čynnnyj pravopys, lyše dejaki pravyla zaproponovano uzhodyty iz pravopysom 1929 roku.

Ideal'nyj, ostatočnyj pravopys ne može isnuvaty v pryncypi, bo zavždy treba abo vidnovl'uvaty ščoś stare čy vtračene, abo vprovadžuvaty ščoś nove i zdobute, abo fiksuvaty real'nist' čy navpaky d'd' normatyvno vidhorodžuvatyša vid navjazlyvoji potvornoji real'nosti. Budučy zana'nonacional'nym nadbanňam, pravopys musyť buty ne lyše aktual'nym movnym zakonom, ale j sxovkom vikovyx tradycij i zaodno — recypijentom novyx vijaň. Nixto ne zastraxovanyj vid pomylok i poxybok (i ce stosujet'sja ne lyše danoho pravopysu, ale j oficijnoho nyini dijučoho i proektu joho najnovišoji redakciji) u dynamičnomu procesi spivpraci z movoju. I žodna nova ideja ne može buty škidlyvoju, jakščo do neji postavytyša ne lyše krytyčno, ale j vyrozumilo.

ZMIST

PRAVOPYS OSNOVY SLOVA

LITERY NA POZNAČENŇA ZVUKIV	7
HOLOSNI	7
§ 1. Nenahološenyj O	7
§ 2. Nenahološeni E, Y	7
§ 3. I	8
§ 4. JI	8
§ 5. JE	9
§ 6. JA	9
§ 7. JU	10
§ 8. JO	10
ČerhuvanŇa holosnyx	11
§ 9.1. ČerhuvanŇa O – I, E – I	11
§ 9.2. O, E, ščo ne perexod'at' v I	12
§ 9.3. VidxylenŇa v čerhuvanni O – I, E – I	12
§ 10. ČerhuvanŇa E – O pis'Ňa Ž, Č, Š, ŠČ, DŽ, J	15
ČerhuvanŇa holosnyx	
u dijeslivnyx osnovax	16
§ 11.1. ČerhuvanŇa O – A	16
§ 11.2. ČerhuvanŇa O, E (nevypadni) – I	17
§ 11.3. E (vypadnyj) – Y	17
DošahnenŇa mylozvučnosti movy	
§ 12. ČerhuvanŇa U – V	18
§ 13. ČerhuvanŇa I – J	19
§ 14. ČerhuvanŇa Z – IZ – ZI (ZO)	20

PRYHOLOSNI	21
§ 15. Litera H	21
§ 16. Litera G	22
§ 17. Bukvospolučenná DZ, DŽ	22
§ 18. Napysanná dzvinkyx pryholosnyx	23
Poznačenná mjakosti pryholosnyx	23
§ 19. Koly stavyt'sja znak mjakšenná	23
§ 20. Koly ne stavyt'sja znak mjakšenná	25
Zminy pryholosnyx pry jixńomu zbihovi	26
§ 21.1. Zminy pryholosnyx pered -SK-(YJ), -STV-(O)	26
§ 21.2. Zminy hrup pryholosnyx -ČK-, -ŠK-, -ŽK-, -SK-, -ŠK-, -ZK-, -ST-, -ČK-	26
§ 21.3. Zminy pryholosnyxpered -Š-(YJ) u formax vyščoho stupeńa porivńanná prykmetnykiv i pryslivnykiv	27
§ 21.4. Zminy pryholosnyxpered sufiksom -N- ..	28
Sproščenná hrup pryholosnyx	28
§ 22.1. -Ž(D)N-, -Z(D)N-, -S(T)L-, -S(T)N-	28
§ 22.2. -Z(K)N-, -S(K)N-	28
§ 22.3. -S(L)N-	29
Podvojenńa pryholosnyx	29
§ 23.1. Podvojenńa pryholosnyx pry jixńomu zbihovi	29
§ 23.2. -ENN-(YJ), -ANN-(YJ)	30
§ 23.3. Podvojenńa pryholosnyxpered A, U, I, E	30
PRAVOPYS PREFIKSIV	32
§ 24.1. Z- (IZ-, ZI-)	32
§ 24.2. BEZ-, ROZ-, ČEREZ- ta in	32
§ 24.3. PRE-, PRY-, PRI-	33
§ 24.4. ARXI-	33

PRAVOPYS SUFIKSIV	33
Imennykovi sufiksy	34
§ 25.1. -YK, -NYK ta in.	34
§ 25.2. -YV-(O)	34
§ 25.3. -AL'NYK, -YL'NYK ta in.	34
§ 25.4. -AL', -EŇ, -EĆ ta in.	34
§ 25.5. -YNNĚ-(A), -INNĚ(A), -ANNĚ-(A), -ENNĚ-(A).....	34
§ 25.6. -EŇ-(A)	35
§ 25.7. -EČOK, -EČK-(A), -EČK-(O), -YČOK-, -YČK-(A)	35
§ 25.8. -ENK-(O), -EŇK-(O,A)	35
§ 25.9. -YŠK-(O) [-IŠK-(O)], -YŠČ-(E) [-IŠČ-(E)].....	36
§ 25.10. -OVYČ, -IVN-(A)	36
§ 25.11. -IVK-(A), -OVK-(A)	36
§ 25.12. -OK.....	37
§ 25.13. -YR, -YST, -YZM, -IR, -IST, -IZM	37
Prykmetnykovi ta dijeprykmetnykovi sufiksy	37
§ 26.1. -N-(YJ), -N-(IJ)	37
§ 26.2. -ANN-(YJ), -ENN-(YJ), -AN-(YJ), -EN-(YJ)	38
§ 26.3. -YČN-(YJ), -IČN-(YJ)	38
§ 26.4. -YN, -IN	38
§ 26.5. -YN-(YJ), -IN(YJ).....	39
§ 26.6. -YST-(YJ), -IST-(YJ)	39
§ 26.7. -EV-(YJ), -OV-(YJ)	39
§ 26.8. -UVAT-(YJ), -OVAT-(YJ), -OVYT-(YJ) .	40

Dijeslivni sufiksy	40
§ 27.1. -UVA-, -OVA-	40
§ 27.2. -OVUVA-	41
§ 27.3. -IR- (-YR-)	41
PRAVOPYS SKLADNYX SLIV	41
§ 28. Zahaľni pravyla pravopysu skladnyx sliv ...	41
§ 29. Skladni imennyky	44
§ 30. Prykladky	46
§ 31. Skladni čyislivnyky ta zajmennyky	47
§ 32. Skladni prykmetnyky	48
§ 33. Pryslivnyky	51
§ 34. Pryjmennyky	54
§ 35. Spolučnyky	55
§ 36. Častky	55

PRAVOPYS ZAKINČENĚ VIDMIŇUVANYX SLIV

IMENNYK	61
§ 37. Podil na vidminy	61
§ 38. Podil na hrupy	62
§ 39. Zrazky vidmiŇuvanĚa imennykiv	65
DEJAKI UVAHY DO PRAVOPYSU VIDMINKOVYX ZAKINČENĚ	69
§ 40. VidmiŇuvanĚa imennykiv, ščo majuť tiľky formu množyny	86
I vidmina	69
§ 41. Odnyna	69
§ 42. Množyna	71

II vidmina	73
<i>Odnyna</i>	73
§ 43. Rodovyj vidminok	73
§ 44. Davaľnyj vidminok	76
§ 45. Znaxidnyj vidminok	77
§ 46. Orudnyj vidminok	78
§ 47. Miscevyj vidminok	79
§ 48. Klyčnyj vidminok	80
<i>Množyna</i>	80
§ 49. Nazyvnyj vidminok	80
§ 50. Rodovyj vidminok	81
§ 51. Davaľnyj vidminok	81
§ 52. Znaxidnyj vidminok	81
§ 53. Orudnyj vidminok	82
§ 54. Miscevyj vidminok	82
§ 55. Klyčnyj vidminok	82
III vidmina	82
§ 56. Odnyna	82
§ 57. Množyna	83
§ 58. Vidmiňuvanňa slova <i>maty</i>	84
IV vidmina	84
§ 59. Odnyna	84
§ 60. Množyna	85
PRYKMETNYK	87
Podil na hrupy	87
§ 61.1. Tverda hrupa prykmetnykiv	87
§ 61.2. Mjaka hrupa prykmetnykiv	88
§ 62. Zrazky vidmiňuvanňa prykmetnykiv	89

Stupeňuvanná prykmetykiv	90
§ 63.1. Vyščyj stupiň porivňanná prykmetykiv ..	90
§ 63.2. Najvyščyj stupiň porivňanná prykmetykiv	90
ČYSLIVNYK	91
§ 64. Vidmiňuvanná kil'kisnyx čyslivnykiv	91
§ 65. Vidmiňuvanná pořadkovyx čyslivnykiv	93
§ 66. Drobovi čyslivnyky	94
ZAJMENNYK	95
§ 67. Vidmiňuvanná osobovyx zajmennykiv	95
§ 68. Vidmiňuvanná zvorotnoho zajmennyka	95
§ 69. Vidmiňuvanná prysvijnyx zajmennykiv	96
§ 70. Vidmiňuvanná vkaživnyx zajmennykiv	96
§ 71. Vidmiňuvanná pytaľnyx zajmennykiv	97
§ 72. Vidmiňuvanná označaľnyx zajmennykiv	98
§ 73. Vidmiňuvanná skladnyx zajmennykiv	98
DIJESLOVO	99
§ 74. Dijsnyj sposib	99
Teperišnij čas	99
Podil dijesliv na dijevidminy	100
Zminy pryholosnyx u dijeslovax, dijeprykmetnykax i viddijeslivnyx imennykax	102
Vidmiňuvanná atematyčnyx dijesliv	103
Majbutnij čas	104
Mynulyj i davnomynulyj čas	104
§ 75. Nakazovyj sposib	105
§ 76. Umovnyj sposib	106

§ 77. Neoznačena forma dijeslova (infinityv)	106
§ 78. Dijeprykmetnyk	107
§ 79. Dijepryslivnyk	108

PRAVOPYS SLIV INŠOMOVNOHO POXODŽENŇA

§ 80. Vidmiňuvaná sliv inšomovnoho poxodženná	117
Pryholosni	109
§ 81. L	109
§ 82. G	110
§ 83. H	110
§ 84. F, PH, TH	111
§ 85. V	111
§ 86. W	111
§ 87. X	111
§ 88. Podvojeni j nepodvojeni pryholosni	112
Peredavaná J ta holosnyx	112
§ 89. J, Y, I	112
§ 90. I, Y ta in.	113
§ 91. E	115
§ 92. Ö	115
§ 93. Ü	115
Hrupy pryholosnyx z holosnymy	116
§ 94. JA, JU, JE, JI	116
§ 95. Mjaki pryholosni	116
§ 96. -TR, -DR	116
§ 97, 98. Vidtvorená inšomovnyx dyftonhiv	117

PRAVOPYS VLASNÝX NAZV

Imena ta prizvyšča	119
§ 99. Ukrajinški imena ta prizvyšča	119
§ 100. Vidmiňuvaná imen	120
§ 101. Vidmiňuvaná prizvyšč	119
§ 102. Inšomovni imena ta prizvyšča	121
§ 103-105. Slovjanški imena ta prizvyšča	121
§ 106. Neslovjanški imena ta prizvyšča	123
Heohrafični nazvy	125
§ 107. Ukrajinški heohrafični nazvy	125
§ 108. Inšomovni heohrafični nazvy	125
§ 109. Vidmiňuvaná heohrafičnyx nazv	126
§ 110. Pravopys prykmetnykiv vid heohrafičnyx nazv ta nazv narodiv	128
§ 111. Pravopys skladnyx i skladyx heohrafičnyx nazv	130

UKRAJINŠKA ABETKA

A a, B b, C c, Č č, Ć ć, D d, Đ đ, E e,
F f, G g, H h, I i, J j, K k, L l, Ľ ľ, M m,
N n, Ń ń, O o, P p, R r, Ř ř, S s, Ś ś, Š š,
T t, Ť ť, U u, V v, X x, Y y, Z z, Ż ż, Ž ž

PRAVOPYS OSNOVY SLOVA

LITERY NA POZNAČENŇA ZVUKIV

HOLOSNI

§ 1. Nenahološenyj O

1. U skladax iz sumnivnym nenahološenym **o** pyšeťša ta sama litera, ščo j pid naholosom: *bojít'sja*, bo *bojazko*; *došču*, bo *došč*; *holubka*, bo *holub*; *robiť*, bo *robyt'*; *rozumnyj*, bo *rozum*.

Litera **o** pyšeťša j u takyx slovax, de sumnivnyj iz pravopysnoho pohľadu zvuk naholosom ne perevirajet'sja: *kožux*, *lopux*, *sojuz*, *sokyra*.

2. U dejakyx slovax, osoblyvo pered **h**, **k**, **x** na misci davného **o** pered postijno nahološenym **a** majemo u vymovi ta na pyšmi **a**: *bahač*, *bahato*, *bahatstvo*, *bahat'ja*, *bahatyj*, *harazd*, *hařačka*, *hařačyj*, *kačan*, *kalač*, *kažan*, *xažajin*, a takož u dejakyx poxidnyx z inšym naholosom: *bahatyr* (*bahač*), *hařače*.

Ale: *bohacyr* (*veleteň*, *heroj*), *hončar*, *lopata*, *monastyr*, *monax*, *pohanyj*, *ropa*, *soldat*, *tovar*.

§ 2. Nenahološeni E, Y

1. U skladax iz nenahološenymy **e** ta **y** pyšeťša ta sama litera, ščo j pid naholosom: *deržu*, bo *oderžaty*; *klekotity*, bo *klekit*; *nesu*, bo *prynesenyj*; *velykyj*, *velyčeznyj*, bo *velyč*; *šepotity*, bo *šepit*; *blyščaty*, bo *blysk*; *kryve*, bo *kryvo*; *trymaty*, bo *otrymuvaty*; *šyrokyj*, bo *šyroko*; *vyšnevij*, bo *vyšnja*.

2. **E** pyšeťša:

a) u hrupax **-ere-**, **-ele-**: *bereh*, *derevo*, *peredok*, *seredmista*; *oželed'*, *pelena*, *seležen*, *šelest*;

b) u sufiksax **-en-**, **-eň-**, **-enň-**, **-enk-**, **-eňk-**, **-er-(o)**, **-eseňk-**, **-ečk-**, **-teľ'**: *kručenyj, košeňa, zaprošenňa, Juxymenko, ručeňka, semero, maleseňkyj, knyžečka, vyxovatel'*;

c) koly **e** pry zmini slova vypadaje abo vstavľajetša: *kviteň, bo kvitňa; mitel, bo mitla; spravedlyvyj, bo pravda; viter, bo vitru; xlopeć, bo xlopća.*

3. **Y** pyšetša u hrupax **-ry-**, **-ly-** miž pryholosnymy u vidkrytyx nenahološenyx skladax: *brynity, dryžaty, hrymity, krynyća, kryšyty, kryvavyj, strymity, tryvaty, tryvoħa; hlytaty, blyščaty.*

Inkoly nenahološenyj **y** v hrupax **-ry-**, **-ly-** perevi-fajetša naholosom: *kryšyty (kryxta, kryška), trymaty (strymuvaty); blyščaty (blyskavka).*

Vidpovidno do vymovy v řadi sliv ne pid naholosom pyšetša **-ri-**, **-li-**: *drimaty, triščaty; zlitaty.*

§ 3. I

Na počatku slova pyšetša **i**: *idol, ihraška, ihryšče, imbyr, imja, indyk, inij, irža, iskra, isnuvaty, istyna, Ivan.*

Mjaki pryholosni pered **i** na pyšmi ne pomjakšujuťša.

§ 4. II

Na označenńja zvukospolučenńa **j + i** pyšetša **ji**:

1. Na počatku slova **j** pisľa holosnoho: *jidkyj, jixaty, jixnij, jizdyty, jiža; bojivka, kojity, krajina, moji, pryjixaty.*

2. Pisľa tverdoho pryholosnoho (často pisľa prefiksa): *objixaty, pidjixaty, pirjina, (na) podvirji, vidjizd, vjizd, (u) zdorovji, zjizd.*

Prymitka. Rozdiľnist' vymovy **ji** (a takoz) **je, ja, ju** ta poperedňoho tverdoho pryholosnoho v kыrylyci poznačajeťša apostrofom ('). U latynci apostrof vidsutnij, a podibnyjj znak (') vykovystovujeťša lyše jak element malyx liter **d', t', l'** ta velykoji litery **L**, a takoz pry vidmiňuvanni neslovjanskыx imen ta prizvyšč v oryhinal'nomu napysanni (dyv. § 106).

§ 5. JE

Na označenná zvukospolučenná **j + e** pyšeťša **je**:

1. Na počatku slova j pisľa holosnoho: *jedynyj, jelej, jepyskop, jestvo; jevropejeć; hijena, majevo, moje, pojednanyj.*

2. Pisľa hubnyx pryholosnyx **b, p, v**: *bje, pje, vje.*

3. Pisľa **r**: *barjer, kurjer.*

4. Pisľa prefiksiv ta peršoju častyny skladnyx sliv, ščo zakinčujuťša na tverdyj pryholosnyj: *objem, zjednanyj; panjevropejskyj.*

§ 6. JA

Na označenná zvukospolučenná **j + a** pyšeťša **ja**:

1. Na počatku slova j pisľa holosnoho: *jabluko, jahoda, jadro, janhol, jazyk; bojaryn, olija, pajac, pojas, zbruja.*

2. Pisľa hubnyx pryholosnyx **b, p, v, m, f**: *rubja, pjanyj, zdorovja, mjaso, žyrafjačyj.*

Koly pered hubnym zvukom je pryholosnyj, jakyj naležyť do koreňa, tež pyšeťša **ja**: *cvjax, duxmjanyj, dzvjaknuty, mavpjačyj, medvjanyj, rizdvjanyj, svjato, svjaščenyk, t'mjanyj.*

Prymitka. Jakščo pered hubnym stojit' naležnyj do koreňa pryholosnyj (krim **r**), todi v kыrylyci vidsutnij apostrof, xoča rozdiľnist' vymovy perevažno zberihajeťša.

3. Pisľa **r**: *burjan, Marjana, mižhirja, pirja, varjat*.

4. Pisľa **k** u slovi *Lukjan* i poxidnyx vid űoho: *Lukjančyk, Lukjanenko, Lukjaňuk* ta in.

5. Pisľa prefiksiv ta peršoji častyny skladnyx sliv, ščo zakinčujuťša na tverdij pryholosnyj: *bezjadernyj, bezjazykyj, rozjasnyty, zjava; dytjasla*.

6. Pisľa podvojenyx šypľáčyx **č, š, ž** v dejakyx vidminkax imennykiv seredňoho rodu II vidminy: *storiččja, piddaššja, zbižžja*.

§ 7. JU

Na označenná zvukopolučenná **j + u** pyšetšša **ju**:

1. Na počatku slova j pisľa holosnoho: *junak, Julian, juvelir; Bajul, striloju, znaju*.

2. Pisľa hubnyx pryholosnyx **b, p, v, m, f**: *bju, pju, vjun, timju, Stefjuk*.

3. Pisľa **r**: *matirju*.

4. Pisľa prefiksiv ta peršoji častyny skladnyx sliv, ščo zakinčujuťša na tverdij pryholosnyj: *pidjudyty, rozjušyty; minjust*.

5. Pisľa podvojenyx šypľáčyx **č, š, ž** u davalnomu vidminku odnyny imennykiv seredňoho rodu II vidminy: *storiččju, piddaššju, zbižžju*; i v orudnomu vidminku odnyny imennykiv žinočoho rodu III vidminy: *nič – niččju, rozkiš – rozkiššju, podorož – podorožžju*; a takož pisľa bukvo-polučenná **šč**: *pryoršč – pryhorščju*.

§ 8. JO

JO pyšetšša dl'a poznačenná zvukopolučenná **j + o**:

1. Na počatku slova j pisľa holosnoho: *joha, jolop, jorž; čyjoho, rajon, zavojovnyk*.

2. Pisľa pryholosnoho, perevažno na počatku skladu:
bataljon, buljon, kurjoz, miljon, serjoznyj.

Čerhuvanńa holosnyx

§ 9.1. Čerhuvanńa O – I, E – I

U sučasnij ukrajinškej movi zvuky **o**, **e** u vidkrytyx skladax často čerhujut'ša z **i** v zakrytyx skladax:

a) pry slovozmyni:

1) *doxid – doxody, hurkit – hurkoty, kamiń – kameńa, kiń – końa, lebid' – lebed'a, lid – l'odu, lij – loju, mij – moho, nosorih – nosoroħa, pišoxid – rišoxoda, popil – popelu, sik – soku, sim – semy, stohin – stohonu, ustrij – ustroju, vodopij – vodopoju; nič – noči – niččju, osiń – oseni – osinńu, radist' – radosti – radist'u; (u) velykomu – (u) velykim, zelenoji – zelenij;*

2) *hora – hir, noħa – nih, osoba – osib, slovo – sliv; selo – sil;*

3) *baťkiv – baťkovoho, brativ – bratovoho, kovaliv – kovalevoho, Petriv – Petrovoho, ševciv – ševcevoho, Vasyliv – Vasylevoho;*

4) *Boryspil' – Boryspoľa, Černihiv – Černihova, Fastiv – Fastova, Kaniv – Kaneva, Kyjiv – Kyjeva, Lviv – Lvova, Xarkiv – Xarkova, Xyryv – Xyrova, Žydačiv – Žydačeva;*

5) *oveć – vivća, oves – vivsa, osi – viš;*

6) *bojuša – bijša, stojaty – stij;*

7) *možu (mohla, moħty) – mih, mihšy; nesu (nesla, nesty) – nis, niššy; pletu (plela, plesty) – pliv, plivšy; vela (vesty) – viv, vivšy; zamela (zamesty) – zamiv, zamivšy;*

b) pry slovotvorenni: *budova – budivnyk, noħa – pidnižžja, voľa – viľnyj ta in.*

§ 9.2. O, E, ščo ne perexod'at' v I

O, e ne prexod'at' v i v zakrytomu skladi v takyx vypadkax:

a) koly ci zvuky vstavni abo vypadni: *hryveň – hryvňa, kazok – kazka, soteň – sotňa, zemel' – zemľa; cerkov – cerkva, deň – dňa, pysemnyj – pyśmo, rozder – rozidraty, sadok – sadka, smutok – smutku, son – snu, traveň – travňa, viter – vitru, vohoň – vohňu.*

Prymitka. V okremyx slovax pry jix zmini o, e ne vypadajyt': *lev – leva, lob – loba, l'on – l'onu, mox – moxu, rot – rota.*

b) u hrupax **-or-, -er-, -ov-** miž pryholosnymi: *torh – torhu, xort – xorta, čvert' – čverti, smert' – smerti, šovk – šovku, vovk – vovka; vyňatok: pohirdnyj (por. pohorda);*

c) u hrupax **-oro-, -olo-, -ere-, -ele-**: *horod, moroz, podorož, porox, povorot, storož; holovnyj, moloko, solod, volos; bereh, čerez, sered; pelex, šelest, zeleň ta in., ale morih, oborih, porih, smorid, oberih;*

ć) u rodovomu vidminku množyny imennykiv sered-ňoho rodu na **-eňna:** *položeň (položeňna), tverdžeň (tverdžeňna), tvoreň (tvoreňna), značeň (značeňna);*

č) v abreviaturax i v poxidnyx utvorenňax: *lishosp, promtovary, torhpred ta in.;*

d) u slovax inšomovnoho poxodžeňna: *astronom, futbol, inžener, student, tom ta in.*

§ 9.3. Vidxylenňa v čerhuvanni O – I, E – I

Je nyzka vypadkiv, koly čerhuvanňa o, e, z i u vidkrytyx i zakrytyx skladax vidstupaje vid navedenyx pravyl:

a) **i** najavne u vidkrytomu skladi v slovax iz vyrivňanoju za inšymy vidminkamy čy formamy osnovoju:

1) u formax nazývneho vidminka odnyny: *dzvinok* (*dzvinka*), *faxivec* (*faxivca*), *hrebinec* (*hrebinca*), *kaminec* (*kaminca*), *kihot* (*kih'ta*), *kilok* (*kilka*), *kinec* (*kinca*), *nihot* (*nih'ta*), *riveň* (*riv'na*), *stižok* (*stižka*), *torhivec* (*torhivca*) ta in.;

2) u formax rodovoho vidminka množyny: *hilok* (*hilk*), *kilec* (*kil'ce*), *ližok* (*ližko*), *nižok* (*nižka*), *plitok* (*plitka*), *vičok* (*vičko*), *vikon* (*vikno*), *zirok* (*zirka*);

3) u zmenšenyx formax imennykiv (*hiroňka*, *kiločok*, *mistočok*, *nižeňka*, *vizočok*) za analohijeju do takyx form, jak *hirka* (*hirky*), *kilok* (*kilka*), *mistok* (*mistka*), *nižka* (*nižky*), *vizok* (de **i** v zakrytoymu skladi), ale *slivce* – *slovečko*;

b) u hrupax **-oro-**, **-olo-**, **-ere-** **o**, **e** perexod'ať v **i**:

1) u rodovomu vidminku množyny imennykiv žinočoho rodu (zdebil'šoho z ruxomym naholosom) i v poxidnyx vid nyx imennykax na **-k(a)** zi značen'nam zmenšenosti: *boroda* – *borid* – *boridka*, *holova* – *holiv* – *holivka*, *storona* – *storin* – *storinka*;

2) u rodovomu vidminku množyny imennykiv zdebil'šoho seredňoho rodu ta jix zmenšenyx formax: *boloto* – *bolit* – *bolitce*, *vorota* – *vorit* – *voritca*, ale *derevo* – *derev* – *derevce*, *džerelo* – *džerel* – *džerel'ce*;

3) u dejakyx poxidnyx imennykax seredňoho rodu na **-a (-ja)**, zdebil'šoho z podovženymy pryholosnymy: *pidboridd'a*, *poholivja*, *rozdorižžja*, ale *bezholoss'a*, *uzberežžja*, *vorott'a*;

c) **i** v zakrytomu skladi vystupaje u formax čolovičoho rodu odnyny dijесliv mynuloho času j dijepryslivnykiv iz povnoholoss'am, jakščo vidpovidni formy žinočoho ta seredňoho rodu odnyny j forma množyny majuť naholos na kincevomu skladi: *sterih*, *sterihšy* (*sterehty*), *volik*, *volikšy* (*volokty*), *zberih*, *zberihšy* (*zberehty*), bo *sterehla*, *volokla*,

zberehla; sterehlo, voloklo, zberehlo; sterehly, volokly, zberehly ta in., ale *borov, kolov, molov, polov, porov*, bo *borola, kolola, molola, polola, porola* ta in.;

č) **i** u vidijeslivnyx imennykax sereďného rodu na **-ńńa** zvyčajno buvaje tiľky pid naholosom, a bez naholosu – **e**: *nosńńa, xodńńa; pojasńńa, vrażeńńa, zaveršńńa, zbilšńńa, značńńa*, ale *varenńa* (i *varńńa, varenńa* – proces), *včńńa*. Tak samo **-enńa**, a ne **-inńa** majúť imennyky, poxidni vid sliv z osnovoju na **-en-**: *najmńńa*;

č) **o, e** najavni v zakrytomu skladi:

1) u nepřamyx vidminkax imennykiv čolovičoho rodu z vyrivńanoju za nazyvnym vidminkom osnovoju: *boreć – borća* (*borcevi, borcem* ta in.), *loveć – lovća, tvoreć – tvorća, vyboreć – vyborća; motok – motka, nosok – noska, parostok – parostka; kotel – kotla, orel – orla, vodeń – vodńu*;

2) u povnoholosnyx formax **-oro-**, **-olo-** zi stalym naholosom imennykiv perevažno žinočoho rodu: *doloń (dolońka), kolod (kolodka), morok, nahorod, ohorož, sorok* (vid nyx nemaje zmenšenyx form z **i**), ale *doriń, dorińka, koriv, korivka*;

3) u rodovomu vidminku množyny řadu imennykiv perevažno žinočoho rodu: *budov, istot, osnov, pidpor, prob, subot, škod, topoľ, vod; lelek, mež, ozer, potreb*, ale *osib, pidkiv*;

4) u dejakyx prefixalńnyx bezsufiksnyx imennykax typu: *pereor, potop, zaton* pid vplyvom rodovoho ta in. nepřamyx vidminkiv odnyny ta množyny (*pereoru, potopu, zatonu*) ta dijeslivnyx form (*pereoraty, potopyty*), ale *potik, rozhin, vybir*.

Zridka, navpaky, pid vplyvom nazyvnoho vidminka odnyny **i** pošyřujeťša na reštu form: *opik* (rodovyj odnyny *opiku*);

5) pid naholosom u slovotvirnyx častynax **-vod**, **-voz**, **-lov**, **-nos**, **-rob** skladnyx sliv, ščo označajúť ťudej za vydom dijaľnosti, ta v poxidnyx utvoreniach: *dilovod*, *dilovodstvo*, *ekskursovod*; *vodovoz*; *zvirolov*; *drovonos*; *čornorob*, *xliborob*, *xliborobstvo* ta in.

Prote v skladnyx slovax iz korenem **-vod**, ščo označajúť predmety i javyšča, ta v poxidnyx utvoreniach takyj **o** nezaležno vid naholosu, perexodyť v **i**: *hazoprovod*, *hazoprovodnyj*, *elektroprovod*, *rodovod*, *truboprovod*, *vodoprovod*; **o** zdebilšoho zberihajetša v slovax zi skladnykamy **-voz**, **-nos**: *elektrovoz*, *lisovoz*, *teplovoz*, *medonos*;

6) nezaležno vid semantky slova v slovotvirnyx časty-nax **-xid**, **-rih** vystupaje tilky **i**: *mišacexid*, *pišoxid*, *pišoxidnyj*, *samoxid*, *samoxidnyj*, *stravoxid*, *švydkoxid*, *švydkoxidnyj*, *všudyxid*; *kozerih* i *Kozerih* (suzirja), *nosorih*;

7) imennyky zi slovotvirnoju častynoju **-hin** (*vodohin*, *vyhin*) možuť zberihaty v nij **o**: *samohon*, *vitrohon*;

8) u řadi sliv knyžnoho poxodženňa: *prapor*, *prorok*, *slovnyk*, *vyrok*, *zakon*, a takož za tradycijeju v dejakyx prizvyščax: *Artemovskýj*, *Borovykovskýj*, *Hrabovskýj*, *Kalnyševskýj*, *Kotl'arevskýj* ta in., ale *Myňkivskýj*, *Stanivskýj*, *Vasyľkivskýj*, *Verykivskýj*, *Želexivskýj*.

§ 10. Čerhuvanňa E – O pisľa Ž, Č, Š, ŠČ, DŽ, J

1. Pisľa **ž**, **č**, **š**, **šč**, **dž**, **j**:

a) pered mjakym pryholosnym, a takož pered skladamy z **e** ta **y** (jake poxodyť vid davňoukrajinskoho *iže* – **и**) pyšetša **e**: *černetka*, *četvertyj*, *džerelo*, *nižeňka*, *pšenyća*, *stajeň*, *ščemity*, *ščetyna*, *šestykryleć*, *učeň*, *uvečeri*, *ženyty*;

b) pered tverdym pryholosnym, a takož pered skladamy z **a**, **o**, **u** ta **y** (jake poxodyť vid davňoukrajinskoho *jery* –

ы) pyšeťša **o**: *bdžola, budynočok, čolovik, čomuś, čornyj* (por. *černetka*), *čotyry* (por. *čertyj*), *ihrašok, kopijok, mišovok* (por. *mišečok*), *pšono* (por. *pšenyća*), *ščoka, šostyj* (por. *šesty*), *včora, večory* (por. *večera*), *žonatyj* (por. *ženyty*).

2. **O** vystupaje zamisť spodivanoho **e** pisľa šypľacyx ta **j** pered mjakym pryholosnym:

a) v imennykax žinočoho rodu III vidminy v sufiksi **-ost(i)**: *bezkrājosti, menšovosti, pekučosti, svižosti* ta in. (vidpovidno do *radosti, vičnosti* toščo);

b) u daval'nomu j miscevomu vidminkax odnyny dejakyx imennykiv: *bdžoli, na bdžoli, u pšoni, na ščoci, na večori* (vidpovidno do biľšosti vidminkovyx form iz nastupnym tverdym pryholosnym: *bdžola, bdžolu, večora, večory* ta in.);

c) u zakinčennax rodovoho ta orudnoho vidminkiv prykmetnykiv i zajmennykiv ta čyslivnykiv prykmetnykovoho typu žinočoho rodu: *bezkrājoji, bezkrājaju, haćačoji, haćačuju, našoji, našuju, peršoji, peršuju* ta in. (vidpovidno do *bezkrājoho, bezkrājomu, našoho* toščo abo do *druhoji, molodoji* j pod., de **o** zakonimirne);

č) u poxidnyx utvorenňax typu *čornity, čornije, čornyci, čornyty, čornylo* (vidpovidno do *čornyj, čornoho* toščo), *večority, večorije* (vidpovidno do *večora, večorovi* toščo).

Prymitka. U pryslivnykax typu *haćače, vorože, xoroše* pisľa šypľacyx pyšeťša **e**, ale *tvorčo, xyžo, zakonodavčo* ta in.

Čerhuvanňa holosnyx u dijeslivnyx osnovax

§ 11.1. Čerhuvanňa O – A

Ce čerhuvanňa vidbuvajeťša pered sufiksom **-a-** abo **-uva-** v koreňax nyzky dijesliv, zmiňujučy jixně značenňa. Dijeslova z **o** zvyčajno poznačajut' tryvalu, nerozčlenovanu

diju abo odnorazovu, zakinčenu, dijeslova z **a** – povtořuvanu, bahatorazovu diju: *honyty – haňaty, kotyty – kačaty, lomyty – lamaty, skočyty – skakaty, sxopyty – xapaty*.

Prote bilšisť dijesliv maje korenevij **o**, ščo ne čerhujetšša z **a**: *dohovoryty – dohovořuvaty, perekonaty – perekonuvaty, prostyty – proščaty, ustanovyty – ustanovľuvaty, vidhorodyty – vidhorodžuvaty, vymovyty – vymovľaty, vynosyty – vynošuvaty, vyrostyty – vyroščuvaty, zaspokojity – zaspokojuvaty*.

§ 11.2. Čerhuvanňa O, E (nevypadni) – I

Ce čerhuvanňa tež vidbuvajetšša v koreňax dijesliv, zmiňujučy jixně značenňa: **o**, **e** vystupajuť u prefiksálnyx dijeslovax dokonanoho vydu, **i** – v dijeslovax nedokonanoho vydu: *narekty – narikaty, pryčepyty – čiplaty, sposterehy – srosterihaty, vyhrebty – vyhribaty, vypekty – vypikaty, vyvolokty – vyvolikaty, zamesty – zamitaty, zberehy – zberihaty*.

O, **e** čerhujutšša z **i** takož u dijeslovax iz sufiksom **-uva-**, koly naholos padaje na korenevij **i**, ta v poxidnyx vid cyx dijesliv imennykax na **-nňa**: *brexaty – nabrixuvaty, čekaty – očikuvaty, pidperezatyša – pidperizuvatyša, tesaty – zatisuvaty, vykorenyty – vykoriňuvaty, vypoloskaty – vypoliskuvaty; vykorenenňa – vykoriňuvanňa, čekanňa – očikuvanňa, ale pereveršuvaty, potrebuvaty, pryščepľuvaty, zaveršuvaty*.

§ 11.3. E (vypadnyj) – Y

Vypadnyj **e** čerhujetšša z **y** pered **I**, **r**: *beru – braty – vybyraty, ster – zity – styraty, vystel'u – vyslaty – vystylaty, zaper – zapry – zapyraty, zavmer – zamry – zavmyraty*.

Došahnená mylozvučnosť mowy

§ 12. Čerhuvaná U – V

1. Dľa došahnená mylozvučnosť mowy nenahološenyj **u** na počatku slova, a takož pryjmennyk **u** čerhujut'ša z v.

U vžyvajet'ša z metoju unyknená zbihu pryholosnyx, važkyx dľa vymovy:

a) miž pryholosnymy: *Kupuješ urozdríb; Zaraz u vital'ni syd'ať hosti;*

b) na počatku rečená pered pryholosnym: *Upijmanyj na hařačomu xlopčyk zašarivša; U misti take často trapl'ajet'ša;*

c) nezaležno vid zakinčenná poperedného slova pered nastupnymy **v**, **f**, a takož pered zvukospolučennamy **zv**, **sv**, **dv**, **tv**, **hv**, **xv** i pod.: *Kvity u vazonku; Zakoxavša u fatal'nu žinku; Zavtra pidemo u zviryneć; Slava u svitli jupiteriv; Joho zvynuvačeno u dvoježenstvi; Ščast'a u tvorčosti; Sutt'evi nedoliky u hvyntovyx sxodiv; Ne pytaj ničoho u xvojdy;*

č) pisľa pauzy, ščo na pyšmi poznačajet'ša komoju, krapkoju z komoju, dvokrapkoju, tyre, dužkoju j krapkamy, pered pryholosnym: *Nazad ne vidstupaj, upered stupaj oberežno; Jurba posmutnila: usi staranná vyjavlyša marnymy; Zhadav narešti najvažlyviše – u mene šohodni pobačenná.*

2. V užyvajet'ša dľa toho, ščob unyknuty zbihu holosnyx:

a) miž holosnymy: *Prymara v Oleškomu zamku; Jidu vtreťe v arxeolohičnu ekspedyciju;*

b) na počatku rečená pered holosnym: *V armiji ne tak lehko; V uspix treba viryty;*

c) pisľa holosnoho pered bil'šist'u pryholosnyx (krim **v**, **f**, **sv**, **xv** i pod.): *Vid samoho ranku j risočky ne mala v roti; Nespodivano potrapyla v sad; Konyky šurčaly v travi.*

3. U – V ne čerhujúťša:

a) u slovac, užyvanyx til'ky z **v** abo til'ky z **u**: *vdača, vklad, vnykaty, vprava, vstup* (i *udača, uklad, unykaty, uprava, ustup* – z inšymy značenňamy); *vlada, vlasnyj, vlastyviť, vplyv, vzajemyny* i pod.: *ujava, ukaz, ulamok, umova, ustalenyj, ustanova, uvaha, uzberežžja*, a takož u poxidnyx utvorenňax: *vladar, vstupnyj, uvažniť, umovnyj, unyklyvyj* ta in.;

b) u vlasnyx imenax i v slovac inšomovnoho pochoďženňa: *Vdovenko, Vlasenko, Vrubeľ; Udovyčenko, Uhorščyna, Ul'ana, universytet, utopija, uvert'ura* ta in.

Prymitka. U viršovanyx tvorax okrim zvyčajnoji formy *Ukrajina* inodi zadľa zbereženňa metryčnoho rozmiru može vžyvatyša forma *Vkrajina*.

§ 13. Čerhuvanňa I – J

Spolučnyk **i** ta počatkovyj nenahološenyj **i** v řadi vypadkiv čerhujúťša z **j** u tyx pozycijax, ščo j **u – v**.

1. **I** vžyvajeťša, ščob unyknyty zbihu pryholosnyx, važkyx dl'a vymovy:

a) pisľa pryholosnoho abo pauzy, ščo na pyśmi poznačajeťša komoju, krapkoju z komoju, dvokrapkoju, tyre, dužkoju j krapkamy, pered slovamy z počatkovym pryholosnym zvukom: *Zaxod' i počuvajša, nače v sebe vdoma; Ja tobi vse pryhadaju: i zmarnovanu junist', i vse na sviti; A bačyš, koxana – i tobi smišno;*

b) na počatku rečenňa: *I tak bude cile žytt'a; I nema na te rady.*

2. **J** užyvajeťša, ščob unyknyty zbihu holosnyx:

a) miž holosnymy: *Oce j use; Smakujte persyky j abrykosy;*

b) písa holosnoho pered pryholosnym: *Klyču do zbroji staroho j maloho; Tak mylo j pryjemno ščemyt' vidčutt'a peremohy.*

Prymitka. Tak samo čerhujet'sja počatkovyj nenahološenyj **i** z **j** u slovax: *imen'na – jmen'na, imovirnyj – jmovirnyj, ity – jty, ity'sja – jty'sja (idet'sja – jdeť'sja).*

3. Čerhuvan'na **i** – **j** ne buvaje:

a) pry zistavlenni poňat': *Batky i dity; Červone i čorne; Dni i noči;*

b) pered slovom, ščo počynajet'sja na **j**: *Marija i Josyp; Ty i ja; Naša i jix'na svoboda;*

c) u vlasnyx imenax i slovax inšomovnoho poxo-džen'na: *Oksana Ivanivna; bil'a Inhulu; kolo Irlandiji; pryjšla Izabella; ne ideal'nyj; čudova ikebana.*

§ 14. Čerhuvan'na Z – IZ – ZI (ZO)

Varianty pryjmennyka **z** – **iz** – **zi** (ridše **zo**) čerhujut'sja tak samo, jak **u** – **v**, **i** – **j**, ščob došahty mylozvučnosti movy.

1. **Z** užyvajet'sja:

a) pered slovom iz počatkovym holosnym nezaležno vid pauzy ta zakinčenn'a poperedného slova: *Z akademičnym statusom; Uryvky z opovidan'na; Viter z Ukrajiny;*

b) pered slovom iz počatkovym pryholosnym (krim **s**, **š**), ridše – społučen'nam pryholosnyx, jakščo poperedné slovo zakinčujet'sja holosnym, a takož na počatku rečen'na, písa pauzy: *Varenyky z vyš'namy; Bilosnižka z hnomamy; Z joho holovoju vse harazd.*

2. Variant **iz** užyvajet'sja:

a) koly poperedné slovo zakinčujet'sja, a nastupne počynajet'sja na pryholosnyj: *Pryvit iz Sevastopol'a; Zvidkyš iz provinciji;*

b) koly poperedné slovo zakinčujet'ša na holosnyj, a nastupne počynajet'ša pryholosnym **s, š** abo spolučenám pryholosnyx: *Rodyna iz semy osib; Hodi bulo ščoś vtoropaty iz šamkotinňa toho typu; Osoba iz pravyl'nymy rysamy oblyččja;*

c) zdebil'šoho na počatku rečenňa pered spolučenám bud'-jakyx pryholosnyx, a takož pered pryholosnymy **s** abo **š**: *Iz blyskom v očax; Iz samoho ranku až do večora; Iz šableju v pravyci.*

Prymitka. U vidpovidnyx pozycijax čerhujet'ša varianty pryjmenyky **z-za – iz-za**, prefiksa **z- – iz-**: *vyjšla z-za budynku, vyjšov iz-za budynku; zvečora – izvečora, zządu – izządu.*

3. **Zi** vžyvajet'ša pered spolučenám pryholosnyx, koly počatkovymy vystupajut' **z, s, š**: *Zi zbrojeju v rukax; Zi s'lozamy na očax; Zi škiry lizty; Zi ščytom abo na ščyti.*

Prymitka. **Zo** jak fonetyčnyj variant pryjmenyky **zi** zavždy vystupaje pry čyslivnykax **dva, try**: *pozyčyv zo dvi sotni; ne bačyla zo try tyžni*; može vystupaty j pry zajmenyky **mnoju**: *zi (zo) mnoju*, ale til'ky *zi Lvova*.

PRYHOLOSNI

§ 15. Litera H

Litera **h** peredaje na pyšmi hortannyj ščilynnyj pryholosnyj jak v ukrajinskyyx slovax typu: *bahato, berehty, hadka, hukaty, dorohyj, kryha, mohutnij, pahinec, vohoń, zhyn, žaha*, tak i v zahaľnyx nazvax inšomovnoho poxodženňa (na misci **h, g**): *aboryhen, ahitacija, ahresija, bahaž, bryhada, delehat, fohrafija, heneral, heolohija, horyzont, hramota, kilohram, lohoped, pedahoh.*

Prymitka. U dejakyx zahaľnyx nazvax inšomovnoho poxodženňa dekony vymovľajet'ša etymolohičnyj [**g**], ale zadľa pravopysnoji unifikaciji na pyšmi vin peredajet'ša čerez **h**: *anhina, hazeta, mahazyn*; xoča počasty možut' dopuskatyša j sytuatyvni vyňatky iz zbereženám litery **g**: *gondola, magistr, vaganty.*

§ 16. Litera G

Litera **g** peredaje na pyšmi zadńojazykovyj zimkneno-proryvnyj pryholosnyj jak v ukrajinšykh, tak i v davnoza-pozyčenyx i zukrajinizovanyx slovax, ščo vidpovidno vymovľajuťša: *agrus, dzyga, dzyglyk, džygun, figa, figľar, gandž, ganok, gazda, gdyraty, gedž, gegaty, gelgotaty, gergotaty, glej, gnit, gogel-mogel, gont(a), grasuvaty, graty, gratčastyj, grečnyj, grunt, gryndžoly, grys, gudz, gudzyk, guľa, gvalt, gvaltuvaty, gygnuty, gyrlyga, legiň, nezgrabnyj, remygaty, švagro, švargotity* toščo ta poxidnyx vid nyx, a takož u vlasnyx nazvax – toponimax Ukrajiny: *Gorgany, Goronda, Ugl'a*, u prizvyščax ukrajinciv: *Galagan, Gaľatovškyj, Gelytovyč, Genyk, Gergolynškyj, Gerus, Gerynovyč, Gojdyč, Gžyčkyj, Gonta, Grendža, Gryga, Gula, Gurgula, Gutkovškyj, Lomaga, Magerko* ta in.

§ 17. Bukvospolučennja DZ, DŽ

Bukvospolučennja **dz, dž** peredajuť na pyšmi vymovu zimkneno-ščilylnnyx pryholosnyx zvukiv; kožne z nyx vymovľajemo vidpovidno jak odyň zvuk: *dzerkalo, dzvin, kukurudza, džerelo, vidrodžennja*.

Na meži prefiksa i korenńa vony poznačajuť dva zvuky – **d + z, d + ž**: *nadzvyčajnyj, pidzemnyj, vidznaka, pidžyvyty, vidžyvyty*.

§ 18. Napysannja dzvinkyx pryholosnyx

Napysannja dzvinkyx pryholosnyx **b, d, z, ž, h, g** pered hluxymy pryholosnymy ta v kinci slova perevirajemo za dopomohoju sliv toho samoho korenńa abo utvorenńam inšoji formy toho samoho slova tak, ščob pisľa cyx pryholosnyx stojaly holosni: *holubka (holubočka), žerdka (žer-*

dyna), *kazka* (*kazočka*), *ložka* (*ložečka*), *berehty* (*oberihaty*); *zub* (*zuba*), *obid* (*obidu*), *moroz* (*morozu*), *niž* (*noža*), *bereh* (*bereha*), *g'lag* (*g'lagu*).

Poznačenňa mjakosti pryholosnyx

§ 19. Koly stavyt'ša znak mjakšenňa

Znakom mjakšenňa vказujet'ša na mjakist' pryholosnyx zvukiv.

1. Znak mjakšenňa (') stavyt'ša:

a) nad mjakymy pryholosnymy **z, s, c, n** u kinci slova ta skladu: *pamorož*, *viš*, *palec*, *kiń*; *blyžko*, *vošmyj*, *opečkuvatyj*, *čvańko*;

b) nad mjakymy pryholosnymy **z, s, c, n, r** na počatku abo vsередyni slova pered **a, u, o**: *žablyk*, *šajvo*, *čatka*, *ńavka*, *rad*; *žujd*, *šurpryz*, *čurkotity*, *ńux*, *řumsaty*; *šohodni*, *čoho*, *ńoho*; *rozzava*, *dešať*, *kryča*, *bańak*, *buńak*; *ižum*, *pošurčaty*, *pačuk*, *lińux*, *křuk*; *bužok*, *ušoho*, *počomaty*, *syńoho*, *ťrox*; dekony pered **e**: *ostannje*.

2. Dľa pomjakšenyx pryholosnyx **d, t, l** vžyvajut'ša okremi litery **d', t', l'** zi special'nym znakom mjakšenňa, sxožym na apostrof (').

Mjaki pryholosni **d', t', l'** možut' stojaty v kinci slova ta skladu: *mid'*, *puť*, *sil'*; *did'ko*, *molot'ba*, *kil'ce*; a takož na počatku abo vsередyni slova pered **a, u, o**: *d'ak*, *ťažko*, *ľada*; *d'una*, *ťul'*, *ľudyna*; *d'ohoť*, *ťoxkaty*, *ľon*; *buďak*, *paťakaty*, *koľada*; *zlod'uha*, *ťutun*, *poľuvanńa*; *bad'oryj*, *žaťok*, *kuľok*; dekony pered **e**: *žyttěvyj*, *l'et'ša*.

Prymitka. Znak mjakšenňa (') stavyt'ša jak nad malymy literamy **ž, š, č, ń, ř**, tak i nad velykymy **Ž, Š, Č, Ѓ, Ř**; natomist' mali **d', t'** riznat'ša z velykymy **Đ, Ť; Љ** i **Ѓ** majut' odnakovyj znak mjakšenňa.

3. Znak mjakšenňa stavyťša:

a) u slovox na:

1) **-žkyj, -škyj, -čkyj; -žkist', -škist', -čkist'; -žko, -ško, -čko; -žkomu, -škomu, -čkomu; -žky, -šky, -čky:** *blyžkyj, volynškyj, donečkyj; blyžkist', ľudskist', xvačkist'; blyžko, vijsko, bahačko; po-francužkomu (po-francužky), po-ukrajinskomu (po-ukrajinsky), po-nimečkomu (po-nimečky).*

Prymitka. U slovox *baskyj, bojazkyj, kovzkyj, plaskyj, rizkyj, vjazkyj, žaskyj* i poxidnyx utvorenňax: *bojazkist', vjazkist', basko, rizko* toščo znak mjakšenňa ne stavyťša;

2) **-eňka, -eňko, -oňka, -oňko; -eňkyj, -eseňkyj, -isiňkyj, -usiňkyj:** *ručeňka, bateňko, holivoňka, sokoloňko; harnenkyj, maleseňkyj, svižisiňkyj, toňusiňkyj;*

b) biľa mjakoho **I** pered nastupnym pryholosnym: *Halčenko, Huculščyna, jidal'ňa, kil'ce, koval'skyj, pal'ci, rybal'stvo, sil'skyj, spil'nyk.*

Prymitka. Ne stavyťša znak mjakšenňa pisľa **I** u hrupax **-lc-, -lč-,** koly vony poxod'at' iz **-lk-:** *balka – balci, halka – halci, halčeňa, monholka – monholci, Natalka – Natalci, Natalčyn, rybalka – rybalci, rybalčyn,* ale *Hal'ka – Hal'ci, Hal'čyn;*

c) u rodovomu vidminku množyny imennykiv žinočoho rodu mjakoji hrupy **I** vidminy j seredňoho rodu na **-nň(a), -c(e)** **II** vidminy: *hryveň, drukareň, jidaleň, kramnyč, matryč, piseň, robitnyč; bažaň, znaň, kilec', misc', serdec' i serc',* ale *bur, zir* (pisľa **r**);

č) u dijeslivnyx formax dijsnoho ta nakazovoho spobu: *budyť, bud'at', kosyť, kosyťša, košať, robl'at', robyť, robyťša, xodyť, xod'at', zdajet'ša; bud', bud'te, kyň, kyňte, pidnoš, pidnošte, pidnošša, pidvod', pidvod'sa, staň, staňte, trať, traťte.*

§ 20. Koly ne stavyt'ša znak mjakšenňa

Znak mjakšenňa ne stavyt'ša:

1. Nad **r** u kinci skladu abo slova: *hirkyj, kobzar, likar, monastyr, perevir, sekretar, túrma, vir, virte, Xarkiv*.

2. Nad **n** pered **č, š, ž** ta pered sufiksamy **-šk-(yj), -stv-(o)**: *kinčyk, prominčyk, menšyj, tonšyj, inžener; volynskyj, hromad'anskyj, osvita'nskyj, umanskyj, hromad'anstvo, sel'anstvo*, ale *bryńčaty, dońčyn, nańčyn, nańčyty* ta in., bo v tvirnyx osnovax vystupaje mjakyj **ń**: *bryńkaty, dońka, nańka*.

3. Nad mjakymy pryholosnymy, krim **l**, jakščo za nymy jduť inši mjaki pryholosni: *dzvjaknuty, kincivka, koryst'ju, lančužok, radist', svit, svjato, slid, snih, šohodni, tančuvaty, vinča*, ale *rižbjar* (bo *rižba*), *t'mjanyj* (bo *t'ma*) i poxidni vid nyx.

4. Biľa **l** v imennykovyx sufiksax **-aln-(o), -yln-(o)**: *deržalno, pužalno, cypylno*, ale v zmenšenyx formax: *deržaľce, pužaľce* j pod.

5. Peršyj z podvojenyx mjakyx pryholosnyx na pyśmi ne pomjakšujeťša: *butt'a, haluzža, hill'astyj, kaminn'a, l'et'ša, pidniśša, pryladd'a, sill'u, voloss'a, žytt'a*.

6. Biľa **d, t** i nad **n** pered sufiksamy **-čenk-(o), -čuk-, -čyšyn**: *Fedčenko, bezbatčenko, Pančenko; Radčuk, Stepančuk; Fedčyšyn, Hrynčyšyn*, ale **l** pomjakšujeťša: *Myxaľčenko, Myxaľčuk, Myxaľčyšyn*.

7. Nad **c** u kinci sliv – imennykiv čolovičoho rodu inšomovnoho poxidženňa: *kvarc, palac, špryc*; a takož u dejakyx vyhukax: *bac, buc, hoc, klac*.

Zminy pryholosnyx pry jixńomu zbihovi

§ 21.1. Zminy pryholosnyx pered -SK-(YJ), -STV-(O)

Pered sufiksamy **-šk-(yj)**, **-stv-(o)** dejaki pryholosni zaznajuť zvukovyx zmin, a same:

a) **k, ć, č** + **-šk-(yj)**, **-stv-(o)** dajuť **-čk-(yj)**, **-ctv-(o)**:
hirnyk – hirnyčkyj – hirnyctvo, parubok – parubočkyj – paruboctvo, molodeć – molodečkyj – molodectvo, tkač – tkačkyj – tkactvo;

b) **h, ž, z** + **-šk-(yj)**, **-stv-(o)** dajuť **-žk-(yj)**, **-ztv-(o)**:
ubohyj – ubohtvo, Zbaraž – zbaražkyj, bojahuz – bojahužkyj – bojahuhtvo;

c) **x, š, s** + **-šk-(yj)**, **-stv-(o)** dajuť **-šk-(yj)**, **-stv-(o)**:
čex – češkyj, ptax – ptastvo, latyš – latoryškyj, tovaryš – tovaryškyj – tovarystvo, zalisša – zališkyj.

Inši pryholosni pered sufiksamy **-šk-(yj)**, **-stv-(o)** na pyšmi zberihajuťša: *ahent – ahentstvo, bahatyj – bahatstvo, brat – bratškyj – bratstvo, inteligent – inteligentškyj, lud – ludškyj – ludstvo, student – studentškyj – studentstvo.*

§ 21.2. Zminy hrup pryholosnyx -ČK-, -ŠK-, -ŽK-, -SK-, -ŠK-, -ZK-, -ST-, -ČK-

Pry slovotvorenni i slovozmini zaznajuť zmin taki hrupy pryholosnyx zvukiv:

a) hrupa pryholosnyx **-čk-** zmińujeťša na **-čč-**, a **-šk-** na **-č-**, utvořujučy imennyky iz sufiksom **-yn-(a)**: *vojačkyj – vojaččyna, kozačkyj – Kozaččyna, nimečkyj – Nimeččyna, turečkyj – Tureččyna (ale halyčkyj – Halyččyna); rekrutškyj – rekrutčyna, soldatškyj – soldatčyna;*

b) hrupy pryholosnyx **-šk-**, **-sk-** zmińujuťša na **-šč-**, utvořujučy imennyky iz sufiksom **-yn-(a)**: *poltavškyj – Poltavščyna, visk – voščyna, pisok (pisku) – piščyna;*

c) hrupy pryholosnyx **-sk-**, **-šk-** zmiňujúťša na **-šč-**, utvořujúčy prykmetnyky iz sufiksom **-an-**: *visk* – *voščanyj*, *doška* – *doščanyj*, *pisok (pisku)* – *piščanyj*;

ć) hrupy pryholosnyx **-sk-**, **-st-** zmiňujúťša na **-šč-**, hrupa **-zk-** na **-žč-**, utvořujúčy rizni dijeslivni formy: *veresk* – *vereščaty*, *verešču*, *vereščyš* i t.d.; *pusk* – *pušču* – *puščenyj*; *prostyty* – *proščaty*, *proščaju*, *proščaješ* i t.d.; *prošču*, ale *prostyš*, *prostyť* i t.d.; *brazk* – *bražčaty*, *bražču*;

č) hrupy pryholosnyx **-šk-**, **-žk-** vidpovidno zmiňujúťša na **-šč-**, **-žč-**, utvořujúčy prizvyšča na **-enko**, **-uk**: *Vaško* – *Vaščenko* – *Vaščuk*, *Iško* – *Iščenko* – *Iščuk*, *Onyško* – *Onyščenko* – *Onyščuk*, *Vodolažkyj* – *Vodolažčenko*, *Kužko* – *Kužčenko*;

d) u hrupi pryholosnyx **-čk-** pid čas tvorenňa prysvijnyx prykmetnykiv iz sufiksom **-yn-** zvuk **k** zmiňujeťša na **č**: *dočka* – *doččyn*, *Marička* – *Mariččyn*, *Svička* – *Sviččyn*.

§ 21.3. Zminy pryholosnyx pered **-š-(YJ)** u formax vyščoho stupeňa porivňannja prykmetnykiv i pryslivnykiv

U vyščomu stupeni porivňannja prykmetnykiv i pryslivnykiv **h**, **ž**, **ź** pered sufiksom **-š-(yj)** zmiňujúťša na **-žč-(yj)**, a **s** + **-š-(yj)** na **-šč-(yj)**: *dorohyj* – *dorožčyj (dorožče)*, *dužyj* – *dužčyj (dužče)*, *vužkyj* – *vužčyj (vužče)*, *nyžkyj* – *nyžčyj (nyžče)*, *vysokyj* – *vyščyj (vyšče)*, ale *lehkyj* – *lehšyj (lehše)*.

Ce stosujeťša j dijesliv, utvorenyx vid prykmetnykiv vyščoho stupeňa porivňannja: *vužčaty*, *kraščaty* ta in. i poxidnyx vid nyx imennykiv: *pidvyščennja* (vid *pidvyščyty*), *podorožčannja* (vid *podorožčaty*).

§ 21.4. Zminy pryholosnyx pered sufiksom -N-

Pryholosni zvuky **k, č** pered sufiksom **-n-** zmiňujúťša na **-č-**: *bezpeka – bezpečnyj, bezpečnist', bezpečno; vik – vičnyj, vičnist', vično; mišac – mišačnyj, okolyca – okolyčnyj, pšenyca – pšenyčnyj, rik – ričnyj, sonce – soňačnyj.*

Pryholosnyj osnovy **č** zberihajeťša: *pomič – pomičnyj, pomičnyk; nič – ničnyj, ničnyk.*

Vyňatok stanovľať slova: *dvorušnyk, mirošnyk, rušnyk, rušnyca, serdešnyj* (u značenni “*bidolašnyj*”), *soňašnyk, torišnij.*

Sproščenná hrup pryholosnyx

§ 22.1. -Ž(D)N-, -Z(D)N-, -S(T)L-, -S(T)N-

U hrupax pryholosnyx **-ždn-, -zdn-, -stl-, -stn-** vypadajuť **d i t**: *tyždeň – tyžňa – tyžnevyj; projizd – projiznyj, vyjizdyty – vyjiznyj, lestošči – uleslyvyj, stelyty – slaty, ščasta – ščaslyvyj, čest' – česnyj, jakist' – jakisnyj, koryst' – korysnyj, persteň – persňa, vist' – visnyk.* Ale v slovax *kistl'avvyj, pestlyvyj, šistnadcať, xvastlyvyj, xvastnuty, zapjastnyj* sproščenná ne vidbuvajeťša.

Prymitka. U prykmetnykax, utvorenyx vid imennykiv inšomovnoho poxodženná z kincevym **-st**, litera **t** zberihajeťša: *avanpost – avanpostnyj, balast – balastnyj, forpost – forpostnyj, kompost – kompostnyj, kontrast – kontrastnyj.*

§ 22.2. -Z(K)N-, -S(K)N-

U hrupax pryholosnyx **-zkn-, -skn-** pered dijeslivnym sufiksom **-nu-** vypadaje **k**: *bryzky – bryznuty, brazyk – brazyknuty, blysk – blysnuty, plusk – plusnuty, pysk – pysnuty, trisk – trisnuty, tysk – tysnuty, ale vysk – vysknuty.*

§ 22.3. -S(L)N-

U hrupi pryholosnyx **-sln-** vypadaje **l**: *maslo* – *masnyj*, *mysl'* – *umysnyj*, *navmysne*; *remeslo* – *remisnyk*.

Podvojenňa pryholosnyx

§ 23.1. Podvojenňa pryholosnyx pry jixńomu zbihovi

Podvojenňa pryholosnyx vynykaje pry zbihovi odnako-
kovyx pryholosnyx:

a) prefiksa j korenňa: *bezzvučnyj*, *obbyty*, *rozzbrojity*, *rozzava*, *vvič*, *vvičlyvyj*, *viddaty*, *viddil*, *zavvyšky*, *zadu*.

Prymitka. Ne podvojujuťša pryholosni v takyx slovax, jak *otoj*, *otut*, *otak*, *otam*, *oteper*, *otodi*, a takož *ocej* toščo;

b) kinča peršoji j počatku druhoji časty ny skladnosko-
ročenyx sliv: *vijškkomat* (vijškovyj komisariat), *strajkkom*
(strajkovyj komitet), *junnat* (junyj naturalist);

c) koreňa abo osnovy na **-n**, **-ń** i sufiksiv **-n-(yj)**, **-n-(ij)**, **-nyk**, **-nyć(a)**: *pryčyna* – *pryčynnyj*, *vyna* – *bezvynnyj*, *zakon* – *zakonnyj*; *deń* – *dennyj*, *osiń* – *osinnij*, *ranok* – *rannij*; *baštannyk*, *hodynnyk*, *pyšmennyk*; *vikonnyća*, *Vinnyća*.

Podvojenňa **n** zberihajeťša j pered sufiksom **-ist'** v imennykax, a takož u pryslivnykax, utvorenyx vid prykmetnykiv iz podvojenym **n**: *bezvynnyj* – *bezvynnist'* – *bezvynno*, *tumannyj* – *tumannist'* – *tumanno*, *zakonnyj* – *zakonnist'* – *zakonno*;

ć) osnovy dijeslova mynuloho času na **s** i postfiksa **-ša**: *passa*, *rozriša*, *trassa*, *vynišša*.

§ 23.2. -ENN-(YJ), -ANN-(YJ)

Bukvospolučennja **nn** pyšeťša:

a) u nahološenomu sufiksi **-enn-(yj)** prykmetnykiv, jaki vказujyť na bilšu, niž zvyčajna, čy najbilšu miru jakosti

abo možlyvist' j nemožlyvist' diji: *čyslennyj, nedotorkannyj, neprymyrennyj, neskazannyj, neskinčennyj, nevblahannyj, nezdijsnennyj, nezdolannyj, nezličennyj, nezrivňannyj, strašennyj, sylennyj, vysočennyj, zdorovennyj*;

b) u prykmetnykax na **-enn-(yj)** staroslovjanškoho poxodženňa: *blahoslolvennyj, blažennyj, merzennyj, ohnennyj, spasennyj, svjaščennyj*, a takož *božestvennyj*.

Bukvospolučennä **nn** zberihajet'ša v imennykax ta pryslivnykax, utvorenix vid takyx prykmetnykiv: *čyslenist', čyslenno, nezdolannist', nezdolanno* toščo.

Prymitka. N ne podvojujet'ša v dijeprykmetnykax: *pooranyj, skazanyj, vyverženyj, vixovanyj, zroblenyj*; u prykmetnykax na **-enyj**, spivvidnosnyx z vidpovidnymy dijeprykmetnykamy (z jnšym naholosom): *varenyj* (por. dijeprykmetnyk *varenyj*), *pečenyj* (por. dijeprykmetnyk *pečenyj*), a takož u prykmetnykax, jaki ne vказujuť na vyšču miru jakosti: *dovhoždanyj, navišenyj, skaženyj, šalenyj, žadanyj*.

Treba rozriznaty taki slova, jak *zdijsnennyj* (jakyj može zdijsnúvatyša – prykmetnyk), i *zdijsnenyj* (jakyj zdijsnyvša – dijeprykmetnyk), *nezdolannyj* (neperemožnyj) i *nezdolanyj* (jakoho ne podolaly), *nezličennyj* (predstavlenyj u duže velykij kil'kosti) i *nezličenyj* (ne poraxovanyj) ta in.

§ 23.3. Podvojenňa pryholosnyx pered A, U, I, E

Pryholosni **d, t, z, s, c, l, n, ž, č, š** podovžujuťša (a na pyšmi podvojujuťša), koly vony stojať miž holosnymy:

a) pered **a(ja), u(ju), i, e** v usix vidminkovyx formax imennykiv seredňoho rodu II vidminy (krim formy rodovoho množyny): *znařadd'a, znařadd'u, na znařaddi; žytt'a, žytt'u, u žytti; motuzza, u motuzzi; kolosša, kolosšu, u kolossi; hill'a, hill'u, na hilli; znanňa, znanňu, u znanni; zbižžja, zbižžju, u zbižži; storiččja, storiččju, u storičči; piddaššja,*

piddaššju, na piddašši; a takož u poxidnyx vid nyx slovax: *hill'a – hill'astyj, hill'ačka; žytt'a – žytt'evyj (i žytt'ovyj), žytt'epys* ta in., ale *znań, znařad', piddaš, storič, uhiď*.

Jakščo v rodovomu vidminku množyny imennyky sereďného rodu zakinčujuťša na **-iv**, podovženňa zberihajet'ša: *počutt'a – ročuttiv, vidkrytt'a – vidkryttiv*;

b) pered **a, u, i, e** v usix vidminkovyx formax dejakyx imennykiv čolovičoho ta žinočoho rodu I vidminy (za vyňatkom formy rodovoho množyny iz zakinčenňam **-ej**): *sudd'a, suddi, sudd'u, suddiv* i t.d.; *statt'a, statți, statt'u* (ale v rodovomu množyny – *statej*); *rill'a, rilli, rilleju* ta in.;

Prymitka. Podvojujuťša pryholosni takož u slovax: *bovvan, Hanna (Anna), ll'anyj, ovva, ssaty*, a takož u poxidnyx: *bovvanity, Hannyn (Annyn), vyssaty, ssavei* ta in.

c) pered **u(ju)** v orudnomu vidminku imennykiv žinočoho rodu odnyny III vidminy, jakščo v nazyvnomu vidminku osnova jix zakinčujuťša na odyn mjakyj abo šypl'ačyj pryholosnyj: *molod' – molodd'u, myt' – mytt'u, maž – mazžu, viš – viššu, mič – micću, sil' – sill'u, tiň – tinňu, podorož – podorožžju, nič – niččju, rozkiš – rozkiššju*.

Prymitka. Jakščo osnova zakinčujuťša na dva pryholosni, hubnyj abo **r**, podvojenňa ne vidbuvajet'ša: *molodist' – molodist'u, povist' – povist'u, pryjazń – pryjazńu, krov – krovju, ľubov – ľubovju, matir – matirju*;

ć) pered **a, u** v pryslivnykax typu *navmanňa, sprosonňa, zranňa; popidtyňnu, popidvikonňu*;

č) pered **u, e** u formax teperišného času dijeslova *lyty (lytyša)*: *ll'u, ll'eš, ll'emo, ll'ete, ll'uť, ll'eťša, ll'uťša*, a takož u poxidnyx: *vyll'u, nall'u* ta in.

PRAVOPYS PREFIKSIV

§ 24.1. Z- (IZ-, ZI-)

Prefiks **z-** pered hluxymy pryholosnymy **k, p, t, f, x** perexodyť u **s-**: *skazaty, spalax, stovkty, sfotohrafivaty, sxyl*. Pered usima inšymy pryholosnymy pyšet'ša **z-** (inodi **iz-**): *zbavyty, zcipyty, zčepyty, zsadyty, zšytok, zvesty, zzyrnutyša, zžytyša, iznov*.

Prefiks **z-** vystupaje perevažno v slovax, koriń jakyx počynajet'ša holosnym zvukom abo spolučenńam pryholosnoho j holosnoho: *zekonomyty, zihnoruvaty, zorijentuvatyša, zumovyty; zhaslyj, zjednuvaty, zjizd, zmazaty, znadlyvyj*.

U tyx vypadkax, koly koriń slova počynajet'ša spolučenńam pryholosnyx, pyšet'ša zdebil'šoho prefiks **zi-**: *zibraty, zihnuty, zidraty, zipsuvatyša, zistavyty, ziščulytyša, zitkennńa, ziznatyša* toščo.

Prefiks **zi-** vžyvajet'ša takož u slovax iz korenem, peršyj sklad jakoho počynajet'ša zvukospolučenńam **hubnyj + j**: *zimjaty, zipjastyša (i spjastyša), zivjalyj* toščo.

U dejakyx slovax prefiks **zi-** čerhujet'ša iz **zo-**: *zihrivaty – zohrivaty, zimlivaty – zomlivaty, ziprivaty – zoprivaty, zitlity – zotlity*.

§ 24.2. BEZ-, ROZ-, ČEREZ- ta in

U prefiksax **bez-, vid-(od-), miž-, nad-, ob-, pered-, pid-, ponad-, pred-, roz-, čerez-** kincevyj dzvinkyj pryholosnyj pered hluxym ne zmińujet'ša: *bezkracij, bezkoryslyvyj, vidkryttńa, vidstań, odkrovenńa, mižkontynental'nyj, mižplanetnyj, nadpotužnyj, obpalyty, obrusyty, przedplata, předčasnyj, pidtrymka, ponadplanovyj, predstavnyk, rozčyn, roz'ahnuty, rozxytaty, čerezpličnyk*.

§ 24.3. PRE-, PRY-, PRI-

Slid rozriznjaty prefiksy **pre-** i **pry-**:

a) prefiks **pre-** vžyvajeťša perevažno v jakisnyx prykmetykax i pryslyvnykax dľa vyraženňa najvyščoho stupeňa oznaky: *preharnyj, prekrasnyj, premudryj, prezavžatyj, prekrasno, prepohano*;

b) prefiks **pry-** vžyvajeťša zdebilšoho v dijeslovax, ščo označajut' nablyženňa, pryjednanňa, častkovist' diji, rezul'tat diji toščo, a takož u poxidnyx slovax: *prybihty, prybuduvaty, prykrutyty, pryborkaty, pryšvydšyty; prybutťa, prytulok, prybranyj, pryvablyvo*.

Krim toho, prefiks **pre-** vystupaje u slovax *prezyrlyvyj, prezyrstvo* j u slovax starovlovjanskocho pochodženňa: *preosvjaščennyj, prepodobnyj, prestol*; prefiks **pry-** vžyvajeťša v imennykax ta prykmetnykax, utvorenyx vnaslidok pojednanňa imennykiv iz pryjmennykamy: *pryhirok, pryjarok, pryberežnyj, prykordonnyj*.

Prefiks **pri-** vžyvajeťša til'ky v slovax *prirva, prizvyško, prizvyšče*.

§ 24.4. ARXI-

U vsix vidpovidnyx imennykax i prykmetnykax vžyvajeťša prefiks **arxi-**: *arxidyjakon, arxijepyskop, arxijerej, arximil'joner, arxireakcioner, arxiskladnyj, arxivažlyvyj*.

PRAVOPYS SUFIKSIV

Imennykovi sufiksy

§ 25.1. -YK, -NYK ta in.

Sufiksy **-yk, -nyk, -ivnyk, -čyk (-ščyk)** pyšuťša z y: *bratyk, vuzlyk; hirnyk, kulemetnyk; hazivnyk, pracivnyk; xlopčyk, praporščyk*.

§ 25.2. -YV-(O)

Sufiks **-yv-(o)**, ščo vžyvajeťša dl'a vyraženná zbirnyx poňat', jaki označajúť material abo produkt praci, pyšet'ša til'ky z **y**: *dobryvo, kuryvo, melyvo, merežyvo, mišyvo, morozyvo, palyvo, pečyvo, prádyvo, varyvo*, ale *marevo* (ne material i ne produkt praci).

§ 25.3. -AL'NYK, -YL'NYK ta in.

U sufiksax **-al'nyk, -yl'nyk, -il'nyk, -al'nist' l** pered **n** zavždy pomjakšujeťša: *postačal'nyk, ubolival'nyk; mastyl'nyk, voločyl'nyk; molil'nyk, polil'nyk; henial'nist', vidpovidal'nist'*.

§ 25.4. -AL', -EŇ, -EĆ ta in.

Kincevyj pryholosnyj u sufiksax **-al', -eň, -eć, -ist', -tel'** zavždy mjakyj: *koval', skrypal'; veleteň, vjazeň: movoznaveć, peremožeć, ukrajineć; svižist', zdatnist'; l'ubytel', vyxovatel'*.

§ 25.5. -YNN'(A), -INN'(A), -ANN'(A), -ENN'(A)

Sufiksy **-ynn'(a), -inn'(a), -ann'(a), -enn'(a)** pyšut'ša z dvoma **n**.

Sufiks **-ynn'(a)** vžyvanyj v imennykax seredňoho rodu, ščo označajúť zbirni poňat'a: *bobovynna, harbuzyynna, kartoplyynna, pavutyynna*; ale *kaminna, korinna, nasinna* (vid *kamiň, koriň, nasijaty*).

Sufiks **-inn'(a)** majut' imennyky seredňoho rodu, utvoreni vid dijesliv iz holosnymy osnovy **y** ta **i**: *hority – horinna, nosyty – nosinna, šarudity – šarudinna, xodyty – xodinna*.

Sufiks **-ann'(a)** majut' imennyky seredňoho rodu, utvoreni vid dijesliv iz holosnym osnovy **a**: *hukaty – hukanna*,

hul'aty – hul'anňa, spryjaty – spryjannňa, zrostaty – zrostanňa.

Sufiks **-enň-(a)** majúť viddijeslivni imennyky seredného rodu, v jakyx naholos padaje na koriń: *napruženňa, pidnesenňa, udoskonalenňa, zvernenna.*

§ 25.6. -EŇ-(A)

Sufiks **-eň-(a)** vžyvajeťša v imennykax seredného rodu na poznačenňa žyvyx istot: *čajeňa, huseňa, vovčeňa.*

§ 25.7. -EČOK, -EČK-(A), -EČK-(O), -YČOK-, -YČK-(A)

Sufiksy zmenšeno-pestlyvyx sliv **-ečok, -ečk-(a), -ečk-(o)** ne slid zmišuvaty iz sufiksamy **-yčok-, -yčk-(a)**, jaki buvajut' til'ky v slovax, ščo poxoďať vid imennykiv iz sufiksamy **-yk, -uć(a)**: *košyčok, vohnyčok, palyčka, vulyčka.*

V inšyx vypadkax užyvajuťša sufiksy z **e**: *kraječok, mišečok, veršečok; dižečka, kopiječka, Mariječka, ričečka; jaječko, slovečko, vikonečko.*

§ 25.8. -ENK-(O), -EŇK-(O,A)

Slid vidriznaty sufiks **-enk-(o)** vid sufiksa **-eňk-(o)**: sufiks **-enk-(o)** vžyvajeťša zdebilšoho v imennykax, ščo označajuť prizvyšča: *Hordijenko, Kravčenko*, zridka – u zahaľnyx nazvax: *bezbatčenko, kovalenko*; sufiks **-eňk-(o,a)** vžyvajeťša dľa tvorenňa pestlyvyx nazv: *bateňko, konyčeňko, serdeňko; ničeňka, nižeňka, topoleňka.*

§ 25.9. -YŠK-(O) [-IŠK-(O)], -YŠČ-(E) [-IŠČ-(E)]

Za dopomohuju sufiksiv **-yšk-(o) [-išk-(o)], -yšč-(e) [-išč-(e)]** utvorujuťša slova perevažno z emocijno-nehatyv-

nym vidtinkom vid imennykiv usix rodiv: *babyško, divčyško, xlopčyško; pobojišče, stanovyšče, vohnyšče, vovčyšče.*

§ 25.10. -OVYČ, -IVN-(A)

Dľa tvorenňa čolovičyx imen po baťkovi vžyvajeťša til'ky sufiks **-ovyč**: *Dmytrovyč, Ihorovyč, Jurijovyč, Olehovyč, Oleksijovyč, Vasyľovys, Volodymyrovyč.*

Dľa tvorenňa žinočyx imen po baťkovi vžyvajeťša sufiks **-ivn-(a)**: *Borysivna, Hordijivna, Ivanivna, Jurijivna, Vasylivna.*

Vid takyx imen, jak *Hryhorij, Ill'a, Kuźma, Luka, Mykola, Sava, Xoma, Jakiv*, vidpovidni imena po baťkovi buduť: *Hryhorovyč, Hryhorivna; Illič, Illivna; Kuźmyč (i Kuźmovyč), Kuźmivna; Lukyč, Lukivna; Mykolajovyč (i Mukolovyč), Mykolajivna (i Mykolivna); Savyč (i Savovyč), Savivna; Xomyč (i Xomovyč), Xomivna; Jakovyč, Jakivna.*

Prymitka. Pry tvorenni imen po baťkovi v osnovax imen vidbuvajeťša čerhuvannja **i** z **o**: *Antin – Antonovyč, Antonivna; Fedir – Fedorovyč, Fedorivna.*

§ 25.11. -IVK-(A), -OVK-(A)

V imennykax žinočoho rodu, utvorenyx vid imennykiv ta inšyx častyn movy, vžyvajeťša sufiks **-ivk-(a)**: *dolivka, noživka, pokojivka, spyrtivka, šyxtivka.*

U dejakyx imennykax užyvajeťša sufiks **-ovk-(a)**: *duxovka, holovka (kapusty), pidhotovka, zamaľovka.*

§ 25.12. -OK

V imennykax čolovičoho rodu pisľa pryholosnyx užyvajeťša sufiks **-ok** iz vypadnym **o** v nepřamyx vidmin-kax: *deňok, hajok, kyjok, kilok, lužok, peňok, stručk*o.

§ 25.13. -YR, -YST, -YZM, -IR, -IST, -IZM

Inšomovni sufiksy **-yr, -yst, -yzm** vystupajyt' pisľa **d, t, z, s, c, ž, č, š, r**: *bryhadyr, komandyr; banduryst, dantyst, pejzažyst; klasycyzm, pedantyzm, teroryzm*; pisľa rešty pryholosnyx pyšeťša **-ir, -ist, -izm**: *kanonir, turnir, vampir; pianist, specialist; modernizm, pl'uralizm*, ale v utvorenňax vid vlasne ukrajinšykyx koreniv pyšeťša **-yst, -yzm**: *borot'-byst, pobutovyzm, rečovyzm*.

Prykmetnykovi ta dijeprykmetnykovi sufiksy

§ 26.1. -N-(YJ), -N-(IJ)

Sufiks **-n-(yj)** užyvajeťša v perevažnij bilšosti jakisnyx i vidnosnyx prykmetnykiv: *fabryčnyj, mil'jonnyj, prynadnyj, pryrodnyj, zaxidnyj*.

Sufiks **-n-(ij)** užyvajeťša porivňano v nebahat'ox prykmetnykax (perevažno vidnosnyx): *bratnij, horodnij, davnij, krajnij, litnij, majbutnij, maternij, nezabutnij, osvıtnij, piznij, rannij, samobutnij, subotnij, vsesvıtnij, xatnij, zadnij, žytnij* ta in.

Sufiks **-n-(ij)** užyvajeťša v usix prykmetnykax pryslivnykovoho ta imennykovoho poxodženňa, jaki majuť pered cym sufiksom **ž, š**: *blyžnij, davnišnij, domašnij, dorožnij, kolyšnij, mužnij, podorožnij, pozdovžnij, pryjdešnij, ranišnij, sinešnij, spravžnij, šohodnišnij, tutešnij, učorašnij, xudožnij, zovnišnij*, ale *potužnyj*.

§ 26.2. -ANN-(YJ), -ENN-(YJ), -AN-(YJ), -EN-(YJ)

Prykmetnykovi sufiksy **-ann-(yj)**, **-enn-(yj)**, jaki vžyvajuťša dl'a pidkreslenŋa najvyščoji miry oznaky, pyšuťša z dvoma **n**: *neocinennyj, neskazannyj, neskinčennyj, nevblahannyj, nezdolannyj, strašennyj*.

Taki prykmetnyky zavždy majuť naholos na sufiksi, ščo vidriznaje jix vid dijeprykmetnykiv, utvorenyx vid dijeslivnyx koreniv za dopomohoju sufiksiv **-an-(yj)**, **-en-(yj)**: *bažanyj, neocinenyj, nepodolanyj, neskazanyj, neskinčenyj, nezličenyj*.

§ 26.3. -YČN-(YJ), -IČN-(YJ)

Skladni sufiksy **-yčn-(yj)**, **-ičn-(yj)** vystupajuť perevažno u prykmetnykax, poxidnyx vid sliv inšomovnoho pochodženŋa; pry čomu pisŋa kincevoho osnovy **d, t, z, s, c, ž, č, š, r** užyvajeťša **-yčn-(yj)**: *istoryčnyj, klasyčnyj, mate-matyčnyj*; pisŋa rešty pryholosnyx — **-ičn-(yj)**: *akademičnyj, anarxičnyj, arxajičnyj, herojičnyj, epičnyj, idyličnyj, orhaničnyj*.

§ 26.4. -YN, -IN

U prysvijnyx prykmetnykax, utvorenyx vid imennykiv peršoji vidminy, pisŋa pryholosnyx (krim **j**) pyšet'ša sufiks **-yn**: *baba – babyn, Hal'a – Halyn, Maruša – Marusyn, Nataŋa – Natalyn, svekruxa – svekrušyn, títka – títčyn*; pisŋa **j** pyšet'ša **-in**: *Darija – Darijin, Marija – Marijin, Sofija – Sofijin*.

Prymítka. Pryholosni **h, k, x** pered sufiksom **-yn** zmiňujuťša na **ž, č, š**: *Ol'ha – Olžyn, dočka – doččyn, svaxa – svašyn*.

§ 26.5. -YN-(YJ), -IN-(YJ)

U prykmetnykax iz značenám prysvijnosti, utvorenyx vid nazv tvaryn, pisľa pryholosnyx (krim **j**) pyšetša sufiks **-yn-(yj)**: *bdžolynyj, holubynyj, horobynyj, kačynyj, orlynyj*; pisľa **j** pyšetša **-in-(yj)**: *solovjinyj, zmijinyj*.

§ 26.6. -YST-(YJ), -IST-(YJ)

Sufiks **-yst-(yj)** užyvajeťša v prykmetnykax pisľa pryholosnyx: *barvystyj, holosystyj, iskrystyj, perystyj* (podibnyj do pera), ale *peristyj* (rábyj), *promenystyj, uročystyj*; pisľa **j** – **-ist-(yj)**: *dvojistyj, oljistyj, trojistyj, vybojistyj*.

§ 26.7. -EV-(YJ), -OV-(YJ)

Sufiks **-ev-(yj)** užyvajeťša v prykmetnykax, utvorenyx vid imennykiv na mjakyj abo šypľačyj pryholosnyj, de naholos padaje perevažno na osnovu slova: *bereznevyy, hruševyy, ovočevyy, sytcevyy*.

Sufiks **-ov-(yj)** nezaležno vid naholosu vžyvajeťša v prykmetnykax, jaki majuť pered cym sufiksom tverdyj pryholosnyj: *kazkovyy, kvarcovyy, palacovyy, svjatkovyy, službovyy, vitrovyy*.

Krim toho, sufiks **-ov-(yj)** užyvajeťša v prykmetnykax, jaki majuť pered cym sufiksom šypľačyj, mjakyj pryholosnyj abo **j**, pryčomu naholos padaje na zakinčenná: *bojovyy, hajovyy, hrošovyy, dijovyy, doščovyy, driždžovyy, krajovyy, nulovyy, rečovyy, styl'ovyy*.

Ci ž pravyla pošyřujuťša na pravopys sufiksiv **-ov-**, **-ev-** u prysvijnyx prykmetnykax žinočoho i seredňoho rodu: sufiks **-ov-** užyvajeťša v prysvijnyx prykmetnykax, utvorenyx vid imennykiv tverdoji hrupy: *majster – majstrova*,

majstrove; Petro – Petrova, Petrove; robitnyk – robitnykova, robitnykove; Ševčenko – Ševčenkova, Ševčenkove; sufixs -ev- užyvajeťša v prysvijnyx prykmetnykax, utvorenyx vid imennykiv mjakoji ta mišanoji hrup: Andrij – Andrijeva, Andrijeve; Ihor – Ihoreva, Ihoreve; kobzar – kobzareva, kobzareve; skrypal’ – skrypaleva, skrypaleve; storož – storoževa, storoževe; tovaryš – tovaryševa, tovaryševe.

§ 26.8. -UVAT-(YJ), -OVAT-(YJ), -OVYT-(YJ)

Sufiks **-uvat-(yj)** užyvajeťša v prykmetnykax na poznačeńńa nepovnoji miry vyjavu oznaky: *horbuvatyj, kruhluvatyj, syńuvatyj, temnuvatyj*, a takož vlastyvoli, sxyľnosti do čohoš: *dupluvatyj, osťukuvatyj, piskuvatyj, zlodijkuvatyj*.

Sufiks **-ovat-(yj)** užyvajeťša v prykmetnykax, jakščo naholos padaje na **o**: *plyskovatyj, stovbovatyj*.

Sufiks **-ovyt-(yj)** užyvajeťša na poznačeńńa vysokoho stupeńa vyjavu oznaky: *hordovytij, hrošovytij, talanovytij*.

Dijeslivni sufixsy

§ 27.1. -UVA-, -OVA-

Sufiks **-uva-** pyšeťša v dijėslovax: *keruvaty, pořadkuvaty, rozsijuvaty, zabil’uvaty*.

U viddijėslivnyx imennykax ta dijeprykmetnykax sufixs **-uva-** pyšeťša todi, koly na peršyj holosnyj čoho sufixsa ne padaje naholos: *očikuvaty – očikuvanńa, očikuvanyj; pidsyńuvaty – pidsyńuvanńa, pidsyńuvanyj; vyveršuvaty – vyveršuvanńa, vyveršuvanyj*; jakščo na peršyj holosnyj sufixsa padaje naholos, to v dijeprykmetnykax i poodynokyx imennykax pyšeťša **-ova-**: *drukuvaty – drukovanńa, ale drukovanyj; mal’uvaty – mal’uvanńa, ale mal’o-*

vanyj; *pidpořadkuvaty* – *pidpořadkuvanńa*, ale *pidpořadkovanyyj*; *ryřtuvatyy* – *ryřtuvanńa*, ale *ryřtovanńa*, *ryřtovanyyj*.

§ 27.2. -OVUVA-

U sufiksi **-ovuva-** perřyj holosnyj zavřdy naholořenyj: *peremařovuvatyy* – *peremařovuvanńa*, *peremařovovanyyj*; *skupovuvatyy* – *skupovuvanńa*, *skupovovanyyj*; *zavojovuvatyy* – *zavojovuvanńa*, *zavojovanyyj*.

§ 27.3. -IR- (-YR-)

Dijeslova inřomovnoho poxodřenńa, řčo majut' u movi-dřereli sufiks **-ir-**, v ukrajinskij movi vtračajut' cej sufiks u vsix formax: *informuvatyy* – *informovanyyj*, *skonstrujuvatyy* – *skonstrujovanyyj*, *zahituvatyy* – *zahitovanyyj*, *zarejestruvatyy* – *zarejestrovannyyj*. Ale v okremyx slovax dľa usunenńa nebařanoji omonimiji sufiks (pisľa **d, t, z, s, c, ř, ĉ, ř, r** – **-yr-**) zberihajeťřa: *buksyruvatyy* (bo je *buksuvatyy*), *paryruvatyy* (bo je *paruvatyy*), *poliruvatyy* (bo je *poluvatyy*), *repetyruvatyy* (bo je *repetuvatyy*) tořčo.

Sufiks **-ir-(-yr-)** uřyvajeťřa takoř u poodynokyx dije-slovax typu *kotyruvatyy*, *laviruvatyy*, *tretyruvatyy*.

PRAVOPYS SKLADNYX SLIV

§ 28. Zahaľni pravyla pravopysu skladnyx sliv

Skladni slova mořna utvořuvatyy za dopomohoju spoľuĉnyx zvukiv i bez nyx.

Spoluĉni zvuky O, E

1. Koly perřa ĉastyna skladnoho slova – prykmetnyk, to spoluĉnym zvukom vystupaje **o**: *ĉornohuz*, *hirnyĉopro-*

myslovyj, jasnozoryj, važkoatlet; jakščo peršoju častynoju takoho slova je prykmetnyk mjakoji hrupy, to pered **o** pryholosnyj pomjakšujeťša: *davňorůskyj, seredňoviččja, syňokyj, verxňodniprovs'kyj*.

2. Koly perša častyna skladnoho slova – imennyk abo zajmennyk, to spolučnym zvukom buvaje:

a) pisľa tverdoho pryholosnoho, zokrema pisľa šypl'a-čoho, zvuk **o**: *atomoxid, hrušopodibnyj, doščomir, samovyčitel'*, ale *kožumjaka, očevydneyj, ovočesxovyšče*;

b) pisľa mjakoho pryholosnoho (nepodovženo), jakyj zakinčuje osnovu imennyka, pyšeťša **e**: *burelom, jajcepodibnyj, pracezdatnyj, zemletrus*, ale *konohin, kostohryz, kostoprav*;

v) pisľa **j**, jakyj zakinčuje osnovu imennyka mjakoji hrupy, abo mjakoho podovženoho pryholosnoho peršoju častyny pyšeťša **e**: *bojezdatnist', krajeznavstvo; nasinňesušarka, žytt'epys*.

Skladni slova bez spolučnoho zvuka

3. Čkladni slova možna utvořuvaty bez spolučnoho zvuka – šľaxom bezposeredňoho pryjednanňa osnovy do osnovy. Pryčomu perša osnova može zakinčuvatyša:

a) na holosnyj zvuk: *čotyrykutnyk, dvadčatyričnyj, dvojarusnyj, kil'karazovyj, odnodennyj, radiokomitet, semymyl'nyj, trynižok, vošmykutnyj, vsudyxid*;

b) na pryholosnyj zvuk: *Boryspil', Myrhorod, Užhorod; dypkurjer, litredaktor, medinstytut*.

4. Skladni slova pyšuťša razom i čerez defis:

R a z o m pyšuťša:

a) usi skladnoskoročeni slova j poxidni vid nyx: *Nacbank, Minosvity, miškrada, profspilka, socstrax; profspil-*

kovyj. Študy naležať i vsi skladni slova, peršoju častynoju jakyx vystupajuť komponenty: *ahro-, avia-, avto-, bio-, fono-, foto-, hazo-, helio-, heo-, hidro-, ekstra-, ekzo-, elektro-, izo-, kvazi-, kino-, kosmo-, lže-, makro-, meta-, meteo-, mikro-, mili-, mono-, moto-, neo-, paleo-, psevdo-, radio-, socio-, stereo-, super-, tele-, termo-, turbo-, zoo-* i pod.;

b) skladni slova, peršoju častynoju jakyx je kiľkisnyj čyslivnyk (koly vin ne poznačenyj cyfroju čy cyframy): *dvobičnyj, trykutnyk, simdešatyriččja, čotyrymišačnyj, dvoosovyj, čotyryaktnyj, stovidsotkovyj*.

Čerez defis pyšuťša:

a) skladni slova, utvoreni povtorenám toho samoho slova: *pysav-pysav, robyv-robyv, xodyv-xodyv, bilyj-bilyj, syňo-syňo, leheňkyj-leheňkyj, bahato-bahato, tyxo-tyxo*;

b) skladni slova – pojednaná synonymiv: *často-husto, hydko-brydsko, tyškom-nyškom*; antonimiv: *bilš-menš, vydymo-nevydymo*; blyžkyx za značenám sliv, ščo pere-
dajuť jedyne poňat'a: *baťko-maty* (baťky), *xlib-sil'* (jiža);
spiľnokorenevyx sliv riznoji budovy: z *davnix-daven*,
z *dida-pradida, malo-pomalu, piša-pišanyća, povik-viky,*
radyj-radisiňkyj, syla-sylenna, tyxyj-tyxeseňkyj, velykyj-
prevelykyj.

Prymitka. Dva slova, odne z jakyx maje formu nazyvnoho, a druhe – orudnoho vidminka, pyšuťša okremo: *čest' čestu, čyn čynom, kineć kincem, odnym odna*.

c) spoľučená sliv na poznačená pryblyznosti: *deň-druhyj, hodyna-dvi, ne šohodni-zavtra, try-čotyry*;

ć) skladni vyhuky ta zvukonasliduvaná: *hej-hej, hej-hej-hej, oho-ho, bom-bom, bum-cyk-cyk, dzeň-dzeleň*.

§ 29. Skladni imennyky

R a z o m pyšuťša:

a) skladni imennyky, utvoreni pojednanám za dopomohuju spoločného zvuka dvox abo kil'kox osnov, odna z jakyx – dijeslivnoho poxodženňa: *lisosplav, parot'ah, samoxid, teplovoz, vertolit, vertyxvistka*;

b) skladni imennyky, utvoreni pojednanám prykmetnykovoji ta jmennykovoji osnov za dopomohuju spoločného zvuka: *bilokrivci, čornohuz, čornozem, syn'ocvitt'a*;

c) skladni imennyky, utvoreni za dopomohuju spoločného zvuka vid dvox imennykovyx osnov: *lisostep, nosorih, verboliz*; šudy ž naležať imennyky, peršoju častynoju jakyx je nezminnyj imennyk inšomovnoho poxodženňa (tut roľ spoločného zvuka vykonuje ostannij holosnyj peršoho imennyka): *avtoprobih, radiostancija, velosport*;

č) skladni imennyky, utvoreni z dijeslova v nakazovij formi ta imennyka: *horycvit, perekotypole, projdysvit, šybajholova; Nepyjpyvo, Perebyjnis, Ubyjvovk* (prizvyšča);

č) skladni imennyky, utvoreni z kil'kisnoho čyslivnyka u formi rodovoho vidminka (dľa čyslivnyka *sto* – nazyvnoho) ta imennyka: *dvanadčatytonka, storiččja, stopjatdešatyriččja, šestydenka*;

d) skladni imennyky z peršoju častynoju **napiv-**, **polu-**: *napivavtomat, napivboks, napivimla, napivmorok, napivobert, napivvahovyk, poludeň, polukipok, polumysok*;

d) skladni imennyky z peršoju častynoju **piv**, jakščo nastupnyj imennyk – zahaľna nazva, vžyta u formi nazyvnoho vidminka, na poznačenňa jedynoho poňatt'a: *pivarkuš, pivbak, pivdeň, pivkolo, pivkuľa, pivmišač, pivobert, pivoval, pivzaxyst*.

Jakščo imennyk vystupaje u formi rodovoho vidminka, to **piv** z nym pyšeťša okremo, bo vin vyražaje značenňa imennyka “polovyna“: *piv arkuša, piv hodyny, piv dešatka, piv dorohy, piv kilometra, piv lysta, piv nomera, piv oberta, piv ovala, piv ohirka, piv svitu, piv sotni, piv jabluka, piv jamy, piv viku, piv žmeni, piv Jevropy, piv Kyjeva, piv Ukrajiny*;

e) skladni imennyky, utvoreni z třox i bilše osnov: *avtomotohurtok, svitlovodolikuvannňa, termohidrodynamika, aerofototopohrafija*.

Čerez de f i s pyšeťša:

1. Skladni imennyky, utvoreni z dvox imennykiv bez dopomohy spoločneho zvuka, nezáležno vid toho, čy v danomu slovi vidmiňuvani oby dva imennyky, čy til'ky druhyj.

Do takyx sliv z oboma vidmiňuvanymy častynamy naležať:

a) imennyky, ščo označajúť protyležni za zmistom poňatt'a: *kupiv'la-prodaž, rozťah-stysnennňa, zlit-posadka*;

b) imennyky, ščo označajúť fax, profesiju, naukovi zvanňa: *mahnitoloh-astronom, likar-ekoloh, člen-korespondent*;

c) imennyky na poznačenňa personoživ kazok: *Lysyčka-Sestryčka, Vovčyk-Bratyk, Zajčyk-Pobihajčyk*.

Do sliv iz druhohoju vidmiňuvanoju častynoju naležať:

a) imennyky, v jakyx perše slovo pidkresľuje jakuš prykmetu čy osoblyvist' predmeta, javyšča, nazvanoho druhym slovom: *blok-systema, buj-tur, dyžel-motor, kozyrdivka, Svjat-večir, stop-kran, žar-ptyča*;

b) imennyky, ščo označajúť deržavni posady ta vijskovi zvanňa: *heneral-hubernator, heneral-lejtenant, kontr-admiral, premjer-ministr, unter-oficer*;

c) imennky, ščo označajú skladni odynyci vymiru: *kilovat-hodyna, ľudyno-deń, tonno-kilometr*.

2. Skladni imennky z peršym komponentom **eks-, lejb-, maksi-, midi-, mini-, ober-, vice-**: *eks-čempion, lejb-medyk, maksi-spidnyča, midi-moda, mini-futbol, ober-majster, vice-prezydent*.

3. Inšomovni nazvy promižnyx storin svitu: *nord-vest, nord-ost, žujd-ost, žujd-vest*.

4. Slovospolučenná, ščo je perevažno nazvamy roslyn: *brat-i-sestra, čar-zill'a, l'uby-mene, rozryv-trava*.

Prymitka. Skoročeni imennky, v jakyx navoďať počatok i kineč slova, pyšuťša čerez defis: *b-ka – biblioteka, d-r – doktor, f-ka – fabryka, in-t – instytut, l-ra – literatura, t-vo – tovarystvo, vyd-vo – vydavnyctvo*.

§ 30. Prykladky

Prykladky pyšuťša okremo j čerez defis, ščo zaležyť vid semantyky skladnykiv:

1. Jakščo prykladkoju vystupaje vydova nazva, to defis miž označuvanym imennykom i prykladkoju ne stavyt'ša: *misto Kyjiv, rika Dnipro, misto Lviv, rička Poltva, trava zvirobij*.

Jakščo ž u roli prykladky vystupaje rodova nazva, to miž označuvanym imennykom i prykladkoju stavyt'ša defis: *Dnipro-rika, Sapun-hora, Savur-mohyla, zvirobij-trava*.

2. Jakščo imennyk, ščo maje označal'nyj zmist, vystupaje v roli prykladky v postpozycji, vin pryjednujet'ša do pojasňuvanoho imennyka defisom: *divčyna-krasuńa, xlopeć-veleteń*.

Jakščo takyj imennyk vystupaje v prepozycji do označuvanoho imennyka, to vin pyšet'ša okremo: *krasuńa divčyna, veleteń xlopeć*.

3. Jakščo pojasňuvanyj imennyk i prykladka možut mińatyša misćamy (pryčomu označaľnu rol' vykonuje imennyk u postpozycji), miž nymy zavždy stavyťša defis: *divčyna-huculka* j *huculka-divčyna*, *učyteľ-fizyk* i *fizyk-učyteľ*, *xudožnyk-pejzažyst* i *pejzažyst-xudožnyk*.

4. Jakščo prykladka vxodyť do skladu termina, vona vtračaje atrybutyvne značeńńa, peretvořujučy slovospolučeńńa na skladnyj imennyk bez spoločnoho zvuka. Taki imennyky pyšuťša čerez defis: *ľon-dovhuneć*, *zajec-rusak*, *žuk-korojid*.

§ 31. Skladni čyslivnyky ta zajmennyky

1. R a z o m pyšuťša:

a) skladni kil'kisni čyslivnyky: *odynadcat'*, *pjatdešat*, *trysta (tróxsot, trómstam)*;

b) skladni pořadkovi čyslivnyky j sxoži z nymy prykmetnyky, ostannim komponentom jakyx je **-sotyj**, **-tyšačnyj**, **-mil'jonnyj**: *devjatyssotyj*, *dvoxsotyj*, *trytyšačnyj*, *čotyrymil'jonnyj*, *pjatnadcatyj*, *pjatsottrydcatytyšačnyj*, *šistdešatyj*, *šistdešatypjatymil'jonnyj*; *bahatotyšačnyj*, *kil'kamil'jonnyj*.

Prykmitka 1. Skladni kil'kisni ta pořadkovi čyslivnyky pyšuťša okremo: *trydcat' visim*, *tyšača pjatsot*, *tyšača devjatsot simdešat šomyj*.

Prymitka 2. Čyslivnyky, do skladu jakyj vxodať slova z *polovynuju* j pod., tež pyšuťša okremo: *try* z *polovynoj*, *čotyrynadcat'* z *lyškom*.

2. Č e r e z d e f i s pyšuťša:

a) pořadkovi čyslivnyky, napysani cyframy j literamy: *7-j*, *10-j*, *4-e*, *11-ho*, *52-mil'jonnyj*, *3-tyšačnyj*;

b) skladni zajmennyky z komponeentamy **bozna-**, **bud'**, **-bud'**, **-nebud'**, **kazna-**, **xtozna-** j pod.: *bozna-de*, *bozna-ščo*, *bozna-zvidky*; *bud'-čyj*, *bud'-jakyj*, *bud'-kotryj*,

bud'-ščo, bud'-xto; čyj-bud', jakyj-bud', kotryj-bud', ščo-bud', xto-bud'; čyj-nebud', jakyj-nebud', kotryj-nebud', ščo-nebud', xto-nebud'; kazna-ščo; xtozna-jakyj, ale bud' u koho, bud' na čomu, kazna z kym (bo miž zajmennykom i komponen-
tom zjav'ajet'sja pryjmennyk).

§ 32. Skladni prykmetnyky

R a z o m pyšuťša:

a) skladni prykmetnyky, utvoreni vid skladnyx imen-
nykiv, pysanyx razom: *čornozemnyj (čornozem), elektro-
sylovyj (elektrosyla), lisostepovyj (lisostep), mjasozahoti-
vel'nyj (mjasozahotivla), radiofyzycznyj (radiofyzyka), samo-
xidnyj (samoxid), teploobminnyj (teploobmin), zalizobe-
tonnyj (zalizobeton)*;

b) skladni prykmetnyky, utvoreni vid społučenňa imen-
nyka ta uzhodženoho z nym prykmetnyka: *lehkoatletyčnyj
(lehka atletyka), movnostyl'ovyj (movnyj styl'), narod-
nopoetyčnyj (narodna poezija), pervisnoobščynnyj (pervisna
obščyna), sxidnoslovjanskij (sxidni slovjanj), zaxidnoukra-
jinškyj (Zaxidna Ukrajina)*;

c) skladni prykmetnyky z druhoju viddijeslivnoju čas-
tynuju: *derevoobrobnyj, karkolomnyj, mašynobudivnyj,
voleľubnyj*.

Prymitka. Prykmetnyky z druhoju prefiksaľnoju viddijeslivnoju
časťynuju pyšuťša čerez defis: *kontrol'no-vymir'uval'nyj, vantažno-
rozvantažuval'nyj*;

ć) skladni prykmetnyky, v jakyx peršym komponentom
vystupaje pryslivnyk: *vážkoxvoryj, vnutrišňozavodškyj,
zahaľnoderžavnyj*; tak samo j ti, v jakyx druhym skladny-
kom je dijeprykmetnyk: *novoutvorenyj, nyžčepidpysanyj,
vyščezhadanyj*; ale *troxy vyšče zaznačenyj* (paragraf), bo je
pojasnuval'ne slovo.

Prymitka 1. Pryslivnyky, utvoreni vid biľšosti vidnosnyx prykmetnykiv, zdebilšoho zberihajuť na sobi lohičnyj naholos i ne zlyvajuťša v odne slovo z nastupnym prykmetnykom abo dijeprykmetnykom: *absolutno suxyj, diametral'no protyležnyj, poslidovno myroľubnyj, rizko okreslenyj, suspil'no korysnyj, viľno konvertovanyj.*

Prymitka 2. U skladnyx terminax pryslivnyk – komponent, ščo utočňuje značenňa skladnoho prykmetnyka, pyšeťša razom iz cym prykmetnykom: *korotkohrušopodibnyj, okruhlojajcepodibnyj, vydovženotupokoničnyj;*

č) skladni prykmetnyky (z dvox abo kil'kox komponentiv), u jakyx osnovne zmistove navantaženňa peredaje ostannij prykmetnyk, a poperedni lyše zvužujuť joho zmist. Taki prykmetnyky zdebilšoho majuť terminolohične značenňa: *davňoverxnonimečka* (mova), *dvovuhlekyslyj* (haz), *linhvostylistyčni* (osoblyvosti), *vužkodialektne* (movne javyšče); takož – *hluxonimyj, slipohluxonimyj;*

d) skladni prykmetnyky, peršuju častynoju jakyx je čyslivnyk, napysanyj literamy: *dvadčatypoverxovyj, semyrazovyj, stotonnyj, stovidsotkovyj, dvoxsotdvadčatypjatyričnyj, ale 225-ričnyj.*

2. Čerez defis pyšuťša:

a) skladni prykmetnyky, utvoreni vid skladnyx imenykiv, pysanyx iz defisom: *člen-korespondentskyj* (*člen-korespondent*), *dyzel'-motornyj* (*dyzel'-motor*), *unter-oficerskyj* (*unter-oficer*), *vice-prezydent'skyj* (*vice-prezydent*);

b) skladni prykmetnyky, utvoreni z dvox čy biľše prykmetnykovyx osnov, jakščo nazvani cymy osnovamy poňatt'a ne pidpořadkovani odne odnomu: *ahrar'no-syrovynnyj, deržavno-monopolistyčnyj, elektronno-občysľuval'nyj, kul'turno-texničnyj, masovo-polityčnyj, movno-literaturnyj, navčal'no-vyxovnyj, naukovo-texničnyj, ozerno-lisovyj,*

plosko-opuklyj, suspil'no-polityčnyj; a takož uzvyčajeni: *literaturno-mystečkyj, narodno-vyzvol'nyj, vsesvit'no-istoryčnyj* toščo;

c) skladni prykmetnyky, peršu častynu jakyx zakinčujuť **-yko (-iko)**: *herojiko-romantyčnyj, istoryko-kul'turnyj, mexaniko-matematyčnyj, polityko-ekonomičnyj*;

č) skladni prykmetnyky z peršoju častynuju **vijškovo-, vojenno-**: *vijškovo-morškyj, vijškovo-sportyvnyj, vojenno-istoryčnyj, vojenno-stratehičnyj*.

Prymitka. Skladni substantyvovani prykmetnyky *vijškovopolonenyj, vijškovozobovjazanyj* pyšuťša razom;

č) skladni prykmetnyky, v jakyx perša častyna ne maje prykmetnykovoho sufiksa, ale jaka za zmistom je odnorodna z druhoju častynuju j pryjednana do neji za dopomohoju spolučnogo zvuka **o** abo **e**: *mjaso-moločnyj, vyno-horilčanyj, kroxmale-patokovyj*;

d) skladni prykmetnyky, utvoreni z dvox abo kil'kox osnov, jaki označajuť jakisť iz dodatkovym vidtinkom, vidtinky koľoriv abo pojednanňa kil'kox koľoriv v odnomu predmeti: *blakytno-synij, hirkuvato-solonyj, kyslo-solodkyj, moločno-bilyj, siro-holubyj, temno-zelenyj, červono-zeleno-synij, siro-buro-malynovyj, ale žovtohařačyj, červonohařačyj* (okremi koľory);

ď) skladni nazvy promižnyx storin svitu: *pivdenno-sxidnyj, pivnično-zaxidnyj; nord-ostivškyj*;

e) skladni prykmetnyky, peršym komponentom jakyx je čyislivnyk, napysanyj cyframy: *20-ričnyj, 9-poverxovyj*.

§ 33. Pryslivnyky

1. R a z o m pyšuťša:

a) skladni pryslivnyky, utvoreni spolučenám pryjmenyky z pryslivnykom: *donyni, doteper, nabahato, nadali, nadovho, naskriž, naspravdi, navično, nazavždy, nazovsim, podekudy, potroxy, povśudy, pozatorik, pozavčora, utryči, vidnyni, vidteper, zabahato, zadovho, zanalyto*.

Prymitka. Vid cyx pryslivnykiv slid vidriznaty spolučená pryjmennykiv iz nezmiňuvanymy slovamy, vžyvanymy v značenni imennykiv. Taki spolučená pyšuťša okremo: *vid šohodni, do zavtra, na zavtra, na potim (ne vidkladajte čoho do zavtra, na zavtra, na potim)*.

b) skladni pryslivnyky, ščo vynykly vid spolučená pryjmennyky z vidminkovoju formoju imennyky čy kolyšného korotkoho prykmetnyky abo utvoreni za zrazkom takyx pryslivnykiv: *bezperestanku, bezvisty, dodolu, dodomu, dohory, dokupy, donyzu, dotla, doščentu, doverxu, doviku, dovkola, dovoli, nabik, nadmiru, nadvečir, nadvori, nahoru, nanyz, naostanok, napamjat', naperebij, napered, naperekir, napidpytku, napokaz, napolovynu, napoxvati, naprolom, napryklad, naraz, narešti, narivni, nasylu, naspix, naspodi, nastoroži, naverx, navesni, nazad, obič, obik, odviku, opivdni, opivnoči, oplič, pidřad, pobič, poblyzu, počasty, ponoči, poplič, poruč, poseredyni, poverx, povik, povoli, pozadu, skraju, speredu, spočatku, ubik, ubrid, ukupi, unoči, uroztič, vbik, vdeň, vholos, vhoru, vkupi, vlad, vlitku, vnoči, vnyzu, voseny, vpered, vpoperek, vranci, vraz, vrešti, vřad, vsередyni, vslid, vsmak, vvečeri, vznaky, vzymku, zamiž, zapanibrata, zaraz, zasvitla, zboku, zduru, zispodu, znyzu, zranku, zrazu, zreštoju, zrodu, zseredyny, zverxu, zviku, zzadu;*

v) skladni pryslivnyky, utvoreni spolučenám pryjmenyky z korotkym (nečlennym) prykmetnykom: *dohola,*

dopizna, napevne, narivni, narizno, pomaleňku, pomalu, potyxeňku, spjanu, spovna, sprosta, viddavna, vostanňe, vručnu, zavydna, zamolodu, zanovo, zhařaču, zlehka, zliiva, znovu, zridka, zvysoka;

ć) skladni pryslivnyky, utvoreni spoľučenňam pryjmen-nyka z čyslivnykom: *vdvoje, vtroje, včetvero; vperše, vdruhe, vtřeře; nadvoje, natroje, načetvero; udvox, utřox, učotyřox* i t.d.; *poodynci, speršu, vodno, zaodno;*

č) skladni pryslivnyky, utvoreni spoľučenňam pryjmen-nyka iz zajmennykom: *naščo, naviščo, peredusim, počim, počomu, vničyju, vtim, ale za viščo;*

d) skladni pryslivnyky, utvoreni spoľučenňam kil'kox pryjmennykiv zi slovom bud'-jakoji častynty movy: *naoslip, napohotovi, navkolo, navkruhy, navkulačky, navkyd'ky, navmysne, navpaky, navperejmy, navprosteć, navpryřadky, navřad, navskač, navskis, navskosy, navspravžky, navstiž, navtikača, navzdohin, navznak, popidtyňnu, pozatorik, pozavčora, spidloba, vdosvita, vpodovž, zavbilšky, zavčasu, zavdovžky, zavhlybšky, zavtovšky, zavšyršky, znadvoru;*

ď) skladni pryslivnyky, utvoreni z kil'kox osnov: *boso- niž, čymduž, čymraz, livoruč, mymojizdom, mymovoli, mymoxid', mymoxit', nasampered, natščeserce, našvydkuruč, obabič, obiruč, očevydno, povřakčas, pravoruč, pryvsel'ud- no, samoxit', strimholov, tymčasovo;*

e) skladni pryslivnyky, utvoreni spoľučenňam častok **aby-, ani-, čy-, de-, jak-, ščo-** iz bud'-jakoju častynoju movy: *abyjak, abykudy; aničyčyrk, anijak, aniskil'ky, aniteleň, anitroxy; čymalo; dedali, deinde, dekudy; jaknaj- bilše, jaknajdovše, jaknajdužče, jakomoha, jakraz; ščodali, ščodenno, ščodňa, ščoduxu, ščohodyny, ščomišača, ščo- moha, ščonajbilše, ščonajdovše, ščonajkrašče, ščonaj-*

menše, ščonajšyrše, ščonoči, ščopravda, ščoraz, ščoroku, ščosyly, ščovečora, ščoxvylyny.

2. O k r e m o pyšutšša:

a) pryslivnykovi spoluky, utvoreni z pryjmennyka ta imennyka čy pryslivnyka, jakščo vony zazvyčaj zberihajut svoje leksyčne značenňa, osoblyvo koly pered imennykom možlyve označenňa: *bez kinća, bez mety, bez smaku, čerez sylu, do bisa, do hurtu, do lyća, do pary, jak slid, jak treba, na bis, na niščo, na vahu, na vidminno, nad sylu, ne z ruky, ni na hriš, pid bokom, pid horu, po pravdi, po syli, po zbusidstvu, u stokrat, za dña, z kraju v kraj, z pereľaku, z rozhonu;*

b) slovospoluky, ščo majut značenňa pryslivnykiv i skladeni z dvox imennykiv (zridka – čyslivnykiv) ta odnoho abo dvox pryjmennykiv: *čas vid času, deń u deń, odyn v odyn, raz po raz, raz u raz, rik u rik, vid ranku do večora, z boku na bik, z dña na deń;*

c) pryslivnyky, utvoreni spolučenňam pryjmennyka zi zbirnym čyslivnykom: *po dvoje, po troje, po četvero.*

3. Č e r e z d e f i s pyšutšša:

a) skladni pryslivnyky, utvoreni vid prykmetnykiv i zajmennykiv za dopomohuju pryjmennyka **po** ta zakončennä **-omu** abo **(-k)y**: *po-bat'kivskomu, po-bojovomu, po-bratñomu, po-hospodarškomu, po-inšomu, po-kozačkomu, po-našomu, po-svojemu, po-susidškomu, po-ukrajinškomu, po-xrystyjanskomu; po-bat'kivšky, po-brateršky, po-ludšku, po-susidšky, po-ukrajinšky;*

b) skladni pryslivnyky, utvoreni za dopomohuju pryjmennyka vid pořadkovyx čyslivnykiv: *po-perše, po-druhe, po-treće;*

c) neoznačení skladni pryslivnyky z častkamy **bud'**-, -**bud'**, -**nebud'**, **bozna-**, **kazna-**, -**to**, **xtozna-**: *aby-to*, *bozna-jak*, *bud'-de*, *bud'-koly*, *bud'-kudy*, *de-nebud'*, *deš-to*, *jak-de*, *jak-nebud'*, *kazna-de*, *kazna-koly*, *koly-bud'*, *koly-nebud'*, *kudy-bud'*, *kudy-nebud'*, *tak-to*, *xtozna-jak*;

ć) skladni pryslivnyky, utvoreni z dvox pryslivnykiv: *deš-inde*, *deš-inkoly*, *śak-tak*, *vřady-hody*;

č) skladni pryslivnyky, utvoreni povtorenňam toho samoho slova čy osnovy: *daleko-daleko*, *ledve-ledve*, *oś-oś* abo povtorenňam odnakovyx sliv (osnov) zi vstavlenymy miž nymy zajmennykom **ščo**: *bud'-ščo-bud'*, častkoju ne: *de-ne-de*, *jak-ne-jak*, *koly-ne-koly*, *xoč-ne-xoč*, pryjmenyky nymy **na**, **o**: *plič-o-plič*, (ale: *odyn na odyn*, *sam na sam*) *vśoho-na-vśoho*.

§ 34. Pryjmennyky

1. R a z o m pyšuťśa:

a) skladni pryjmennyky, utvoreni spolučenňam odnoho abo dvox (inodi – třox) pryjmennykiv iz bud'-jakoju častynoju movy: *naperedodni*, *naprykinci*, *navkolo*, *ščodo*, *vnaslidok* (*unaslidok*), *vpodovž* (*upodovž*), *zamišť*;

b) skladni pryjmennyky, utvoreni z dvox prostyx pryjmennykiv: *navproty*, *okrim*, *pomiž*, *ponad*, *popered*, *posered*, *poza*, *promiž*, *zadľa*, *zarady*.

2. Č e r e z d e f i s pyšuťśa skladni pryjmennyky z počatkovym **z-**, **iz-**: *z-nad*, *z-pered*, *z-pid* (*iz-pid*), *z-pomiž*, *z-ponad*, *z-popid*, *z-posered*, *z-poza*, *z-za* (*iz-za*).

3. O k r e m o pyšuťśa pryjmennykovi spoluky: *pid čas*, *pid kineć*, *ščo ž do*, *u(v) razi*, *v sylu*, *z ohľadu* (*na*), *z vidoma*.

§ 35. Spolučnyky

1. R a z o m pyšuťša skladni spolučnyky, utvoreni vid pojednaň povnoznačnyx čy nepovnoznačnyx sliv iz častkamy abo prymennykamy abo pojednanňa povnoznačného slova i nepovnoznačnyx sliv: *adže, aniž, cebto, jakby, jakščo, movby, načeb, načebto, nemov, nemovby, nemovbyto, nenače, nenačebto, niby, nibyto, niž, otož, otže, pryčim, pryčomu, prytim, prytomy, prote, sebto, ščob, tobto, vtim, zate.*

2. O k r e m o pyšuťša:

a) spolučnyky z častkamy **b, by, ž, že**: *abo ž, adže ž, ale ž, a jak že, bo ž, koly b, koly b to, otže ž, xoča b, xoč by;*

b) skladni spolučnyky: *čerez te ščo, darma ščo, dl'a toho ščob, nezvažajučy (nevvažajučy) na te ščo, pisla toho jak, pry čomu, ta j, tak ščo, tomu ščo, tym časom jak, u miru toho jak, zamist' toho ščob, z toho času jak, z tym ščob.*

3. Č e r e z d e f i s pyšuťša spolučnyky *otož-to, til'ky-no, tomu-to, tym-to.*

§ 36. Častky

Rozrizňajuť slovotvorči častky, jaki, utočnujučy zmist okremyx sliv, je jixnimy skladnykamy, i formotvorči častky, jaki vžyvajuťša lyše v dejakyx formax slova dl'a vyražennja hramatyčnyx značěň.

A. S l o v o t v o r č i častky pyšuťša razom, okremo abo čerez defis.

1. R a z o m pyšuťša:

a) častky **aby-, ani-, čy-, de-, jak-, ščo-** u skladi bud' jakoji častyny movy (krim spolučnykiv pryslivnykovoho typu): *abyjak, abyščo, aničohisiňko, anijak, aniskil'ky, anitroxy, čymaleňkyj, čymalo, dedali, dekoły, dekotryj,*

deščo, jakby, jaknajdovše, jakomoha, jakščo, ščodenno, ščodná, ščodoby, ščoduxu, ščohodyny, ščonajkraščyj, ščopravda, ščorazu, ščosyly, ščovečora;

b) častky **by (b), to, ščo** v skladi spolučnykiv ta inšyx nezminnyx sliv (*jakby, ščob, nemovbyto, niblyto, aboščo, toščo*) i častka **že(ž)** u skladi stverdžuvaľnyx častok *atož, avžež*;

c) častka **-ša- (š)** u zvorotnyx dijeslovax: *budujeťša, najivśa (najivś)*;

č) častka **-ś** u skladi zajmennykiv i pryslivnykiv: *kotryś, jakyjś, jakaś, jakeś, xtoś, ščoś, deś, kolyś*;

č) častka **ne**, koly vona vystupaje v skladi buď-jakoji častyny movy (krim dijeslova) jak prefiks, tobtu koly slovo bez cijej častky **ne** vžyvajeťša: *neduha, nehoda, nemovľa, nenavyst', neuk, nevil'nyk, nežyt', nehajnyj, nenastannyj, nenavyсныj, nepoxytnyj, nest'amnyj, nevhasyмыj, nevpynnyj, nevsypuščyj, nezličennyj; neporušno, nesamovyto, neska-zanno, nevdovzi, nevpynno, nevynno, nezabarom*;

d) častka **ne** z dijeslovamy, jaki bez neji **ne** vžyvajuťša: *nenavydity, nest'amytyśa, nevolty, nezčutyśa*, abo jakym vona nadaje novoho značenňa: *nepokojityśa* (xvyľ'uvatyśa), *neslavyty* (hańbyty), *nezdužaty* (xvority). Ale zaležno vid značenňa dijeslova častka **ne** može pysatyśa z dejakymy iz nyx j okremo: *ne slavyty* (ne proslavľaty), *ne zdužaty* (ne zmohty);

d) častka **ne** v skladi prefiksa **nedo-**, jakyj označaje diju, stan abo jakist', ščo vyjavľajuťša v procesax, oznakax i predmetax nepovnoju miroju: *nedobačaty, nedočuvaty, nedoľubľuvaty, nedoociňuvaty, nedoplatyty, nedovykonuvaty; nedočutyj, nedoderžanyj, nedoocinenyj, nedoroslyj, nedosmaženyj, nedovykonanyj; nedobytok, nedojidok, nedokrivja, nedolitok, nedorid, nedorika, nedouk*.

Jakščo častka **ne** zaperečuje diju, vyraženu dijeslovom iz prefiksom **do**, vona pyšet'ša z takym dijeslovom okremo: *vin nedočuvav*, ale *vin ne dočuv mojix sliv*;

e) častka **ne** z imennykamy, prykmetnykamy, zajmennykamy ta pryslivnykamy, jakščo vony v spolučenni z **ne** označajúť odne poňatt'a: *nedol'a*, *nepravda*, *nespodivanka*, *nevmin'na*, *nevol'a*, *nevražaj*; *nebalakučyj*, *nedobryj*, *nemalyj*, *nepys'mennyj*, *nesmilyvyj*, *nevdalyj*, *neveselyj*, *nevčenyj*, *nezbahnennyj*; *neabyjakyj*, *neabyxto*; *nedaleko*, *nedarma*, *nedurno*, *nehadano*, *nevdohad*, *nev pamjatku*, *nev' amky*, *nexo'a*, a takož *nezvažajučy na ...*, *nevvažajučy na ...*, *nemov*, *nenace*;

f) častka **ne** z dijeprykmetnykom, jakščo vin je označenám do imennyka (a ne prysudkom) i ne maje pry sobi pojasnuval'nyx sliv: *nesprostovani fakty*, *nezakінčena praća*, *nezjasovani pytan'na*;

g) častka **ni** z zajmennykamy, jakščo vona ne vidokremlena vid nyx pryjmennykom, ta z pryslivnykamy: *ničyj* (*ničyjim*), *nijakyj* (*nijakomu*), *niščo* (*ničoho*), *nixto* (*nikoho*); *nide* j *nide*, *nijak*, *nikoly* j *nikoly*, *ninaščo*, *niskil'ky*, *nitroxy*, *nizvidki'a*, *nizvidky*.

2. O k r e m o pyšet'ša:

a) častka **ščo** v spolukax *darma ščo*, *til'ky ščo*, *ščo ž do*, *xiba ščo*;

b) častka **to** v ekspresyvnix spolučenniax čy *to*, *ščo to* (*za*), jaki vykonujuť funkciji pidsyl'oval'nyx častok;

c) častka **ne** zi slovom, z jakym vona ne stanovyt' jedynoho poňatt'a, a je lyše zaperečenám: *To ne rička*, *to lyše strumok*;

č) častka **ne** pry dijeslovax, dijeprykmetnykax, ščo vystupajuť u funkciji prysudkiv, pry dijeslivnyx formax na

-no, -to j dijepryslivnykax: *ne može ne bačyty, ne pidxod'ačy blyšče, ne pospišajučy; Ni vitereč ne vijne, ni xmarka ne nabižyť; Prača ne zakinčena; Praci ne zakinčeno; Pidloha na vymyta; Pidlohu ne vymyto;*

č) častka **ne** z prykmetnykamy u funkciji prysudka, jakščo vona zaperečuje oznaku, vyraženu cymy slovamy: *Ča rička ne šyroka* (zaperečenná), ale: *Ča nešyroka rička vpadaje v Dnipro* (odne poňatt'a);

d) častka **ne** z dijeprykmetnykamy, jakščo vony majut' pry sobi pojasňuvaľni slova: *Pered budynkom čornila plošča, ne zasadžena kvitamy; Ča robota šče ne dovedena do kinca;*

ď) častka **ne** z čyslivnykamy, zajmennykamy ta pryslivnykamy zajmennykovoho poxodženná, a takož pry pryjmennykax i spolučnykax: *ne try, ne pjatyj; ne cej, ne inši, ne ty; ne inakše, ne tak; ne pry ..., ne na ...; ne to ... ne to; takož ne raz;*

e) častka **ne** z pidsyl'uvальnymy pryslivnykamy ta nezmiňuvanymy prysudkovymy slovamy, a takož pry slovox, jaki pyšut'sa čerez defis: *ne cilkom, ne duže, ne varto, ne zovsim; ne dosyť, ne možna, ne treba, ne vid toho; rozmovľajuť ne po-našomu;*

f) častka **ni**, vžyvana dl'a zaperečenná najavnosti predmeta čy oznaky, zokrema v dejakyx stijkyx slovospolučennax bez dijeslova: *ni kroku dali, ni na makove zerno, ni pava ni gava, ni ryba ni mjaso, ni se ni te, ni šudy ni tudy, ni tak ni šak, ni žyvyj ni mertvyj;*

g) častka **ni**, vžyvana jak povtořuvanyj jednaľnyj spolučnyk iz zaperečnym značennám abo jak pidsyl'uvальna častka: *Vin ne prydatnyj ni do roboty, ni do rozmovy; Dytna šče ne vmije ni xodyty, ni hovoryty; Ni odyn ne zrobyv tak, jak treba;*

h) časťka **ni** v skladi zajmennykiv, jakščo v nepramyx vidminkax vona viddilena vid zajmennykiv pryjmennykom: *ni do čoho, ni do koho, ni na jakomu, ni na ščo j ni na ščo* (z riznymy značenňamy), *ni v koho, ni za ščo, ni z kym j ni z kym* (z riznymy značenňamy).

3. Čerez defis pyšuťša:

a) časťky **-bo, -no, -ot, -to, -taky**, koly vony vydil'ajut značenňa okremoho slova: *idy-bo; davaj-no, til'ky-no; jak-ot, tak-ot; jakoš-to, otakyj-to, stil'ky-to, tym-to; distav-taky, tak-taky, važkyj-taky, vse-taky*.

Prymitka 1. Jakščo miž časťkoju ta slovom, do jakoho vona pryjednujeťša, stojit' inša časťka, vsi try slova pyšuťša okremo: *čym by to, skil'ky ž to*.

Prymitka 2. Časťka **taky** pyšeťša okremo vid tyx sliv, jakyx vona stosujeťša, jakščo vona stojit' pered nymy: *Vin taky strymavša i ne bovknuv zajvoho*;

b) komponenty **bozna-, bud'-, -bud', kazna-, -nebud', xtozna-** i pod. u skladi zajmennykiv i pryslivnykiv;

c) časťka **ne**, vžyvana jak prefiks v imennykax – vlasnyx nazvax: *ne-Jevropa*, ale v zahaľnyx – razom: *neľudyna, neistota*; u filosofškyx tvorax – čerez defis: *ne-ja, ne-materija*.

B. F o r m o t v o r č i časťky pyšuťša okremo vid inšyx sliv, zokrema:

a) časťky **xaj, nexaj**, za dopomohoju jakyx utvořujuťša formy treťoji osoby odnyny j množyny nakazovoho sposobu: *Xaj žyve nezaležna Ukrajina! Nexaj svjatyťša imja Tvoje*;

b) časťka **by (b)**, za dopomohoju jakoji utvořujuťša formy umovnoho sposobu dijeslova: *pišla b, zajšov by*.

C. M o d a ľ n i častky teŕ pyšuťša okremo, a same:

a) častka **že (Ź)**, ščo vidihraje vydil'nu rol' u rečenni:
Xody Ź zi mnoju; Vin že velykyj učenyj;

b) častky **to, ce**, ščo majuť u skladi rečenna značenna vkazivosti abo vyznačal'nosti: *Naščo to odnij ľudyni stilkky hrošej? Čy ce vže j požartuvaty ne možna?*

PRAVOPYS ZAKINČEŇ VIDMIŇUVANYX SLIV

IMENNYK

§ 37. Podil na vidminy

Za naležnišću do hramatyčnogo rodu ta za vidminkovymy zakinčenniamy vsi imennyky podil'ajuťša na čotyry vidminy.

I vidmina: imennyky perevažno žin. j dejaki imennyky čol. rodu, a takož spil'noho rodu iz zakinčenniám **-a** v nazyvnomu vidminku odnyny: *dumka, huba, kolija, praća, voda, žinka; lystonoša, ubyvća, vojevoda*.

Prymitka. Imennyk žin. rodu *pani* ne vidmiŇujeťša (forma nazyvnoho vidminka množyny vid nazyvnoho odnyny vidrizŇajeťša kincevym naholosom: *pani*). Vžyvani v usnomu movlenni varianty *panija, pańa* majuť vidpovidni povni paradymy.

II vidmina: a) imennyky čol. rodu z kincevym pryholosnym osnovy ta iz zakinčenniám **-o** v nazyvnomu vidminku odnyny (perevažno nazvy osib): *bik, čolovik, kraj, majster, syn; baťko, tato, tatuńo; Dnipro, Petro*;

b) imennyky seredn. rodu iz zakinčenniamy **-o, -e, -a** (krim imennykiv iz sufiksamy **-at-, -en-** pry vidmiŇuvanni): *misto, vikno, vyno; more, pole, prizvyšče; vesill'a, znanńa, žytťa*; takož imennyky iz sufiksamy zhrubilosti **-yšč-, -yšk-**, utvořuvani vid imennykiv usix rodiv: *divčyško* (vid *divča*), *svekrušyško* (vid *svekruxa*), *vitryšče* (vid *viter*).

III vidmina: imennyky žin. rodu z kincevym pryholosnym osnovy: *ľubov, mić, rič, rozkiš, sil', tiń, vist'*, a takož slovo *maty*, v jakomu pry vidmiŇuvanni zjavl'ajeťša sufiks **-er-**.

IV vidmina: imennyky seredn. rodu:

a) iz zakinčennám **-a**, ščo pryjmajut' pered bil'šist'u vidminkovyx zakinčeń sufiks **-at-**: *divča (divčaty)*, *huseńa (huseńaty)*, *loša (lošaty)*, *tel'a (tel'aty)*;

b) iz zakinčennám **-a** (iz sufiksom **-en-** pry vidmińuvanni): *imja (imeni)*, *plemja (plemeni)*.

§ 38. Podil na hrupy

Imennyky I ta II vidminy podil'ajut'sja na try hrupy: tverdu, mjaku ta mišanu.

I vidmina

1. Tverda hrupa

Do tverdoji hrupy naležat' imennyky žin. rodu iz zakinčennám **-a** pis'la tverdoho pryholosnoho (krim tyx, osnova jakyx zakinčujet'sja na šypl'ačyj pryholosnyj): *dudka*, *korona*, *mašyna*, *peremoha*, *soroka*, *torba*, *vorona*, a takož imennyky spil'noho rodu (čol. i žin.) z cym samym zakinčennám pis'la tverdoho pryholosnoho: *družyna*, *holova*, *kalika*, *nedorika*, *neposyda*, *starosta*, *syrota* ta čol. rodu (nazvy osib): *Mykola*, *Mykyta*, *Sava*.

2. Mjaka hrupa

Do mjakoji hrupy naležat' imennyky žin. rodu iz zakinčennám **-a** pis'la mjakoho pryholosnoho: *bu'ra*, *drukar'na*, *nadija*, *obitnyca*, *pis'na*, *simja*, *zem'la*; imennyky spil'noho rodu z cym samym zakinčennám pis'la mjakoho pryholosnoho: *sudd'a*, *ubyvca* toščo ta imennyk čol. rodu *Ill'a*.

3. Mišana hrupa

Do mišanoji hrupy naležat' imennyky žin. rodu iz zakinčennám **-a** ta z osnovoju na šypl'ačyj pryholosnyj: *hušča*, *jiža*, *kaša*, *meža*, *plošča*, *tyša*, *vdača*, *veža*, a takož imennyky spil'noho rodu iz zakinčennám **-a** ta z osnovoju na šypl'ačyj pryholosnyj: *livša*, *lystonoša*; imennyk čol. rodu *vel'moža*.

II vidmina

1. Tverda hrupa

Čolovičyj rid

Do tvrdoji hrupy naležať imennyky čol. rodu z kincevym tverdym pryholosnym osnovy (krim šypl'ačyx) i z zakinčennám **-o**: *dub, palac, temp, svit, uspix; baťko, Petro*; perevažna bil'sišť imennykiv na **-r**: *dvir, javir, stol'ar, stovbur, syr, vidvar, vyr, vvxor, žyr*; šudy ž naležať imennyky *komar, snihur, zvir, jaki, prote, v* nazyvnomu vidminku množyny majuť zakinčenná mjakoji hrupy: *komari, snihuri, zviri*, a takož usi imennyky inšomovnoho poxoždenňa na **-er, -ir, -or, -ur** i z postijno nahološenymy **-ar, -yr**: *inžener, majster, šofer, šyfer; konvojir, papir, suvenir; dyrektor, profesor, svitlofor; abažur, kalambur; bazar, fut'ar, hektar, juvil'ar, komisar; bryhadyr, kasyr, komandyr, pasažyr*.

Serednij rid

Do tvrdoji hrupy naležať imennyky seredn. rodu iz zakinčennám **-o**: *kolo, misto, selo, vikno, zalizo*.

2. Mjaka hrupa

Čolovičyj rid

Do mjakoji hrupy naležať imennyky čol. rodu z kincevym mjakym pryholosnym osnovy: *kraj, tatuňo, učytel', veleteń, zvyčaj*; šudy naležyť častyňa imennykiv iz sufiksamy **-ar, -yr**, jaki v odnyni majuť naholos na koreni: *bondar – bondařa, kozyr – kozyřa, likar – likařa, pysar – pysařa*, a takož imennyky, v jakyx pry vidmińuvanni naholos perexodyť iz sufiksa na zakinčenná: *bukvar – bukvařa, drukar – drukařa, inventar – inventařu, kalendar – kalendařa, kobzar – kobzařa, sekretar – sekretařa, šaxtar – šaxtařa*,

vivčar – vivčaŕa; huzyr – huzyŕa, provodyr – provodyŕa, puxyr – puxyŕa.

Serednij rid

Do mjakoji hrupy naležať imenntky seredn. rodu iz zakinčennám **-e** (krim tyx, osnova jakyx zakinčujetša na šypľačyj pryholosnyj) ta **-a** (bez sufiksiv **-en-**, **-at-** pry vidmiňuvanni j perevažno z podovženám kincevoho pryholosneho osnovy): *hore, misce, more, pole, lysta, oblyčča, pirja, polumja, zavdanňa, zbižžja, zdorovja, zmahanňa, znaŕadda, žyttŕa.*

3. Mišana hrupa

Čolovičyj rid

Do mišanoji hrupy naležať imennyky čol. rodu z kincevym šypľačym pryholosnym osnovy: *došč, sluxač, storož, tkač, tovaryš, vantaž; didyšče, dubyšče, vitryšče;* a takož imennyky na **-ar** (nazvy ľudej za vydom jixňoji dijaľnosti), v jakyx pry vidmiňuvanni naholos perexodyť iz sufiksa na zakinčenná: *kameňar – kameňara, pisňar – pisňara, skl'ar – skl'ara, škol'ar – škol'ara, tesl'ar – tesl'ara, vuhl'ar – vuhl'ara.*

Serednij rid

Do mišanoji hrupy naležať imennyky seredn. rodu iz zakinčennám **-e** pry osnovi na šypľačyj pryholosnyj: *javyšče, lože, pleče, prizvyšče, zvalyšče.*

§ 39. Zrazky vidmiňuvaná imennykiv

		Perša vidmina	
		Tverda hrupa	Mjaka hrupa
		<i>Odnyna</i>	
N.	<i>žink-a</i>	<i>stolyć-a</i>	<i>nadij-a</i>
R.	<i>žink-y</i>	<i>stolyc-i</i>	<i>nadij-i</i>
D.	<i>žinc-i</i>	<i>stolyc-i</i>	<i>nadij-i</i>
Z.	<i>žink-u</i>	<i>stolyć-u</i>	<i>nadij-u</i>
O.	<i>žink-oju</i>	<i>stolyc-eju</i>	<i>nadij-eju</i>
M.	<i>... žinc-i</i>	<i>...stolyc-i</i>	<i>...nadij-i</i>
K.	<i>žink-o</i>	<i>stolyc-e</i>	<i>nadij-e</i>
		<i>Množyna</i>	
N.	<i>žink-y</i>	<i>stolyc-i</i>	<i>nadij-i</i>
R.	<i>žinok</i>	<i>stolyć</i>	<i>nadij</i>
D.	<i>žink-am</i>	<i>stolyć-am</i>	<i>nadij-am</i>
Z.	<i>žinok</i>	<i>stolyc-i</i>	<i>nadij-i</i>
O.	<i>žink-amy</i>	<i>stolyć-amy</i>	<i>nadij-amy</i>
M.	<i>... žink-ax</i>	<i>...stolyć-ax</i>	<i>...nadij-ax</i>
K.	<i>žink-y</i>	<i>stolyc-i</i>	<i>nadij-i</i>

Mišana hrupa

	<i>Odnyna</i>	<i>Množyna</i>
N.	<i>plošč-a</i>	<i>plošč-i</i>
R.	<i>plošč-i</i>	<i>plošč</i>
D.	<i>plošč-i</i>	<i>plošč-am</i>
Z.	<i>plošč-u</i>	<i>plošč-i</i>
O.	<i>plošč-eju</i>	<i>plošč-amy</i>
M.	<i>... plošč-i</i>	<i>...plošč-ax</i>
K.	<i>plošč-e</i>	<i>plošč-i</i>

Druha vidmina

Tverda hrupa

Odnyna

N.	<i>sad</i>	<i>čarivnyk</i>	<i>kuxovar</i>	<i>mist-o</i>
R.	<i>sad-u</i>	<i>čarivnyk-a</i>	<i>kuxovar-a</i>	<i>mist-a</i>
D.	<i>sad-ovi, -u</i>	<i>čarivnyk</i> <i>-ovi, -u</i>	<i>kuxovar</i> <i>-ovi, -u</i>	<i>mist-u</i>
Z.	<i>sad</i>	<i>čarivnyk-a</i>	<i>kuxovar-a</i>	<i>mist-o</i>
O.	<i>sad-om</i>	<i>čarivnyk-om</i>	<i>kuxovar-om</i>	<i>mist-om</i>
M.	<i>... sad-u</i>	<i>...čarivnyk</i> <i>-ovi, -u</i>	<i>...kuxovar</i> <i>-ovi, -i</i>	<i>...mist-i</i>
K.	<i>sad-e</i>	<i>čarivnyk-u,</i> <i>čarivnyč-e</i>	<i>kuxovar-e</i>	<i>mist-o</i>

Množyna

N.	<i>sad-y</i>	<i>čarivnyk-y</i>	<i>kuxovar-y</i>	<i>mist-a</i>
R.	<i>sad-iv</i>	<i>čarivnyk-iv</i>	<i>kuxovar-iv</i>	<i>mist</i>
D.	<i>sad-am</i>	<i>čarivnyk-am</i>	<i>kuxovar-am</i>	<i>mist-am</i>
Z.	<i>sad-y</i>	<i>čarivnyk-iv</i>	<i>kuxovar-iv</i>	<i>mist-a</i>
O.	<i>sad-amy</i>	<i>čarivnyk-amy</i>	<i>kuxovar-amy</i>	<i>mist-amy</i>
M.	<i>... sad-ax</i>	<i>...čarivnyk-ax</i>	<i>...kuxovar-ax</i>	<i>...mist-ax</i>
K.	<i>sad-y</i>	<i>čarivnyk-y</i>	<i>kuxovar-y</i>	<i>mist-a</i>

Mjaka hrupa

Odnyna

N.	<i>učytel'</i>	<i>likar</i>	<i>kraj</i>	<i>misc-e</i>
R.	<i>učytel'-a</i>	<i>likar'-a</i>	<i>kraj-u</i>	<i>misc-a</i>
D.	<i>učytel'-evi,</i> <i>učytel'-u</i>	<i>likar'-evi,</i> <i>likar'-u</i>	<i>kraj'-evi,</i> <i>-u</i>	<i>misc-u</i>
Z.	<i>učytel'-a</i>	<i>likar'-a</i>	<i>kraj</i>	<i>misc-e</i>
O.	<i>učytel'-em</i>	<i>likar'-em</i>	<i>kraj-em</i>	<i>misc-em</i>
M.	<i>... učytel'-evi, -i</i> <i>... učytel'-u</i>	<i>...likar'-evi, -i</i> <i>likar'-u</i>	<i>...kraj-i,</i> <i>-u</i>	<i>...misc-i</i>
K.	<i>učytel'-u</i>	<i>likar'-u</i>	<i>kraj-u</i>	<i>misc-e</i>

Množyna

N.	<i>učytel'-i</i>	<i>likar'-i</i>	<i>kraj-i</i>	<i>misc-a</i>
R.	<i>učytel'-iv</i>	<i>likar'-iv</i>	<i>kraj-iv</i>	<i>misc</i>
D.	<i>učytel'-am</i>	<i>likar'-am</i>	<i>kraj-am</i>	<i>misc-am</i>
Z.	<i>učytel'-iv</i>	<i>likar'-iv</i>	<i>kraj-i</i>	<i>misc-a</i>
O.	<i>učytel'-amy</i>	<i>likar'-amy</i>	<i>kraj-amy</i>	<i>misc-amy</i>
M.	<i>... učytel'-ax</i>	<i>...likar'-ax</i>	<i>...kraj-ax</i>	<i>...misc-ax</i>
K.	<i>učytel'-i</i>	<i>likar'-i</i>	<i>kraj-i</i>	<i>misc-a</i>

Mišana hrupa

Odnyna

N.	<i>tovaryš</i>	<i>škoľar</i>	<i>prizvyšč-e</i>
R.	<i>tovaryš-a</i>	<i>škoľar-a</i>	<i>prizvyšč-a</i>
D.	<i>tovaryš'-evi, -u</i>	<i>škoľar'-evi, -u</i>	<i>prizvyšč-u</i>
Z.	<i>tovaryš-a</i>	<i>škoľar-a</i>	<i>prizvyšč-e</i>
O.	<i>tovaryš-em</i>	<i>škoľar-em</i>	<i>prizvyšč-em</i>
M.	<i>... tovaryš</i> <i>-evi, -i, -u</i>	<i>...škoľar'-evi, -i</i>	<i>...prizvyšč-i</i>
K.	<i>tovaryš-u</i>	<i>škoľar-e</i>	<i>prizvyšč-e</i>

		<i>Množyna</i>	
N.	<i>tovaryš-i</i>	<i>škol'ar-i</i>	<i>prizvyšč-a</i>
R.	<i>tovaryš-iv</i>	<i>škol'ar-iv</i>	<i>prizvyšč</i>
D.	<i>tovaryš-am</i>	<i>škol'ar-am</i>	<i>prizvyšč-am</i>
Z.	<i>tovaryš-iv</i>	<i>škol'ar-iv</i>	<i>prizvyšč-a</i>
O.	<i>tovaryš-amy</i>	<i>škol'ar-amy</i>	<i>prizvyšč-amy</i>
M.	<i>... tovaryš-ax</i>	<i>...škol'ar-ax</i>	<i>...prizvyšč-ax</i>
K.	<i>tovaryš-i</i>	<i>škol'ar-i</i>	<i>prizvyšč-a</i>

Tret'a vidmina

		<i>Odnyna</i>	
N.	<i>tin</i>	<i>podorož</i>	<i>radist'</i>
R.	<i>tin-i</i>	<i>podorož-i</i>	<i>radost-i</i>
D.	<i>tin-i</i>	<i>podorož-i</i>	<i>radost-i</i>
Z.	<i>tin</i>	<i>podorož</i>	<i>radist'</i>
O.	<i>tin-n-u</i>	<i>podorožž-ju</i>	<i>radist'-u</i>
M.	<i>... tin-i</i>	<i>...podorož-i</i>	<i>...radost-i</i>
K.	<i>tin-e</i>	<i>podorož-e</i>	<i>radost-e</i>

		<i>Množyna</i>	
N.	<i>tin-i</i>	<i>podorož-i</i>	<i>radost-i</i>
R.	<i>tin-ej</i>	<i>podorož-ej</i>	<i>radost-ej</i>
D.	<i>tin-am</i>	<i>podorož-am</i>	<i>radost-am</i>
Z.	<i>tin-i</i>	<i>podorož-i</i>	<i>radost-i</i>
O.	<i>tin-amy</i>	<i>podorož-amy</i>	<i>radost-amy</i>
M.	<i>... tin-ax</i>	<i>...podorož-ax</i>	<i>...radost-ax</i>
K.	<i>tin-i</i>	<i>podorož-i</i>	<i>radost-i</i>

Četverta vidmina

Odnyna

N.	<i>kurč-a</i>	<i>im-ja</i>
R.	<i>kurč-at-y</i>	<i>im-en-i, im-ja</i>
D.	<i>kurč-at-i</i>	<i>im-en-i</i>
Z.	<i>kurč-a</i>	<i>im-ja</i>
O.	<i>kurč-am</i>	<i>im-en-em, im-jam</i>
M.	<i>... kurč-at-i</i>	<i>...im-en-i</i>
K.	<i>kurč-a</i>	<i>im-ja</i>

Množyna

N.	<i>kurč-at-a</i>	<i>im-en-a</i>
R.	<i>kurč-at</i>	<i>im-en</i>
D.	<i>kurč-at-am</i>	<i>im-en-am</i>
Z.	<i>kurč-at(a)</i>	<i>im-en-a</i>
O.	<i>kurč-at-amy</i>	<i>im-en-amy</i>
M.	<i>... kurč-at-ax</i>	<i>...im-en-ax</i>
K.	<i>kurč-at-a</i>	<i>im-en-a</i>

DEJAKI UVAHY DO PRAVOPYSU VIDMINKOVYX ZAKINČENÍ

§ 40. Vidmiňuvanňa imennykiw, ščo majuť til'ky formu množyny

1. U nazyvnomu vidminku vžyvajuťša:

a) zakinčenňa **-y**: *dity, husy, kury, ludy, nočvy, sany, siny, sxody, štany, vjazy, zbojiny*.

Prymitka. Dejaki imennyky, zokrema *dity, husy, kury, ludy*, majuť formu odnyny, ale vid inšyx osnov: *dytyna, huska, kurka, ludyňa*;

b) zakinčenňa **-i**: *driždži, dveri, hordošči, hrabli, konopli, pomyji, radošči, xytrošči*;

c) zakinčenná **-a**: *drova, jasla, jasna, vínca, vorota, vyla*.

2. U rodovomu vidminku vystupajuť:

a) zakinčenná **-ej**: *dverej, hrošej, husej, kurej, ľudej, sanej, sinej*;

b) zakinčenná **-iv**: *driždživ, kliščiv, sxodiv, vjaziv, xytroščiv*;

c) nul'ove zakinčenná: *drov, jasel, jasen, konopel', leščat, vorit, vyl, zbojin*.

3. U daval'nomu vidminku vystupaje zakinčenná **-am**: *diťam, dver'am, hrabl'am, huśam, jaslam, kuřam, ľud'am, nočvam, pomyjam, radoščam, saňam, siňam, sxodam, veseloščam, vínčam, vorotam, vylam*.

4. U znaxidnomu vidminku vžyvajuťša formy:

a) odnakovi z nazyvnym vidminkom: *hrabli, jasla, konopli, sany, vínca, vyla*;

b) odnakovi z rodovym vidminkom (dl'a nazv ľudej): *ditej, ľudej*;

c) obydvı formy (dl'a nazv dejakyx svijskýx tvaryn): *husej* i *husy, kurej* i *kury*.

5. V orudnomu vidminku vystupajuť:

a) zakinčenná **-amy**: *hrabl'amy, konopl'amy, nočvamy, pomyjamy, radoščamy, sxodamy, veseloščamy, vínčamy, vylamy*;

b) zakinčenná **-my**: *diťmy, dvermy* (j *dveryma*), *hrišmy* (j *hrošyma*), *huśmy, kurmy, ľud'my, saňmy* (j *saňamy*), *siňmy, štaňmy* (j *šťanamy, štaňamy*), *vorit'my* (j *vorotamy*).

6. U miscevomu vidminku vžyvajeťša zakinčenná **-ax**: *u dver'ax, na hrabl'ax, u jaslax, u nočvax, u pomyjax, na ťtanax* (na *šťan'ax*), *na vorotax* (na *vorot'ax*), *na vylax*.

I vidmina

§ 41. Odnyna

1. U rodovomu vidminku odnyny imennyky peršoji vidminy majuť zakinčenná **-y, -i**:

a) **-y** majuť imennyky tverdoji hrupy: *fabryky, knyžky, mašyny, peremohy, rodyny*;

b) **-i** majuť imennyky mjakoji ta mišanoji hrup: *buri, krynyci, mriji, simji; meži, tyši, vdači*.

2. U daval'nomu vidminku odnyny imennyky peršoji vidminy majuť zakinčenná **-i**: *knyžci, mašyni, peremozi; buri, krynyci, statti; kruči, meži, tyši*.

3. U znaxidnomu vidminku odnyny imennyky peršoji vidminy majuť zakinčenná **-u**: *knyžku, mašynu; mežu, tyšu; buřu, krynyću, statťu*.

4. V orudnomu vidminku odnyny imennyky peršoji vidminy tverdoji hrupy majuť zakinčenná **-oju**, mjakoji ta mišanoji hrup – **-eju**: *knyžkoju, mašynoju, peremohoju; bureju, krynceju, simjeju; vdačeju, mežeju, tyšeju*.

5. U miscevomu vidminku odnyny imennyky peršoji vidminy majuť zakinčenná **-i**: *na fabryci, na knyžci, na mašyni, u peremoži; u buri, u krynyci, u simji; na meži, u tyši, u vdači*.

Prymitka. Pered zakinčennám **-i** v daval'nomu ta miscevomu vidminkax odnyny pryholosni **h, k, x** perexod'at' vidpovidno v **z, c, s**: *noha – nozi, ruka – ruci, muxa – musi*.

6. U klyčnomu vidminku odnyny imennykiv peršoji vidminy vžyvajuťša zakinčenná **-o, -e, -u**:

a) **-o** majuť imennyky tverdoji hrupy: *družyno, leleko, peremoho, sestro*;

b) **-e** majuť imennyky mjakoji ta mišanoji hrup: *Marije, mrije, vole, zemle; duše, vdače*;

c) **-u** majúť dejaki pestlyvi imennyky mjakoji hrupy: *babušu, doňu, Haľu, Marušu, matušu, titušu*.

§ 42. Množyna

1. U nazyvnomu vidminku množyny imennyky peršoji vidminy tverdoji hrupy majúť zakinčenná **-y**, mjakoji ta mišanoji hrup – **-i**: *knyžky, mašyny, peremohy; buri, simji, stolyci; meži, myši, vdači*; takož imennyky čol. rodu: *starosty* (i z inšym značenňam *starosty*), *suddi*.

2. U rodovomu vidminku množyny imennyky peršoji vidminy majúť nul'ove zakinčenná abo zakinčenná **-ej, -iv**:

a) nul'ove zakinčenná majúť imennyky tverdoji, mjakoji ta mišanoji hrup: *bab (i babiv), doriň, hub (i hubiv), mašyn, nazv, škil; bur, doloň, leheň (i leheniv), nadij; mež, plošč, vdač*;

b) kil'ka imennykiv žin. rodu zakinčujuťša na **-ej**: *myšej, simej, statej* (vid *statt'a*) ta in.;

c) zakinčenná **-iv** majúť dejaki imennyky čol. rodu: *suddiv, starostiv* (i *starost* – z inšym značenňam), okremi imennyky žin. rodu (*babiv, hubiv*), a takož prizvyšča *Čuprynkiv, Žurbiv*.

Prymitka. V imennykax, jaki majúť u nazyvnomu vidminku odnyny pered zakinčennám społučenná dvox pryholosnyx, u rodovomu vidminku množyny miž nymy zjavľajet'ša **o** abo **e**.

Perevažno **o** zjavľajet'ša v tyx imennykax, jaki majúť pisľa pryholosnoho osnovy sufiks **-k-**: *dočok, knyžok, kul'ok, mysok*, a takož v imennykax *cerkva, hra* (mn. *ihry*), *kuxňa, poverxňa, sosna, sukňa*: *cerkov, ihor, kuxoň, poverxoň, sosen (i sosen), sukoň*.

V inšyx imennykax zjavľajet'ša **e**: *bojeň, hryveň, kopaleň, lazeň, mitel, šabel'*.

Vstavnyx zvukiv, jak pravylo, ne buvaje v imennykax inšomovnoho pochodženňa: *arf, dohm, palm, šajb*; til'ky v imennykax na **-k(a)** za analohijeju do vidpovidnyx ukrajinskyyx zjavľajet'ša **o**: *arka – arok, marka – marok*.

3. U daval'nomu vidminku množyny imennyky peršoji vidminy majúť zakinčenná **-am**: *holovam, knyžkam, mašynam; buřam, nadijam, simjam; mežam, ploščam, vdačam*.

4. U znaxidnomu vidminku množyny imennyky peršoji vidminy majúť formu, odnakovu z formoju nazyvnoho abo rodovoho vidminka množyny, pryčomu:

a) imennyky – nazvy osib ta istot majúť formu, odnakovu z formoju rodovoho vidminka množyny: *lystonoš, molodyć, ukrajinok, vedmedyc, vovčyc*;

b) imennyky, ščo ne označajúť istot, užyvajúťsa u formi, odnakovij iz formoju nazyvnoho vidminka množyny: *knyžky, mašyny; drukarni, mriji, simji, vulyci; meži, plošči, vdači*.

5. V orudnomu vidminku množyny imennyky peršoji vidminy majúť zakinčenná **-amy, -my**:

a) zakinčenná **-amy** majúť imennyky tvrdoji, mjakoji ta mišanoji hrup: *holovamy, knyžkamy; drukarňamy, mrijamy; kručamy, mežamy*;

b) zakinčenná **-my** (paraleľno z formamy na **-amy**) majúť lyše poodynoki imennyky: *slizmy* (i *sl'ozamy*), *svynmy* (i *svynamy*).

6. U miscevomu vidminku množyny imennyky peršoji vidminy majúť zakinčenná **-ax**: *u knyžkax, na mašynax; u stat'ax, u simjax; na kručax, na mežax*.

7. U klyčnomu vidminku množyny imennyky peršoji vidminy majúť formu, odnakovu z nazyvnyvm: *dočky, krasuni, žinky*.

II vidmina

Odnyna

§ 43. Rodovyj vidminok

U rodovomu vidminku odnyny imennyky druhoji vidminy zaležno vid jixného značenňa majut' zakinčennja **-a** abo **-u**.

1. Imennyky seredn. rodu v rodovomu vidminku odnyny zakinčujuťša tiľky na **-a**: *mista, sela; mořa, oblyččja, poľa, znanňa, znařadd'a; pleča, prizvyšč'a*.

2. Imennyky čol. rodu v rodovomu vidminku odnyny pryjmajuť zakinčennja **-a**, koly vony označajuť:

a) nazvy osib, vlasni imena ta prizvyšč'a: *studenta, tesl'ara, učytel'a; Ivana, Tarasa, Franka, Ševč'enka*; takož personifikovani predmety ta javyšča: *Lisa, Moroza, Vitra*;

b) nazvy tvaryn i derev: *buka, duba, hraba, koň'a, psa, vedmed'a, vovka*;

c) nazvy predmetiv: *maľunka, noža, olivč'a, plašč'a, portfel'a, stola* (j *stolu*);

č) nazvy naselenyx punktiv: *Berlina, Londona, Luč'ka, Myrhoroda, Paryža, Sevastopol'a, Stambula, Ternopol'a, Vašynhtona* (ale za tradycijeju *Rymu*).

Prymitka. U rozmovnomu movlenni dejaki nazvy naselenyx punktiv možut' maty paraleľni zakinčennja **-a**, **-u**: *Berlina* i *Berlinu*, *Londona* i *Londonu*, *Stambula* i *Stambulu*, *Brusel'a* i *Brusel'u*.

č) inši heohrafični nazvy z naholosom na kincevomu skladi, a takož iz sufiksamy prysvijnosti **-iv**, **-yn**: *Dinč'a, Dnistra, Ostra, Psla; Lvova, Kyjeva, Xarkova; Kožatyna, Pyřatyna, Šnatyna*;

d) nazvy mir dovžyny, vahy, času toščo: *hektara, hrama, metra, mišač'a, tyžňa, vidsotka* (ale *viku, roku*);

nazvy mišaciv i dniv tyžňa: *lystopada* (ale *lystopadu* – nazva procesu), *ponedilka*, *vivtorka*, *žovtná*; nazvy hrošovyx znakov: *červinča*, *dolara*, *funta*, *hroša*, *karbovanča*; čyslovi nazvy: *dešatka*, *miljarda*;

d') nazvy orhaniv i častyn tila: *nosa*, *pal'ca*, *xrebtá* toščo (ale *šlunku*);

e) nazvy mašyn ta jixnix detalej: *avtomobil'a*, *dyzel'a*, *motora*, *paroplava*;

f) terminy inšomovnoho poxodženná, jaki označajut' elementy budovy čohoś, konkretni predmety, heometryčni fihury ta jix častyny: *atoma*, *katoda*, *konusa*, *radiusa*, *romba*, *sehmenta*, *sektora*, *synusa*, *škiva* toščo, a takož ukrajiniški za poxodžennám sufiksaľni slova-terminy: *čysel'nyka*, *čyslivnyka*, *dodatka*, *imennyka*, *trykutnyka*, *vidminka*, *zajmennyka* toščo, ale *vydu*, *rodu*, takož *skladu*, *sposobu*, *syntaksysu*.

3. Zakinčenná **-u** majuť imennyky čol. rodu na pryholosnyj, koly vony označajut':

a) rečovynu, masu, material: *atlasu*, *asfal'tu*, *azotu*, *bal'zamu*, *boršču*, *hipsu*, *hranitu*, *kvasu*, *kysnu*, *ľodu*, *medu*, *paperu*, *pisku*, *poroxu*, *spyrtu*, *syru*, ale *xliba*;

b) sukupniť predmetiv abo istot, zbirniť: *ansambľu*, *bataljonu*, *berezňaku*, *haju*, *hurtu*, *kapitalu*, *kapusňaku*, *karavanu*, *katalohu*, *kodeksu*, *kolektyvu*, *lisu*, *orkestru*, *parku*, *polku*, *remanentu*, *roju*, *sadu*, *sušňaku*, *tekstu*, *tovaru*, *triumviratu*, *vyšňaku*, *xoru*, *zahalu*; šudy naležat' nazvy kuščovyx i travjanyx roslyn: *barvinku*, *buzku*, *čaharnyku*, *horoxu*, *jalivcu*, *moločaju*, *očeretu*, *ščavl'u*, *zviroboju*, a takož nazvy sortiv plodovyx derev: *renetu* (*ranetu*), *renklodu*;

c) nazvy budivel', sporud, pryliščeň ta jixnix častyn: *daxu*, *kanalu*, *korydoru*, *mahazynu*, *mezoninu*, *metropo-*

*litenu, palacu, poverxu, tynu, univermahu, šynku, vesty-
bjuľu, vokzalu, zalu, zamku*, ale (perevažno z naholosom
na zakinčenni) *blindaža, haraža, kureňa, kurnyka, mlyna,
xliwa*; **-a** vžyvajeťša takož v imennykax – nazvax arxitek-
turnyx detalej: *balkona, karnyza, portyka*; oby dva zakin-
čenna – **-a** ta **-u** pryjmajuť imennyky: *mostu* j *mosta*,
parkanu j *parkana*, *plotu* j *plota*;

ć) nazvy ustanov, zakladiv, orhanizacij: *instytutu*,
klubu, koledžu, komitetu, liceju, štabu, universytetu;

č) perevažna bilšisť sliv zi značenňam misća, prostoru
toščo: *abzacu, bajraku, ekranu, jaru, kraju, lymanu, luhu*,
svitu, ale *horba, xutora* toščo, a takož zmenšeni formy na
-k: *jarka, liska, stavka*;

d) javyšča pryrody: *došču, hrađu, hromu, ineju, moro-
zu, tumanu, vitru, vohňu, xolodu, zemletrusu, žaru*;

d') nazvy počuttiv: *boľu, hnivu, straxu, žal'u*;

e) nazvy procesiv, staniv, vlastyvostej, oznak, forma-
cij, javyšč suspil'noho žytt'a, zahaľnyx i abstraktnyx poňat':
aktu, bihu, dohmatu, dostatku, dysonansu, halasu, hrypu,
ekzameni, eksportu, ekskursu, idealu, interesu, kanonu,
kašľu, klopotu, kolokviumu, konfliktu, kryku, letu (lotu),
mažoru, minimumu, miražu, modusu, momentu, procesu,
prohresu, pryncypu, realizmu, rehresu, rejsu, remontu, ruxu,
rytmu, sortu, sportu, sposobu, styđu, stohonu, svitohľadu,
tolku, xodu, xystu, zvuku, ale *ryvka, strybka, stusana*;

f) terminy inšomovnoho poxodženňa, ščo označajuť
fyzyčni abo ximični procesy, častynu plošči j t.in.: *analizu*,
fermentu, impulsu, synteuzu, a takož literaturoznavči ter-
miny: *al'manaxu, eposu, fejletonu, narysu, obrazu, pamfletu*,
romanu, styl'u, šužetu, žanru, žurnalu;

g) nazvy ihor i tanciv: *basketbolu, futbolu, tanču, tanku, tenisu, val'su, volejbolu, xokeju*, ale *hopaka, kozačka*;

h) bil'sist' skladnyx bezsufiksnyx sliv (krim nazv istot): *hazoprovody, manuskryptu, rodovodu, rukopysu, stravo-xodu, suxodolu, vododilu, vodohonu, žyvoplotu, žyvopysu*, ale *elektrovoza, paroplava*;

i) perevažna bil'sist' prefiksaľnyx imennykiv iz riznymy značenňamy (krim nazv istot): *opiku, opuxu, pobutu, poštovxu, prybutku, prykladu, suvoju, vidboju, vidhuku, vyboju, vypadku, vyslovu, zapysu, zarobitku*;

Prymitka. U nyzci imennykiv zmina zakinčenná vplyvaje na značenňá slova: *akta* (dokument) – *aktu* (dija), *almaz* (koštovnyj kamiň) – *almazu* (mineral), *aparata* (prylad) – *aparatu* (ustanova), *instrumenta* (odynyčne) – *instrumentu* (zbirne), *klyna* (predmet) – *klynu* (prostorove poňat'á), *pojasa* (predmet) – *pojasu* (prostorove poňat'á), *raxunka* (dokument) – *raxunku* (dija), *soňášnyka* (roslyna) – *soňášnyku* (nasinňa), *termina* (slovo) – *terminu* (strok).

§ 44. Davaľnyj vidminok

U davaľnomu vidminku odnyny imennyky druhoji vidminy majuť zakinčenná **-ovi, -evi** abo **-u**.

1. Zakinčenná **-ovi** (u tverdij hrupi), **-evi** (u mjakij ta mišanij hrupax) majuť imennyky čol. rodu: *budynkovi, dyrektorovi, dubovi, majstrovi, naxylovi, Petrovi, robitnykovi, rozumovi, vidminkovi; dobrodijevi, kamenevi, krajevi, nosijevi, solovjevi, šaxtarevi, tatunevi*.

Ci ž imennyky pryjmajuť i zakinčenná **-u**: *budynku, dobrodiju, dyrektoru, solovju, vidminku*.

Paraleľni zakinčenná **-ovi** ta **-u** majuť takož imennyky seredn. rodu iz sufiksom **-k-**, ščo označajuť mali istoty: *dyťatkovi – dyťatku, jahňatkovi – jahňatku, janhol'atkovi –*

janhoľatku, nemovľatkovĭ – nemovľatku, poroľatkovĭ – poroľatku, tel'atkovĭ – tel'atku.

2. Zakinčennĭa **-u** majuť:

a) imennyky seredn. rodu: *mistu, selu, svjatu; oblyčču, prĭzvyšču, znannĭu; sercu, soncu.*

U dejakyx slovax možlyvi takozh zakinčennĭa **-ovi, -evi**: *lyxovi, mistovi, sercevi;*

b) imennyky čol. rodu na **-iv, -ov, -yn, -in**: *Kyjiv – Kyjevu, Lebedyn – Lebedynu, Lviv – Lvovu, Mamontov – Mamontovu, ostriv – ostrovu, Puškin – Puškinu, riv – rovu, Xarkiv – Xarkovu.*

§ 45. Znaxidnyj vidminok

U znaxidnomu vidminku odnyny imennyky druhoji vidminy majuť formu, odnakovu z formoju rodovoho abo nazyvnoho vidminka.

1. Formu, odnakovu z formoju rodovoho vidminka, majuť usi imennyky čol. rodu, jaki označajuť istoty, a takozh personifikovani javyšča: *budivnyka, dopovidača, koňu, xlopca; Moroza, Vĭtra.*

2. Usi inši imennyky čol. rodu, a takozh imennyky seredn. rodu v znaxidnomu vidminku majuť tu samu formu, ščo j u nazyvnomu: *budynok, dekret, instytut, kolektyv, mist, narod, polk, son, stil, styl'; korinńa, misto, misce, more.*

Prymitka. Vid dejakyx imennykiv čol. rodu možlyvo utvoryty paraleľni formy: *pysaty lysta i lyst, vžaty noža i niž.*

§ 46. Orudnyj vidminok

V orudnomu vidminku odnyny imennyky druhoji vidminy majuť zakinčennĭa **-om, -em, -am, -ym.**

1. Zakinčennĭa **-om** majuť usi imennyky čol. ta seredn. rodu tvrdoji hrupy, **-em** – imennyky čol. ta seredn. rodu mišanoji ta mjakoji hrup (kriiv imennykiv seredn. rodu, ščo

zakinčujúťša na **-a**): *majstrom, mistom, robotnykom, selom; bijcem, kobzarem, konem, kuščem, miscem, morem, nožem, plečom, prizvyščem, pyrijem, sluxačem, solovjem, tatunem, uročajem.*

2. Zakinčenná **-am** majúť usi imennyky seredn. rodu na **-a**: *kill'am, lubjam, lyst'am, oblyččjam, piddaššjam, rozdorižžjam, ščasťam, zmahanňam, znanňam, žyť'am.*

3. Zakinčenná **-ym** majúť v orudnomu vidminku:

a) imennyky – prizvyšča čol. rodu tvrdoji hrupy na **-ov, -ev, -iv, -yn, -in**: *Drahomanovym, Ščoholevym, Kovalevym* (vid *Kovaliv*), *Lesynym, Duninym.*

Odnak neslovjanski prizvyšča, jaki zakinčujúťša na **-ov, -in**, majúť v orudnomu vidminku odnyny zakinčenná **-om**: *Brulovom, Čaplinom, Darwinom.*

Prymitka. Ukrajinski prizvyšča na **-yn**, jaki za poxodžennám je nazvamy osib za etničnoju naležnisťu abo miscem prožyvanňa, v orudnomu vidminku odnyny vžyvajúťša iz zakinčennám **-om**: *Lytvynom, Rusynom, Turčynom, Vološynom;*

b) imennyky – heohrafični nazvy seredn. rodu iz sufiksamy prysvijnosti **-ov-, -ev-, -yn-**, ščo vidmiňujúťša jak prykmetnyky: *Anhelove – Anhelovym, Debal'ceve – Debal'cevym, Horošyne – Horošynym, Jenakijeve – Jenakijevym, Koteleve – Kotelevym.*

Ale imennyky – heohrafični nazvy čol. ta seredn. rodu iz sufiksamy **-iv, -yn**, ščo ne vidmiňujúťša jak prykmetnyky, majúť v orudnomu vidminku odnyny zakinčenná **-om**: *Kožatynom, Kyjevom, Lebedynom, Obrošynom, Pyratynom, Svjatošynom, Xarkovom.*

§ 47. Miscevyj vidminok

U miscevomu vidminku odnyny imennyky druhoji vidminy majúť zakinčenná **-ovi, -evi, -u, -i.**

1. Zakinčenná **-ovi** v tverdiy hrupi, **-evi** u mjakij ta mišanij hrupax majuť:

a) imennyky čol. rodu, ščo označajuť istoty: *pry bat'kovi, na bratovi, na nosijevi, pry včytelevi*;

b) imennyky seredn. rodu tvrdoji hrupy iz sufiksom **-k-** (nazvy istot): *na dy'atkovi, na tel'atkovi, na xlopjatkovi*.

2. Zakinčenná **-u** majuť:

a) imennyky čol. ta seredn. rodu tvrdoji hrupy iz sufiksamy **-k-**, **-ak-**, **-yk-**, **-ok-**, **-k(o)**, ščo označajuť neistoty: *u budynku, na deržaku, na doščyku, u hurtku, na litaku, u ližku, u mišačnyku, u mišku, u pidraxunku, u vijšku*.

Vžyvani takož paralel'ni formy z **-ovi**: *u budynkovi, na deržakovi, na litakovi, na ližkovi*;

b) imennyky čol. rodu odnoskladovyx osnov iz zakinčennám **-u** v rodovomu vidminku, jakščo naholos u miscevomu vidminku perexodyť z osnovy na zakinčenná: *u boju, na l'odu, u soku, na šl'axu*.

3. Zakinčenná **-i** majuť:

a) imennyky čol. rodu (perevažno bezsufiksni): *v akti, na berezi, u centri, u dekreti, u džobi, na koni, na poversi, na grunti, u kraji, u lysti, na mišaci, na porozi, na remonti, na stovpi, u štabi, u tempi*;

b) imennyky seredn. rodu tvrdoji hrupy (bez sufiksa **-k**), a takož mišanoji ta mjakoji hrup: *u misti, na pyšmi, u slovi, na piddašši, na pleči, u prizvyšči, na rozdorižži, na podvirji, na poli, u žytti*.

§ 48. Klyčnyj vidminok

Imennyky druhoji vidminy v klyčnomu vidminku zakinčujuťša na **-u**, **-e**.

1. Zakinčenná **-u** majuť imennyky tvrdoji hrupy (zokrema iz sufiksamy **-yk**, **-ok**, **-ko**) i dejaki imennyky

mišanoji hrupy z osnovoju na šypłačyj pryholosnyj (krim **ž**): *batku, Ivanku, Petryku, pohonyču, sluxaču, synku, tovaryšu*; takož imennyky *didu, synu, tatu*, a takož imennyky mjakoji hrupy: *Hryču, kraju, likaču, mišaču, včyteľu*.

2. Zakinčenná **-e** majúť bezsufiksni imennyky tvrdoji hrupy, imennyky mjakoji hrupy iz sufiksom **-eč** ta dejaki imennyky mišanoji hrupy: *Bohdane, Bože, družę, holube, kozače, orle, pane, sokole; kravče, molodče, ševče, xlopče; huslare, malare, storože*.

Množyna

§ 49. Nazyvnyj vidminok

U nazyvnomu vidminku množyny imennyky druhoji vidminy majúť zakinčenná **-y, -i, -a**.

1. Zakinčenná **-y** majúť usi imennyky čol. rodu tvrdoji hrupy: *batky, berehy, dyrektory, futlary, horody, lisy, zavody*, ale *druzi*.

2. Zakinčenná **-i** majúť imennyky čol. rodu mjakoji ta mišanoji hrup, a takož dejaki imennyky seredn. rodu: *heroji, kovali, kraji, kupci, likari, solovji, školari, veletni; noži, sluxači, tovaryši; oči* (ridše *viči*), *pleči, uši* (častiše *vuxa*).

3. Zakinčenná **-a** majúť usi imennyky seredn. rodu: *mista, moča, oblyččja, pera, pola, prizvyšča, stremena*.

§ 50. Rodovyj vidminok

U rodovomu vidminku množyny imennyky druhoji vidminy majúť zakinčenná **-iv**, nul'ove zakinčenná ta **-ej**.

1. Zakinčenná **-iv** majúť imennyky čol. rodu ta dejaki imennyky seredn. rodu na **-e, -a**: *batkiv, berehiv, herojiv, hramiv, krajiv, metriv, škol'ariv; moriv, podvirjiv, počuttiv, žyttiv*.

2. Nul'ove zakinčenná majúť usi imennyky seredn. rodu na **-o**, **-e** ta bil'sist' na **-a** (perevažno z poperednim mjakym podovženym pryholosnym): *bažań, bolit, jajeć, kolis, misć, ozer; piddaš, poloten, prizvyšč, rozdoríž, sliv, vesil', znań*, ale *moriv, poliv* (ridše *pil'*).

3. Zakinčenná **-ej** majúť dejaki imennyky čol. rodu: *hostej, konej* i seredn. rodu: *očej* (i *vič*), *plečej* (i *plič*).

§ 51. Davaľnyj vidminok

U davaľnomu vidminku množyny druhoji vidminy imennyky čol. ta seredn. rodu majúť zakinčenná **-am**: *batkam, družam, tovaryšam; mistam, mořam, prizvyščam*.

§ 52. Znaxidnyj vidminok

U znaxidnomu vidminku množyny imennyky druhoji vidminy majúť formu, odnakovu abo z nazyvnyim, abo z rodovym vidminkom množyny, pryčomu:

1. Imennyky, ščo označajúť istot, majúť zakinčenná, odnakove z rodovym vidminkom množyny: *herojiv, kravciv, likariv, oleniv*.

2. Usi inši imennyky majúť formu, odnakovu z nazyvnyim vidminkom množyny: *berehy, mista, mořa, olivci*.

§ 53. Orudnyj vidminok

V orudnomu vidminku množyny imennyky druhoji vidminy majúť zakinčenná **-amy**, **-my**.

1. Zakinčenná **-amy** majúť imennyky čol. ta seredn. rodu: *berehamy, kovaľamy, tovaryšamy; misćamy, mistamy, prizvyščamy*.

2. Zakinčenná **-my** (paraleľno z formamy na **-amy**) majúť imennyky čol. ta seredn. rodu: *čobit'my* (j *čobořamy*,

čobotamy), *kiňmy* (j *koňamy*), *koliňmy* (j *kolinamy*), *kryľmy* (j *krylamy*).

§ 54. Miscevyj vidminok

U miscevomu vidminku množyny imennyky čol. ta seredn. rodu majúť zakinčenná **-ax**: *na berehax*, *u kalendarax*, *na miscax*, *na oblyččjax*.

§ 55. Klyčnyj vidminok

U klyčnomu vidminku množyny imennyky druhoji vidminy majúť formu, odnakovu z nazyvnyj: *batky*, *dijači*, *moľa*.

Imennyk *pan*, krim zakinčenná **-y**, v oficijnomu zvertanni maje zakinčenná **-ove**: *panove*.

III vidmina

§ 56. Odnyna

1. U rodovomu ta daval'nomu vidminkax odnyny imennyky tret'oji vidminy majúť zakinčenná **-i**: *haluzi*, *česti*, *krovi*, *ľubovi*, *noči*, *oseni*, *peči*, *radosti*, *solj*, *tini*.

2. U znaxidnomu vidminku odnyny imennyky cijejji vidminy majúť formu, odnakovu z nazyvnyj vidminkom.

3. V orudnomu vidminku odnyny imennyky cijejji vidminy nabuvajúť zakinčenná **-u**, pryčomu:

a) jakščo osnova imennyka zakinčujet'ša odnym pryholosnym (krim hubnoho ta **r**), to pisľa holosnoho pered zakinčennám **-u** cej pryholosnyj podvojujet'ša (druhyj pryholosnyj na pyšmi pomjakšujet'ša): *haluzzu*, *micću*, *midd'u*, *sill'u*, *tinnu*, *visšu*, *vjazžu*, *volosinnu*, *vysočinnu*, *zahybell'u*; pisľa podvojenoho šypľačoho stavyt'ša **j**: *niččju*, *podorožžju*, *rozkiššju*;

b) jakščo osnova imennyka zakinčujet'sja spolučenám pryholosnyx z kincevym **t**, to podvojenhá ne vidbuvajet'sja: *čest'u, jakist'u, kist'u, nezaležnist'u, radist'u*;

c) jakščo osnova imennyka zakinčujet'sja na šypļačyj abo hubnyj, a takož na **r**, to pered zakinčenám **-u** stavyt'sja **j**: *kinovarju, krovju, ljubovju, matirju, nexvoroščju, verfju, žovčju*.

4. U miscevomu vidminku odnyny vžyvajet'sja zakinčenhá **-i**: *u dopovidi, u haluzi, na osi, u podoroži, u radosti, na Rusi, u soli, u tini, pry visti*.

5. U klyčnomu vidminku odnyny imennyky cijejy vidminy majuť zakinčenhá **-e**: *ľubove, noče, radoste*.

§ 57. Množyna

1. U nazyvnomu, znaxidnomu ta klyčnomu vidminkax množyny imennyky tret'oji vidminy majuť zakinčenhá **-i**: *noči, osi, podoroži, tini, vidpovidi, visti*.

2. U rodovomu vidminku množyny vystupaje zakinčenhá **-ej**: *dopovidej, haluzej, nočej, oblastej, ošej, podorožej, tinej, vidomostej, vidpovidej, vistej*.

3. U daval'nomu vidminku množyny vystupaje zakinčenhá **-am**: *nočam, ošam, podorožam, tiňam, vidpovid'am, vist'am*.

4. V orudnomu vidminku množyny vžyvajet'sja zakinčenhá **-amy**: *nočamy, ošamy, podorožamy, vidpovid'amy, vist'amy*.

5. U miscevomu vidminku množyny vžyvajet'sja zakinčenhá **-ax**: *po nočax, na ošax, u tiňax, u vidpovid'ax, u vist'ax*.

§ 58. Vidmiňuvaná slova *maty*

<i>Odnyna</i>	<i>Množyna</i>
N. <i>mat-y (mat-ir)</i>	<i>mat-er-i</i>
R. <i>mat-er-i</i>	<i>mat-er-iv</i>
D. <i>mat-er-i</i>	<i>mat-er'-am</i>
Z. <i>mat-ir</i>	<i>mat-er-iv</i>
O. <i>mat-ir-ju</i>	<i>mat-er'-amy</i>
M. ... <i>mat-er-i</i>	... <i>mat-er'-ax</i>
K. <i>mat-y</i>	<i>mat-er-i</i>

IV vidmina

§ 59. Odnyna

1. U nazývnomu, znaxidnomu ta klyčnomu vidminkax odnyny imennyky četvertoji vidminy majúť zakinčenná **-a**: *dyťa, halčeňa, imja, kolišča, kožeňa, kurča, loša, plemja*.

2. U rodovomu vidminku odnyny vžyvajúťša formy na **-at-y** ta **-en-i**: *dyťaty, halčeňaty, holubjaty, kožeňaty, kurčaty, lošaty; imeni (ta imja), plemeni (ta plemja), timeni (ta timja)*.

3. U daval'nomu vidminku odnyny vžyvajúťša formy na **-at-i** ta **-en-i**: *dyťati, halčeňati, kožeňati, kurčati, lošati; imeni, plemeni, timeni, vymeni*.

4. V orudnomu vidminku odnyny vžyvajúťša forma (bez sufiksa **-at-**) na **-am**, a imennyky iz sufiksom **-en-** majúť paraleľni formy na **-en-em** i **-am**: *dyťam, halčeňam, kožeňam, kurčam, lošam; imenem i injam, plemenem i plemjam, timenem i timjam, vymenem i vymjam*.

5. U miscevomu vidminku odnyny vžyvajúťša formy na **-at-i** ta **-en-i**: *na halčeňati, na kurčati; v imeni, u plemeni, na timeni (timji), na vymeni (vymji)*.

§ 60. Množyna

1. U nazyvnomu ta klyčnomu vidminkax množyny imennyky četvertoji vidminy majuť formy na **-at-a** j **-en-a**: *kurčata, lošata, tel'ata; imena, plemena*, a takož na **-a**: *vymja*.

2. U rodovomu vidminku množyny vystupaje nul'ove zakinčenná z osnovamy na **-at** i **-en**: *kurčat, lošat, tel'at; imen, plemen*, a takož na **-iv**: *vymjiv*.

3. U daval'nomu vidminku množyny vžyvajuťša formy na **-at-am** i **-en-am**: *kurčatam, lošatam, tel'atam; imenam, plemenam*; a takož na **-am**: *vymjam*.

4. U znaxidnomu vidminku množyny imennyky četvertoji vidminy majuť formu, odnakovu: z nazyvnyx vidminkom: *koliščata; imena, plemena, vymja*; z rodovym vidminkom (dľa nazv ľudej): *divčat, xlopjat*; abo obydvj formy (dľa nazv tvaryn): *hušat* i *hušata, jahňat* i *jahňata, kurčat* i *kurčata*.

5. V orudnomu vidminku množyny vžyvajuťša formy na **-at-amy** ta **-en-amy**: *jahňatamy, kurčatamy, lošatamy; imenamy, plemenamy*; a takož na **-amy**: *vymjamy*.

6. U miscevomu vidminku množyny vžyvajuťša formy na **-at-ax** i **-en-ax**: *na jahňatax, na kurčatax, na lošatax; v imenax, u plemenax*; a takož na **-ax**: *vymjax*.

PRYKMETNYK

Podil na hrupy

Za xarakterom kincevoho pryholosnoho osnovy ta vidminkovyx zakinčeň prykmetnyky podil'ajuťša na dvi hrupy – tverdu j mjaku.

§ 61.1. Tverda hrupa prykmetnykiv

Do tverdoji hrupy naležať:

a) jakisni ta vidnosni prykmetnyky, ščo majuť osnovu na tverdij pryholosnyj i v nazyvnomu vidminku odnyny čol. rodu zakinčujuťša na **-yj**: *bidolašnyj, bezladnyj, bezporadnyj, bezrobitnyj, čystyj, dovičnyj, hirkyj, hluxyj, knyžnyj, kucyj, majsternyj, modnyj, molodyj, nahirnyj, narodnyj, navčal'nyj, novyj, okolyčnyj, pjatyžirkovyj, poperečnyj, potočnyj, pračovytyj, prodažnyj, pytomyj, ridnyj, semyričnyj, siryj, slipyj, staršyj, svižyj, sxidnyj, syzyj, tel'ačyj, tohobičnyj, totožnyj, tuhij, tamuščyj, velyčnyj, veselyj, veshanyj, vidpovidnyj, zamožnyj, zaxidnyj, zvorotnyj*;

b) prysvijni prykmetnyky iz sufiksamy **-iv**, **-yn**, jaki v nazyvnomu vidminku odnyny čol. rodu pisľa cyx sufiksiv majuť nul'ove zakinčennja: *Andrijiv, ba'kiv, Halyn, didiv, doččyn, Ihoriv, Marijin, ňanyj, ševciv*;

c) usi korotki formy prykmetnykiv: *hoden, hotov, jasen, laden, peven, poven, povynen, prav, rad, vart, vynen, zdorov, zelen, žyv*.

§ 61.2. Mjaka hrupa prykmetnykiv

Do mjakoji hrupy naležať:

a) vidnosni prykmetnyky, ščo majuť osnovu na mjakyj pryholosnyj **-n-** i v nazyvnomu vidminku odnyny čol. rodu zakinčujuťša na **-ij**: *budnij, davnij, dorožnij, dostatnij, dosvitnij, horodnij, krajnij, kutnij, litnij, majbutnij, mohutnij, mužnij, nezabutnij, novitnij, obidnij, osinnij, ostannij, osvittij, perednij, piznij, porožnij, prysutnij, putnij, rannij, samobutnij, samotnij, serednij, spidnij, storonnij, susidnij, večirnij, vsesvitnij, xatnij, xudožnij, zadnij, zamižna, žytnij*;

b) usi prykmetnyky na **-žnij, -šnij**, ščo poxoďať vid pryslivnykiv: *blyžnij, davnišnij, domašnij, kolyšnij, oko-lyšnij, pozdovžnij, ranišnij, spravžnij, šohodnišnij, tepe-rišnij, torišnij, tutešnij, včorašnij, vnutrišnij, zavtrašnij, zovnišnij*; takož *pryjdešnij, sinešnij* toščo;

c) vidnosni prykmetnyky z osnovoju na **-j**: *bezkracij, dovhovijij, korotkošyij*; vidnosni prykmetnyky z vidtinkom prysvijnosti: *bratnij, orlij*, a takož jakisnyj prykmetnyk *synij*.

§ 62. Zrazky vidminňuvannja prykmetnykiv

Odyna

Tverda hrupa

	čol. rid	seredn. rid	žin. rid
N.	<i>harn-yj</i>	<i>harn-e</i>	<i>harn-a</i>
R.	<i>harn-oho</i>	<i>harn-oho</i>	<i>harn-oji</i>
D.	<i>harn-omu</i>	<i>harn-omu</i>	<i>harn-ij</i>
Z.	= N. abo R.	<i>harn-e</i>	<i>harn-u</i>
O.	<i>harn-ym</i>	<i>harn-ym</i>	<i>harn-oju</i>
M. ...	<i>harn-omu (-im)</i>	<i>... harn-omu(-im)</i>	<i>... harn-ij</i>

N.	<i>brativ</i>	<i>bratov-e</i>	<i>bratov-a</i>
R.	<i>bratov-oho</i>	<i>bratov-oho</i>	<i>bratov-oji</i>
D.	<i>bratov-omu</i>	<i>bratov-omu</i>	<i>bratov-ij</i>
Z.	= N. abo R.	<i>bratov-e</i>	<i>bratov-u</i>
O.	<i>bratov-ym</i>	<i>bratov-ym</i>	<i>bratov-oju</i>
M.	<i>... bratov-omu(-im)</i>	<i>... bratov-omu(-im)</i>	<i>... bratov-ij</i>

Mjaka hrupa

N.	<i>syn-ij</i>	<i>syn'-e</i>	<i>syn'-a</i>
R.	<i>syn'-oho</i>	<i>syn'-oho</i>	<i>syn'-oji</i>
D.	<i>syn'-omu</i>	<i>syn'-omu</i>	<i>syn-ij</i>

Z.	= N. abo R.	<i>syn-e</i>	<i>syn-u</i>
O.	<i>syn-im</i>	<i>syn-im</i>	<i>syn-oju</i>
M.	... <i>syn-omu</i> (<i>syn-im</i>)	... <i>syn-omu</i> (<i>syn-im</i>)	... <i>syn-ij</i>
N.	<i>bezkraj-ij</i>	<i>bezkraj-e</i>	<i>bezkraj-a</i>
R.	<i>bezkraj-oho</i>	<i>bezkraj-oho</i>	<i>bezkraj-oji</i>
D.	<i>bezkraj-omu</i>	<i>bezkraj-omu</i>	<i>bezkraj-ij</i>
Z.	= N. abo R.	<i>bezkraj-e</i>	<i>bezkraj-u</i>
O.	<i>bezkraj-im</i>	<i>bezkraj-im</i>	<i>bezkraj-oju</i>
M.	... <i>bezkraj-omu</i> (<i>bezkraj-im</i>)	... <i>bezkraj-omu</i> (<i>bezkraj-im</i>)	... <i>bezkraj-ij</i>

Množyna

	Tverda hrupa		Mjaka hrupa	
N.	<i>harn-i</i>	<i>bratov-i</i>	<i>syn-i</i>	<i>bezkraj-i</i>
R.	<i>harn-yx</i>	<i>bratov-yx</i>	<i>syn-ix</i>	<i>bezkraj-ix</i>
D.	<i>harn-ym</i>	<i>bratov-ym</i>	<i>syn-im</i>	<i>bezkraj-im</i>
Z.	= N. abo R.	= N. abo R.	= N. abo R.	= N. abo R.
O.	<i>harn-ymy</i>	<i>bratov-ymy</i>	<i>syn-imy</i>	<i>bezkraj-imy</i>
M.	... <i>harn-yx</i>	... <i>bratov-yx</i>	... <i>syn-ix</i>	... <i>bezkraj-ix</i>

Stupeňuvanná prykmetykiv

§ 63.1. Vyščyj stupiň porivňanná prykmetykiv

Vyščyj stupiň porivňanná prykmetykiv utvořujet'sja dodavannám:

a) sufiksa **-iš-** abo **-š-** do osnovy čy do koreňa zvyčajnoji formy jakisnoho prykmetyka: *nov-iš-yj*, *povn-iš-yj*, *syn-iš-yj*, *dešev-š-yj*, *solod-š-yj*;

b) sliv *bilš*, *menš* do zvyčajnoji formy jakisnoho prykmetyka: *bilš doskonalyj*, *bilš vdalyj*, *menš veredlyvyj*.

§ 63.2. Najvyščyj stupiň porivňannja prykmetykiv

Najvyščyj stupiň porivňannja prykmetykiv utvo-
rujeťsa dodavannjam:

a) prefiksa **naj-** do formy vyščoho stupeňa: *najbilšyj*,
najkrašča, *najmenše*;

b) sliv *najbilš*, *najmenš* do zvyčajnoji formy jakisnoho
prykmetnyka: *najbilš zručnyj*, *najbilš stijka*, *najmenš*
pryjemne.

Dľa posylenja oznaky pry formax najvyščoho stupeňa
porivňannja prykmetykiv vžyvajuťsa častky **ščo** i **jak**;
pyšuťsa vony z prykmetykamy razom: *ščonajsyl'nišyj*,
jaknajbilšyj, *jaknajšvydšyj*, *ščojaknajkraščyj*.

ČYSLIVNYK

§ 64. Vidmiňuvannja kil'kisnyx čyslivnykiv

1. Čyslivnyk *odyn*, *odne* (*odno*), *odna* vidmiňujuťsa tak:

	<i>Odnyna</i>		<i>Množyna</i>
	čol. i seredn. rid	žin. rid	
N.	<i>odyn odne</i> (<i>odno</i>)	<i>odna</i>	<i>odni</i>
R.	<i>odnoho</i>	<i>odnijeji</i> (<i>odnoji</i>)	<i>odnyx</i>
D.	<i>odnomu</i>	<i>odnij</i>	<i>odnym</i>
Z.	= N. abo R. <i>odne</i> (<i>odno</i>)	<i>odnu</i>	= N. abo R.
O.	<i>odnym</i>	<i>odnijeju</i> (<i>odnoju</i>)	<i>odnymy</i>
M.	<i>...odnomu</i> (<i>odnim</i>)	<i>...odnij</i>	<i>...odnyx</i>

2. Inši kil'kisni čyslivnyky vidmińujut'sja tak:

N.	<i>dva dvi</i>	<i>try</i>	<i>čotyry</i>
R.	<i>dvox</i>	<i>trox</i>	<i>čotyrox</i>
D.	<i>dvom</i>	<i>trom</i>	<i>čotyrom</i>
Z.	= N. abo R.	= N. abo R.	= N. abo R.
O.	<i>dvoma</i>	<i>troma</i>	<i>čotyрма</i>
M.	<i>...dvox</i>	<i>...trox</i>	<i>...čotyrox</i>

N.	<i>pjat'</i>	<i>šist'</i>
R.	<i>pjaťox, pjaty</i>	<i>šist'ox, šesty</i>
D.	<i>pjaťom, pjaty</i>	<i>šist'om, šesty</i>
Z.	= N. abo R.	= N. abo R.
O.	<i>pjaťoma, pjaťma</i>	<i>šist'oma, šist'ma</i>
M.	<i>...pjaťox, pjaty</i>	<i>...šist'ox, šesty</i>

N.	<i>sim</i>	<i>visim</i>
R.	<i>simox, semy</i>	<i>višmox, vošmy</i>
D.	<i>simom, semy</i>	<i>višmom, vošmy</i>
Z.	= N. abo R.	= N. abo R.
O.	<i>simoma, šoma</i>	<i>višmoma, višma</i>
M.	<i>... simox, semy</i>	<i>...višmox, vošmy</i>

3. Jak *pjat'* abo *šist'* vidmińujut'sja čyslivnyky *devjat'*, *dešať*, *odynadćať*, *dvanadćať*, *trynadćať*, *čotyřnadćať*, *pjatanadćať*, *šistnadćať*, *simnadćať*, *visimnadćať*, *devjatnadćať*, *dvadćať*, *trydćať*.

4. Skladni čyslivnyky *pjatdešať*, *šistdešať*, *simdešať*, *visimdešať*, *devjatdešať* vidmińujut'sja za takym zrazkom:

N.	<i>pjatdešať</i>
R.	<i>pjatdešaťox, pjatdešaťy</i>
D.	<i>pjatdešaťom, pjatdešaťy</i>
Z.	<i>pjatdešať</i> abo <i>pjatdešaťox</i>
O.	<i>pjatdešaťoma, pjatdešaťma</i>
M.	<i>...pjatdešaťox, pjatdešaťy</i>

5. Skladni čyslivnyky *dvisti*, *trysta*, *čotyrysta*, *pjatsot*, *šistsot*, *simsot*, *visimsot*, *devjatsot* vidmiňujuťša za takymy zrazkamy:

N.	<i>dvisti</i>	<i>pjatsot</i>
R.	<i>dvox sot</i>	<i>pjaty sot</i>
D.	<i>dvomstam</i>	<i>pjaty stam</i>
Z.	<i>dvisti</i>	<i>pjatsot</i>
O.	<i>dvomastamy</i>	<i>pjaťmastamy, pjaťomastamy</i>
M.	<i>...dvoxstax</i>	<i>...pjaty stax</i>

6. U skladenyx kil'kisnyx čyslivnykax vidmiňujuťša vsi skladovi častyny: z *čotyřox sot simdešaťox višmox* (*simdešaťy vošmy*) *tyšač šestysot pjatdešaťox devjaťox* (*pjatdešaťy devjaty*).

7. Čyslivnyky *sorok*, *devjanosto*, *sto* v rodovomu, daval'nomu, orudnomu j miscevomu vidminkax užyvajuťša z zakinčennám **-a**: *soroka*, *devjanosta*, *sta*.

8. Zbirni čyslivnyky *dvoje*, *oboje*, *troje* v neprámyx vidminkax majuť formy, spil'ni z kil'kisnymy čyslivnykamy *dva*, *oba* (davňa forma), *try*: *dvox*, *dvom...*, *obox*, *obom...*, *třox*, *třom...*

9. Zbirnyj čyslivnyk *obydva* (*obydvi*) maje v neprámyx vidminkax taki formy: *obox*, *obom*, *oboma*, *na obox*.

10. Zbirni čyslivnyky *četvero*, *pjatero*, *šestero*, *semero*, *vošmero*, *devjatero*, *dešaťero*, *odynadčatero* v neprámyx vidminkax majuť formy vidpovidnyx kil'kisnyx čyslivnykiv: *čotyřox*, *čotyřom...*, *pjaťox*, *pjaťom...*, *šisťox*, *šisťom...* i t.d.

11. Čyslivnyky *tyšača*, *mil'jon*, *mil'jard* vidmiňujuťša jak imennyky vidpovidnyx vidmin.

12. Neoznačeno-kil'kisni čyslivnyky *kil'kanadčať*, *kil'kadešať* vidmiňujuťša jak čyslivnyk *pjať*: *kil'kanadčaťox* j *kil'kanadčaťy*, *kil'kadešaťoma* j *kil'kadešaťma*.

§ 65. Vidmiňuvaná pořadkovyx čyslivnykyv

1. Čyslivnyky, ščo majuť zakinčenná **-yj**, vidmiňujuťša jak prykmetnyky tvrdoji hrupy: *peršyj* (*perša*, *perše*), *druhyyj*, *četyvtyj*, *pjatyj*, *šostyj*, *šomyj*, *vošmyj*, *devjatyj*, *dešatyj*, *odynadčatyj*, *dvanadčatyj*..., *dvadčatyj*, *trydčatyj*, *sorokovyj*, *pjatydešatyj*, *šistdešatyj*, *simdešatyj*, *visimdešatyj*, *devjanostyj*, *sotyj*, *dvoxsotyj*, *troxsotyj*, *čotyroxotyj*, *pjatyxsotyj*..., *tyšačnyj*, *dvoxytyšačnyj*, *troxytyšačnyj* (i *trytyšačnyj*), *cotyroxtyšačnyj* (i *čotyrytyšačnyj*), *pjatytyšačnyj*..., *mil'jonnyj*, *dvoxmil'jonnyj*, *troxmil'jonnyj* (i *trymil'jonnyj*), *čotyroxmil'jonnyj* (i *čotyrymil'jonnyj*), *pjatykil'jonnyj*...; čyslivnyk *tretij* (*treťa*, *tre'e*) vidmiňujeťša jak prykmetnyk mjakoji hrupy.

2. U skladenyx pořadkovyx čyslivnykax vidmiňuvana ostanňa skladova častyna: *visimdešat vošmyj*, *visimdešat vošmoho*, *tyšača devjatsot devjanosto devjatoho* (roku), *u tyšača devjatsot simdešat šomomu* (roci).

3. Pořadkovi čyslivnyky na pyšmi peredajuťša perevažno slovamy: *tretij poverx*, *četyvte žovtná*.

Jakščo pořadkovyj čyslivnyk peredano cyfroju, to pisľa neji kinceva častyna pořadkovoho slova pyšet'ša čerez defis: *5-j poverx*, *na 36-mu kilometri*, *pisľa 7-ji hodyny*; ale pry poznačenni dat, storinok vydanňa, a takož pisľa rymšykh cyfr zakinčenná zdebilšoho ne pyšet'ša: *2 kvitňa 1999 roku*, *132 storinka*, *1 tyšačolitt'a*, *XXI stolitt'a*.

§ 66. Drobovi čyslivnyky

1. Drobovi čyslivnyky čytajuťša tak: $1/2$ – *odna druha*, $1/3$ – *odna treťa*, $1/4$ – *odna četyvta*, $5/2$ – *pjať druhyx*, $2/3$ – *dvi treti*, $3/4$ – *try četyvty*, $4/3$ – *četyry treti*, $3/5$ – *try pjati*, $2/7$ – *dvi šomi*, $9/10$ – *devjať dešatyx*.

Vidmiňujúťša vony jak zvyčajni čyslivnyky: *dvom tretim, tróma pjatymy; dilyty na odnu dvadćatu.*

2. Čyslivnyky *pivtora, pivtorasta, pivtory* nevidmiňuvani.

ZAJMENNYK

§ 67. Vidmiňuvanńa osobovyx zajmennykiv

	<i>Odnyna</i>		<i>Množyna</i>	
N.	<i>ja</i>	<i>ty</i>	<i>my</i>	<i>vy</i>
R.	<i>mene</i>	<i>tebe</i>	<i>nas</i>	<i>vas</i>
D.	<i>meni</i>	<i>tobi</i>	<i>nam</i>	<i>vam</i>
Z.	<i>mene</i>	<i>tebe</i>	<i>nas</i>	<i>vas</i>
O.	<i>mnoju</i>	<i>toboju</i>	<i>namy</i>	<i>vamy</i>
M.	<i>...meni</i>	<i>...tobi</i>	<i>...nas</i>	<i>...vas</i>

	<i>Odnyna</i>		<i>Množyna</i>
N.	<i>vin vono</i>	<i>vona</i>	<i>vony</i>
R.	<i>joho (ńoho)</i>	<i>jiji (neji)</i>	<i>jix (nyx)</i>
D.	<i>jomu</i>	<i>jij</i>	<i>jim</i>
Z.	<i>joho (ńoho)</i>	<i>jiji (neji)</i>	<i>jix (nyx)</i>
O.	<i>nym</i>	<i>neju</i>	<i>nymy</i>
M.	<i>...ńomu (nim)</i>	<i>...nij</i>	<i>...nyx</i>

Formy zajmennyka treťoji osoby (*vin, vona, vono, vony*) pisľa pryjmennykiv užyvajúťša z prystavnym **n**: *dońoho, na neji, z nyx*. Orudnyj vidminok maje formu z **n** i bez pryjmennyka: *nym, neju, nymy*.

§ 68. Vidmiňuvanná zvorotnoho zajmennyka

N.	–	Z.	<i>sebe</i>
R.	<i>sebe</i>	O.	<i>soboju</i>
D.	<i>sobi</i>	M.	<i>...sobi</i>

§ 69. Vidmiňuvanná prysvijnyx zajmennykiv

	<i>Odnyna</i>	<i>žin. rid</i>	<i>Množyna</i>
	čol. i seredn. rid	žin. rid	
N.	<i>mij moje</i>	<i>moja</i>	<i>moji</i>
R.	<i>moho</i>	<i>mojeji</i>	<i>mojix</i>
D.	<i>mojemu</i>	<i>mojij</i>	<i>mojim</i>
Z.	= N. abo R. <i>moje</i>	<i>moju</i>	<i>mojix</i>
O.	<i>mojim</i>	<i>mojeju</i>	<i>mojimy</i>
M.	<i>... mojemu (mojim)</i>	<i>...mojij</i>	<i>...mojix</i>

Tak samo vidmiňujuťša zajmennyky *tvij, svij*.

Zajmennyky *naš, vaš* vidmiňujuťša jak prykmetnyky tvrdoji hrupy.

Zajmennyk *jixnij* vidmiňujeťša jak prykmetnyk mjakoji hrupy.

§ 70. Vidmiňuvanná vkazivnyx zajmennykiv

	<i>Odnyna</i>	<i>žin. rid</i>	<i>Množyna</i>
	čol. i seredn. rid	žin. rid	
N.	<i>toj te</i>	<i>ta</i>	<i>ti</i>
R.	<i>toho</i>	<i>tijeji (toji)</i>	<i>tyx</i>
D.	<i>tomu</i>	<i>tij</i>	<i>tym</i>
Z.	= N. abo R. <i>te</i>	<i>tu</i>	= N. abo R.
O.	<i>tym</i>	<i>tijeju (toju)</i>	<i>tymy</i>
M.	<i>... tomu (tim)</i>	<i>...tij</i>	<i>...tyx</i>

Tak samo vidmiňujeťša zajmennyk *otoj*.

N.	<i>cej ce</i>	<i>ća</i>	<i>ci</i>
R.	<i>ćoho</i>	<i>cijeji</i>	<i>cyx</i>
D.	<i>ćomu</i>	<i>cij</i>	<i>cym</i>
Z.	= N. abo R. <i>ce</i>	<i>ću</i>	= N. abo R.
O.	<i>cym</i>	<i>cijeju</i>	<i>cymy</i>
M.	<i>...ćomu (cim)</i>	<i>...cij</i>	<i>...cyx</i>

Tak samo vidmiňujeťša zajmennyk *ocej* ta ridše vžyvanyj variant *sej*.

§ 71. Vidmiňuvanja pytaľnyx zajmennykiv

N.	<i>xto</i>	<i>ščo</i>
R.	<i>koho</i>	<i>ćoho</i>
D.	<i>komu</i>	<i>ćomu</i>
Z.	<i>koho</i>	<i>ščo</i>
O.	<i>kym</i>	<i>čym</i>
M.	<i>... komu (kim)</i>	<i>...ćomu (čim)</i>

	<i>Odnyna</i>		<i>Množyna</i>
	čol. i seredn. rid	žin. rid	
N.	<i>čyj čyje</i>	<i>čyja</i>	<i>čyji</i>
R.	<i>čyjoho</i>	<i>čyjeji</i>	<i>čyjix</i>
D.	<i>čyjomu (čyjemu)</i>	<i>čyjij</i>	<i>čyjim</i>
Z.	= N. abo R. <i>čyje</i>	<i>čyju</i>	= N. abo R.
O.	<i>čyjim</i>	<i>čyjeju</i>	<i>čyjimy</i>
M.	<i>... čyjomu</i> (<i>čyjemu, čyjim</i>)	<i>...čyjij</i>	<i>...čyjix</i>

Zajmennyky *jakyj, kotryj* vidmiňujuťša jak prykmetnyky tvrdoji hrupy.

§ 72. Vidmiňuvaná označal'nyx zajmennykiv

	<i>Odynyna</i>		<i>Množyna</i>
	čol. i seredn. rid	žin. rid	
N.	<i>veš (uveš, vveš) vse (use)</i>	<i>vša(uša)</i>	<i>vsi (usi)</i>
R.	<i>všoho</i>	<i>vsijeji</i>	<i>vsix</i>
D.	<i>všomu</i>	<i>vsij</i>	<i>vsim</i>
Z.	= N. abo R. <i>vse</i>	<i>všu</i>	= N. abo R.
O.	<i>vsim</i>	<i>vsijeju</i>	<i>vsima</i>
M.	... <i>všomu (vsim)</i>	... <i>vsij</i>	... <i>vsix</i>

Zajmennyky *kožen (kožnyj)*, *všakyj*, *vsil'akyj*, *samyj* i *samyj* (napr.: *samyj xlib*, ale *toj samyj*), *sam (sama, sami)* vidmiňujuťša jak prykmetnyky tvrdoji hrupy.

§ 73. Vidmiňuvaná skladnyx zajmennykiv

Neoznačeni ta zaperečni zajmennyky vidmiňujuťša lyše v osnovnji častyni:

Abyjakyj, abyjakoho, abyjakomu, abyjakym, na abyjakomu (i na *abyjakim*).

Abyxto, abykoho, abykomu, abykym, na abykomu (i na *abykim*).

Čyjś, čyjohoś, čyjomuś, čyjimś (i čyjimoś), na čyjomuś (i na *čyjemuś*).

Dejakyj, dejakoho, dejakomu, dejakym, na dejakomu (i na *dejakim*).

Dexto, dekoĥo, dekomu, dekym, na dekomu (i na *dekim*).

Kotryjś, kotroĥoś, kotromuś, kotrymś, na kotromuś (i na *kotrimś*).

Nijakyj, nijakoho, nijakomu, nijakym, na nijakomu (i na *nijakim*).

Nixto, nikoho, nikomu, nikym, na nikomu.

*Ščo-bud', čoho-bud', čomu-bud', čym-bud', na čomu-bud'.
Ščo-nebud', čoho-nebud', čomu-nebud', čym-nebud', na
čomu-nebud'.*

*Ščoś, čohoś, čomuś, čymś (i čymoś), na čomuś (i na čimś).
Xto-nebud', koho-nebud', komu-nebud', kym-nebud', na
komu-nebud'.*

Xtoś, kohoś, komuś, kymś (i kymoś), na komuś.

DIJESLOVO

§ 74. Dijсныj sposib

Teperišnij čas

1. Zrazky dijevidmińuvanja v teperišnomu časi:

I dijevidmina

	<i>Odnyna</i>			<i>Množyna</i>		
1 os.	<i>id-u</i>	<i>kol'-u</i>	<i>čuj-u</i>	<i>id-emo</i>	<i>kol-emo</i>	<i>čuj-emo</i>
2 os.	<i>id-eś</i>	<i>kol-eś</i>	<i>čuj-eś</i>	<i>id-ete</i>	<i>kol-ete</i>	<i>čuj-ete</i>
3 os.	<i>id-e</i>	<i>kol-e</i>	<i>čuj-e</i>	<i>id-ut'</i>	<i>kol'-ut'</i>	<i>čuj-ut'</i>

II dijevidmina

	<i>Odnyna</i>			<i>Množyna</i>		
1 os.	<i>robl'-u</i>	<i>bač-u</i>	<i>hoj-u</i>	<i>rob-yimo</i>	<i>bač-yimo</i>	<i>hoj-imo</i>
2 os.	<i>rob-yś</i>	<i>bač-yś</i>	<i>hoj-iś</i>	<i>rob-yte</i>	<i>bač-yte</i>	<i>hoj-ite</i>
3 os.	<i>rob-yt'</i>	<i>bač-yt'</i>	<i>hoj-it'</i>	<i>robl'-at'</i>	<i>bač-at'</i>	<i>hoj-at'</i>

Za takymy zrazkamy vidmińujuťša j dijeslova dokonanoho vydu v majbutńomu časi.

Podil dijesliv na dijevidminy

2. Za charakterom osobovyx zakinčeń teperišnoho času (abo majbutńoho času dijesliv dokonanoho vydu) dijeslova

podil'ajut'ša na dvi dijevidminy: peršu j druhu. Lyše čotyry dijeslova stanov'at' okremu hrupu.

Do peršoji dijevidminy naležat' dijeslova z osobovymy zakinčennamy: **-u, -eš, -e, -emo, -ete, -ut'**.

Do druhoji dijevidminy naležat' dijeslova z osobovymy zakinčennamy: **-u, -yš (-iš), -yt' (-it'), -ymo (-imo), -yte (-ite), -at'**.

3. Vyznačajučy osobovi zakinčenná dijesliv, treba maty na uvazi, ščo:

A. Djeslova, jaki majut' v infinityvi osnovu na **-y-, -i-** abo na **-a-** (pis'la **ž, č, š**), a v peršij osobi odnyny ta v tretij osobi množyny teperišohoho času (abo majbutňohoho dijesliv dokonanoho vydu) ci holosni vtračajut', naležat' do druhoji dijevidminy:

<i>bačy-ty</i>	<i>bač-u</i>	<i>bač-at'</i>
<i>vary-ty</i>	<i>vař-u</i>	<i>vař-at'</i>
<i>doji-ty</i>	<i>doj-u</i>	<i>doj-at'</i>
<i>leti-ty</i>	<i>leč-u</i>	<i>leč-at'</i>
<i>sydi-ty</i>	<i>sydž-u</i>	<i>syd'-at'</i>
<i>kryča-ty</i>	<i>kryč-u</i>	<i>kryč-at'</i>

Do cijejij dijevidminy naležat' usi dijeslova na **-otity**: *bul'kotity, burmotity, cokotity, murkotity*, a takož taki dijeslova, jak *spa-ty, stoja-ty* (z osnovoju na **-a-** ne pis'la šyp'lačoho), *bih-ty* (z osnovoju na pryholosnyj).

B. Usi inši dijeslova naležat' do peršoji dijevidminy, a same:

1) dijeslova z odnoskladovoju infinityvnoju osnovu na holosni **-y-, -u-**, jaki zberihajut'ša pry dijevidmiňuvanni, a takož poxidni vid nyx:

<i>kry-ty</i>	<i>kryj-u</i>	<i>kryj-ut'</i>
<i>my-ty</i>	<i>myj-u</i>	<i>myj-ut'</i>
<i>žy-ty</i>	<i>žyv-u</i>	<i>žyv-ut'</i>
<i>ču-ty</i>	<i>čuj-u</i>	<i>čuj-ut'</i>

Prymitka. V osobovyx formax dijesliv *byty, lyty, pyty, vyty* (dok. *zvyty*) korenevyy holosnyj **y** ne zberihajeťša: *bju – bjuť, llu – lluť, pju – pjuť, vju – vjuť*.

2) dijeslova z osnovoju infinityva na **-i-**, ščo zberihajeťša pry dijevidmiňuvanni:

<i>bili-ty</i>	<i>bilij-u</i>	<i>bilij-ut'</i>
<i>syni-ty</i>	<i>synij-u</i>	<i>synij-ut'</i>
<i>žovti-ty</i>	<i>žovtij-u</i>	<i>žovtij-ut'</i>

3) dijeslova z osnovoju infinityva na **-a-** ne pisľa šypľáčoho pryholosnoho abo pisľa šypľáčoho, koly ce **a** pry dijevidmiňuvanni zberihajeťša:

<i>hna-ty</i>	<i>žen-u</i>	<i>žen-ut'</i>
<i>miša-ty</i>	<i>mišaj-u</i>	<i>mišaj-ut'</i>
<i>pysa-ty</i>	<i>pyš-u</i>	<i>pyš-ut'</i>
<i>sija-ty</i>	<i>sij-u</i>	<i>sij-ut'</i>
<i>zakysa-ty</i>	<i>zakysaj-u</i>	<i>zakysaj-ut'</i>

4) dijeslova z osnovoju infinityva na **-uva-**, jaki pry dijevidmiňuvanni u formax teperišného ta majbuťného času dijesliv dokonanoho vydu vtračajut' komponent **-va-**:

<i>bud-uva-ty</i>	<i>bud-uj-u</i>	<i>bud-uj-ut'</i>
<i>hoř-uva-ty</i>	<i>hoř-uj-u</i>	<i>hoř-uj-ut'</i>
<i>namal'-uva-ty</i>	<i>namal'-uj-u</i>	<i>namal'-uj-ut'</i>

5) dijeslova z osnovoju infinityva na **-olo-**, **-oro-**:

<i>polo-ty</i>	<i>pol'-u</i>	<i>pol'-ut'</i>
<i>poboro-ty</i>	<i>poboř-u</i>	<i>poboř-ut'</i>

6) dijeslova z osnovoju infinityva na **-nu-**:

<i>hl'anu-ty</i>	<i>hl'an-u</i>	<i>hl'an-ut'</i>
<i>kynu-ty</i>	<i>kyn-u</i>	<i>kyn-ut'</i>

7) dijeslova z osnovoju infinityva na pryholosnyj:

<i>nes-ty</i>	<i>nes-u</i>	<i>nes-ut'</i>
<i>pas-ty</i>	<i>pas-u</i>	<i>pas-ut'</i>
<i>ter-ty</i>	<i>tr-u</i>	<i>tr-ut'</i>

8) dijeslova z osnovuju na **-ota-**:

<i>bul'k-ota-ty</i>	<i>bul'koč-u</i>	<i>bul'koč-ut'</i>
<i>murk-ota-ty</i>	<i>murkoč-u</i>	<i>murkoč-ut'</i>

9) okremi dijeslova:

<i>irža-ty</i>	<i>irž-u</i>	<i>irž-ut'</i>
<i>revi-ty</i> (j <i>revty</i>)	<i>rev-u</i>	<i>rev-ut'</i>
<i>sla-ty</i> (= <i>posylaty</i>)	<i>šl'-u</i>	<i>šl'-ut'</i>
<i>sla-ty</i> (= <i>stelyty</i>)	<i>stel'-u</i>	<i>stel'-ut'</i>
<i>xoti-ty</i>	<i>xoč-u</i>	<i>xoč-ut'</i>
<i>ža-ty</i>	<i>žn-u</i>	<i>žn-ut'</i>

Zminy pryholosnyx u dijeslovax,
dijeprykmetnykax i viddijeslivnyx imennykax

4. U dijeslovax peršoji dijevidminy vidbuvajet'ša zmina pryholosnyx: **h** na **ž**, **k** na **č**, **x** na **š**, **z** na **ž**, **s** na **š**, **t** na **č**, **st** na **šč**, **sk** na **šč** u vsix formax teperišňoho času (abo majbutňoho času dijesliv dokonanoho vydu), jakščo taka zmina je v peršij osobi odnyny: *mohty* – *možu*, *možeš*; *pekty* – *peču*, *pečeš*; *kolyxaty* – *kolyšu*, *kolyšeš*; *vjazaty* – *vjažu*, *vjažeš*; *časaty* – *češu*, *češeš*; *xotity* – *xoču*, *xočeš*; *svystaty* – *svyšču*, *svyščeš*; *poloskaty* – *pološču*, *pološčeš*.

5. U dijeslovax druhoji dijevidminy v peršij osobi odnyny pryholosni **d**, **t**, **z**, **s** zmiňujut'ša na **dž**, **č**, **ž**, **š**, a **zd**, **st** – na **ždž**, **šč**: *vodyty* – *vodžu*, *vertity* – *verču*, *vozyty* – *vožu*, *nosyty* – *nošu*; *jizdyty* – *jidžu*, *vymostyty* – *vymošču*.

6. Pryholosni **h**, **z** zmiňujut'ša na **ž**; **k**, **t** – na **č**; **s** – na **š**; **d**, **zd** – na **dž**; **st**, **sk** – na **šč**:

a) u dijeprykmetnykax pered sufiksom **-en-(yj)**: *peremoženyj, voženyj, pečenyj, kručenyj, nošenyj, zbudženyj, vyjždženyj, vymoščenyj, puščenyj*;

b) u poxidnyx dijeslovax iz sufiksamy **-uva-** ta **-a-**: *zamorožuvaty, vykočuvaty, vynošuvaty, rozkušuvaty, prynadžuvaty, vyjždžuvaty, vymoščuvaty; poxodžaty, sadžaty, ale zavažaty, xoč zavadyty, zavadžu*;

c) u viddijeslivnyx imennykax pered sufiksom **-enń-(a)**: *vidnošenńa, rozxodženńa, rozhniždženńa, sproščenńa*, ale pered **-inń-(a)** ci pryholosni zberihajuťša: *vozinńa, krutinńa, nosinńa, vodinńa*.

Vidmińuvanńa atematyčnyx dijesliv

Dijeslova *daty, jisty, visty* (jake vžyvajeťša v sučasnij movi til'ky z prefiksamy: *dopovisty, perepovisty, rozpovisty, vidrovisty* ta in.), *buty* z usima poxidnymy vid nyx stanov'at' vidpovidno do zakinčeń teperišnoho času (abo majbutnoho času dijesliv dokonanoho vydu) okremu hrupu, jaka šče v davńoukrajinskij movi vyrizńalaša tym, ščo naležni do neji dijeslova pryjednuvaly svoji osobovi zakinčeńa bezposeredńo do koreńa, bez dopomohy społučnoho holosnoho (t. zv. temy). Ča arxajična hrupa vidmińuvanńa vključaje lyše atematyčni (netematyčni) dijeslova.

Odnyna

1 os. <i>dam</i>	<i>jim</i>	<i>vidpovim</i>
2 os. <i>dasy</i>	<i>jisy</i>	<i>vidpovisy</i>
3 os. <i>dať</i>	<i>jisť</i>	<i>vidpovisť</i>

Množyna

1 os. <i>damo</i>	<i>jimo</i>	<i>vidpovimo</i>
2 os. <i>daste</i>	<i>jiste</i>	<i>vidpoviste</i>
3 os. <i>daduť</i>	<i>jid'at'</i>	<i>vidpovid'at'</i>

Vid dijeslova *buty* v usix osobax odnyny j množyny teperišného času vžyvana til'ky forma *je* (inkoly v poetyčnij movi dl'a peršoji ta treťoji osoby odnyny – *jest'*); zridka vžyvajuťša arxajični formy: dl'a druhoji osoby odnyny – *jesy*, a dl'a treťoji osoby množyny – *sut'*.

Majbutnij čas

Majbutnij čas dijesliv nedokonanoho vydu vžyvajuťša v takyx formax:

1) infinityv + skoročeni osobovi formy kolyšného dijeslova *jaty* (*imu...*) **-mu, -meš, -me, -memo** (ridše – **mem**), **-mete, -mut'**, ščo staly dijeslivnymy zakinčennamy, zlyvšyś z infinityvom: *pektymu, pektymeš, pektyme, pektymemo* (ridše *pektymem*), *pektymete, pektymut'*;

2) osobovi formy dopomižneho dijeslova *buty* – *budu, budeš, bude, budemo* (*budem*), *budete, budut'* + infinityv: *budu pysaty, budete xodyty*.

Majbutnij čas dijesliv dokonanoho vydu vžyvajuťša v takyx formax:

1) prefiks + teperišnij čas: *napyšu, zrobl'u*;

2) dejaki bezprefiksni dijeslova dokonanoho vydu iz zakinčennam teperišného času (najčastiše zi značennam odnorazovoji diji): *hrymnu, lažu, pušču, stuknu, vrižu*.

Mynulyj i davnomynulyj čas

Dijeslova mynuloho času osobovyx zakinčėn ne majuť. Istoryčno formy mynuloho času utvorylyśa vid dijeprykmetnykiv, i tomu v nyx zberihajuťša afiksy na poznačenná rodu: **-v** abo nul'ove zakinčenná v čol. rodi, **-l(a)** – v žin. rodi, **-l(o)** – v seredn. rodi odnyny, **-l(y)** – u množyni

vsix rodiv: *brav, nis, pik; brala, nesla, pekla; bralo, neslo, peklo; braly, nesly, pekly*.

Davnomynulyj čas dijeslova skladajeťša z form mynuloho času čoho dijeslova ta vidpovidnyx form mynuloho času dopomižneho dijeslova *buty*: *xodyv buv, xodyla bula, xodyly buly*.

§ 75. Nakazovyj sposib

Nakazovyj sposib maje lyše formy druhoji osoby odnyny j peršoji ta druhoji osoby množyny z takymy zakinčennamy:

2 os. odnyny **-y** **∅** (nul'ove zakinčenná)

1 os. množyny **-imo (-im)** **-mo**

2 os. množyny **-it'** **-te**

1. Zakinčenná **-y, -imo (-im), -it'** zvyčajno buvajut':

a) pid naholosom: *idy, idimo (idim), idit'; pečy, pečimo (pečim), pečit'; prypusty, prypustimo (prypustim), prypustit'; žyvy, žyvimo (žyvim), žyvit'*;

b) u dijeslovax dokonanoho vydu z nahološenym prefiksom **vy-**: *vybery, vyberimo (vyberim), vyberit'; vyženy, vyženimo (vyženim), vyženit'* toščo, jaki bez prefiksa majut' kincevyj naholos: *bery, berimo (berim), berit'; ženy, ženimo (ženim), ženit'*;

c) pisľa **n** u dijeslovax, ščo majut' v infinityvi sufiks **-nu-**: *krykny, kryknimo (kryknim), kryknit'; kyvny, kyvnimo (kyvnim), kyvnit'; morhny, morhimo (morhnim), morhnit'; stukny, stuknimo (stuknim), stuknit'*;

č) u dijeslovax z osnovoju na **l** abo **r** pisľa pryholosnoho: *pidkresly (i pidkresl'), pidkreslimo (pidkreslim), pidkreslit'; provitry, provitrimo (provitrim), provitrit'*.

2. Nul'ove zakinčenná, **-mo**, **-te** vžyvajuťša:

a) pisľa **j**: *hraj, hrajmo, hrajte; kupuj, kupujmo, kupujte; stij, stijmo, stijte; šyj, šyjmo, šyjte;*

b) pisľa pryholosnyx **b, p, v, m, ž, č, š, r**: *ne horb(ša), ne horbte(ša); syp, sypmo, sypte; stav, stavmo, stavte; oznajom, oznajomte; riž, rižmo, rižte; poklyč, poklyčmo, poklyčte; ruš, rušmo, rušte; povir, povirmo, povirte;*

c) pisľa pryholosnyx **d', t', l', ž, š, ň**: *šad', šad'mo, šad'te; trať, traťmo, traťte; čyšť, čyšťmo, čyšťte; vyzvol', vyzvol'mo, vyzvol'te; zlaž, zlažmo, zlažte; poviš, povišmo, povište; staň, staňmo, staňte.*

Prymitka 1. Dijeslovo *jisty* maje formy nakazovoho sposobu: *již, jižmo, jižte*; vid dijesliv *dopovisty, perepovisty, vidpovisty* formy nakazovoho sposobu ne utvorujúťša.

Prymitka 2. Pryholosni **h, k** u formax nakazovoho sposobu čerhujúťša iz **ž, č**: *bihty – bižy, bižimo (bižim), bižit'; lahty – laž, lažmo, lažte; pekty – pečy, pečimo (pečim), pečit'.*

Pryholosni **z, s, x** u slovax typu *kazaty, pysaty, brexaty* v nakazovomu sposobi čerhujúťša iz **ž, š**: *kazaty – kažy, kažimo (kažim), kažit'; pysaty – pyšy, pyšimo (pyšim), pyšit'; brexaty – (ne) brešy, (ne) brešit'.*

Prymitka 3. Usi dijeslova iz sufiksom **-uva-** majuť pered zakinčennám nakazovoho sposobu **-uj-**: *pokazuj, pokazujmo, pokazujte; vymiruj, vymirujmo, vymirujte.*

§ 76. Umovnyj sposib

Častka **by (b)** u formax umovnoho sposobu pyšet'ša okremu. Pisľa sliv, ščo zakinčujuťša na holosnyj, pyšet'ša **b**: *ja xotila b; vona b skazala; rada b užaty; ja b pro ce rozpoviv*; pisľa sliv, ščo zakinčujuťša na pryholosnyj – **by**: *ja xotiv by; ja mih by vžaty; vin by ce davno buv zrobyv.*

§ 77. Neoznačena forma dijeslova (infinityv)

Neoznačena forma dijeslova zakinčujet'sa na **-ty**: *hlybšaty, hoduvaty, hoduvatyša (hoduvatyš), kynuty, lizty, nesty, pekty, pektyša (pektyš), revty, xodyty, xotity, žyty*.

Prymitka. V usnomu movlenni, a časom i v xudožnomu styli vžyvajet'sa takož i forma infinityva na **-t'**, koly osnova dijeslova zakinčujet'sa na holosnyj: *brat', kazat', kynut', terpiť, xodyť*.

§ 78. Dijeprykmetnyk

V ukrajiniskij movi vžyvajut'sa dijeprykmetnyky:

1. Aktyvnogo stanu:

a) teperišného času na **-čyj (-a, -e)**, vžyvani perevažno v značenni prykmetnykiv ta imennykiv: *kvitučyj, ležačyj, stojačyj, žyvučyj*; zridka: *pracujučyj, vykonujučyj, zrostajučyj*;

b) mynuloho času na **-lyj (-a, -e)**: *navyslyj, osilyj, počornilyj, zžovklyj*.

2. Pasyvnogo stanu mynuloho času:

a) na **-nyj, -anyj, -enyj, -ovanyj** (pid naholosom), **-uvanyj** (ne pid naholosom) (**-a, -e**): *(zi)hnanyj, (po)sijanyj, (s)tvorenyj, (z) budovanyj, (z)nextuvanyj*;

b) na **-tyj (-a, -e)**: *bytyj, počatyj, tertyj, užytyj, vžatyj, vzutyj, zakrytyj, žatyj*.

Prymitka.

1. Paraleľni formy na **-nyj, -tyj** utvořujut'sa vid dijesliv iz sufiksom **-n(-nu-)**: *kynuty – kynenyj i kynutyj; usunuty – usunenyj i usunutyj; vernuty – vernenyj i vernutyj; zamknuty – zamknenyj i zamknutyj*.

2. Paraleľni formy na **-nyj, -tyj** utvořujut'sa j vid dijesliv z osnovuju infinityva na **-oro-, -olo-**: *koloty – kolenyj i kolotyj; poroty – porennyj i porotyj*; vid dijeslova *moloty* utvořujut'sa paraleľni formy *melenyj i molotyj*.

§ 79. Dijepryslivnyk

1. Dijepryslivnyky teperišného času utvárajúť sa vid osnovy dijeslova teperišného času za dopomohou sufixiv **-učy-**, **-ačy-**.

Sufiks **-učy** vystupaje v dijepryslivnykax, utvorenyx vid dijesliv peršoji dijevidminy, a sufixs **-ačy** – v dijepryslivnykax, utvorenyx vid dijesliv druhoji dijevidminy: *beruť* – *beručy*, *iduť* – *idučy*, *kažuť* – *kažučy*, *vyrobl’ajuť* – *vyrobl’ajučy*; *bačať* – *bačačy*, *le’at’* – *le’lačy*, *spl’at’* – *spl’lačy*, *syd’at’* – *syd’lačy*.

2. Dijepryslivnyky mynuloho času utvárajúť sa vid osnovy dijeslova mynuloho času čol. rodu za dopomohou sufixsa **-šy** (pisľa osnovy na pryholosnyj) i **-všy** (pisľa osnovy na holosnyj): *brav* – *bravšy*, *kupuvav* – *kupuvavšy*, *kupyv* – *kupyvšy*, *naletiv* – *naletivšy*, *prynis* – *pryniššy*, *spik* – *spikšy*, *stav* – *stavšy*.

Prymitka. Dijepryslivnyky, utvoreni vid zvorotnyx dijesliv, majuť postfiks **-ś**: *smijučyś*, *užavšyś*; ridše – **-śa**: *smijučyśa*, *užavšyśa*.

PRAVOPYS SLIV INŠOMOVNOHO POXODŽENŇA*

§ 80. VidmiňuvannŇa sliv inšomovnoho poxodžennŇa

1. Z pohľadu vidmiňuvannŇa imennyky inšomovnoho poxodžennŇa podiľajuťsa na taki hrupy: a) imennyky, ťťo majuť vidminkovi formy odnyny i množyny; b) imennyky, ťťo majuť tiľky vidminkovi formy množyny; c) nevidmiňuvani imennyky, ťťo funkcionujuť v ukrajinskij movi v odnij nezminnij formi.

Perťi dva riznovydy spivvidnosni ťťodo slovozminy z vidpovidnymy morfolohiĉnymy hrupamy vlasne ukrajins'kyx imennykiv. Tretij riznovyd imennykiv vydil'ajeťsa v okremu morfolohiĉnu hrupu, de vidsutnist' vidmiňuvannŇa je vaťlyvym pokaznykom inšomovnoho poxodžennŇa vidpovidnyx sliv.

2. Perťa vidmina: *kapsula* – *kapsuly*, *kapsuloju*, *kapsuli*; *kapsuly* – *kapsul*, *kapsulamy*, (*u*) *kapsulax*; *eskadryľja* – *eskadryľji*, *eskadryľjeju*, (*v*) *eskadryľji*; *eskadryľji* – *eskadrylej*, *eskadryľjamy*, (*v*) *eskadryľjax*; *fizyka* – *fizyky*, *fizyci*.

3. Druha vidmina: *arsenal* – *arsenalu*, *arsenalom*, (*v*) *arsenali*; *arsenaly* – *arsenaliv*, *arsenalamy*, (*v*) *arsenalax*; *blok* – *bloka* (*bloku*), *blokom*, (*na*) *bloci*; *bloky* – *blokiv*, *blokamy*, (*na*) *blokax*; *avtomobil'* – *avtomobil'a*, *avtomobilem*, (*v*) *avtomobili*; *avtomobili* – *avtomobiliv*, *avtomobil'amy*, (*v*) *avtomobil'ax*; *pal'to* – *pal'ta*, *pal'tom*, (*u*) *pal'ti*.

* U cij ĉastyni rozhl'adajuťsa lyťe zahaľni nazvy; pro vlasni nazvy inšomovnoho poxodžennŇa dyv. nastupnyj rozdil.

4. Treťa vidmina: *mahistral'* – *mahistrali*, *mahistrall'u*; *mahistrali* – *mahistralej*, *mahistral'amy*; *tuš* – *tuši*, *tuššju*; *verf* – *verfi*, *verfju*; *verfi* – *verfej*, *verfjamy*.

5. Okremi imennyky inšomovnoho poxodženňa zasvojeni u formi množyny: *džunhli*, *pasatyži*, *šorty*. Vidminkovi formy podibnyx sliv zumovleni vidpovidnymy slovozminnymy normamy ukrajinskoji movy: *džynsy* – *džynsiv*, *džynsamy*, (*v*) *džynsax*.

6. Ne vidmiňujut'ša imennyky inšomovnoho poxodženňa z kincevymy: **a** (u tyx vypadkax, koly pered **a** vystupaje inšyj holosnyj, koly slovo odnoskladove, u slovax z nahološenym **a**): *amplua*, *boa*; *bra*, *pa*; *antraša*, *bakara*; **e**: *atelje*, *kafe*, *kašne*, *konferansje*, *turne*;

i: *cunami*, *kolibri*, *pari*, *poni*, *taksi*;

o (koly pered nym stojit' inšyj holosnyj): *folio*, *radio*, *trio*;

u: *intervju*, *kakadu*, *meňu*, *šou*, *urdu*.

7. Do nevidmiňuvanyx naležat' takož slova: *madam*, *mis*, *misis*.

Pryholosni

§ 81. L

1. U slovax inšomovnoho poxodženňa **l** peredajeťša tverdym **l**, abo mjakym **l'** – zaležno vid tradyciji, ščo sklalaša v ukrajinskoji movi:

a) **l** tverdym (**l**, **la**, **lo**, **lu**) u slovax: *arsenal*, *bal*, *balkon*, *final*, *interval*, *kanal*, *kapital*, *kardynal*, *protokol*, *syhnal*, *trybunal*, *tytul*, *universal*, *valtorna*, *vasal*, *vulkan*, *xalva*, *žurnal*; *aeroplan*, *atlas*, *balada*, *balans*, *cyferblat*, *deklamaciji*, *falanha*, *flanh*, *formula*, *islam*, *kapela*, *klas*, *laboratorija*, *lampa*, *landšaft*, *lanhet*, *melanž*, *plackarta*, *plan*, *plato*, *zala*; *antolohija*, *balon*, *flot*, *kolokvium*, *kolonija*,

odekolon, solo; bluz, klub, lunatyzm, lupa, metalurhija, plutokrat ta in.;

b) **P** mjakym (**P, Pa, Po, Pu**) u slovax: *avtomobil', asfalt', hil'za, katapul'ta, mahistral', nul', tabel', veksel', vel'vet; astrol'abija, gal'areta, hranul'aciji, lapis, l'apsus, rehu'ator; hal'orka, k'loš, tuberkul'oz; bal'ustrada, ekskl'uzyvnyj, luk, l'uks, l'ucerna, mamel'uk* ta in.

2. Spolučenňa **le** peredajeťša bez pomjakšenňa: *bilet, elektryka, lehenda, lekcija, plenum, telehraf, žele* ta in.

Prymitka. U slovi *koleha* (tovaryš za faxom, miscem praci, navčanňam) **P** ne pomjakšujeťša, na vidminu vid slova *kol'ega* (druh, tovaryš, pryjateľ).

§ 82. G

1. Litera **g**, jaka u vidpovidnyx movax poznačaje dzvinkyj proryvnyj zvuk [g], na pyšmi peredajeťša perevažno literoju **h**: *ahent, ahikator, haraž, harantija, hastroli, haz, hvardija, hlobus, hranata, lehioner, mihracija, navihacija, prohres, rehistr, rehu'arnyj* ta in.

2. Dekoly na misci etymolohičnoho [g] cej zvuk zberihajeťša u vymovi i na pyšmi peredajeťša literoju **g**: *argo, arjergard, bageta, gešeft, getto, gitana, golf, gratul'uvaty, grog, grys, inteligencija, erchercog, madrygal, negliže, segment* ta in.

3. Litera **g** zberihajeťša pry peredači inšomovnyx slovospoluk zasobamy ukrajinskoji latynky: lat. *al'ter ego* (*alter ego*), *fata morgana* (-||-), *persona non grata* (-||-), franc. *gran-pri* (*grand prix*), anhl. *gudbaj* (*good bye*) toščo; xoča podobni slovopoluky (jak i okremi slova) možuť vžyvatyša i v oryhinali – jak inšomovni vkraplenňa.

§ 83. H

1. Litera **h**, hrečka litera **γ** (gamma) i počatkovij prydyxovij zvuk, vidtvořuvanyj naďradkovym znakom, peredajut'ša literoju **h**: *habilitacija, harmonija, hektar; helij, herbarij, hermenevtyka, hidrohrafija, himnastyka, himnazija, hindi, honorar, horyzont, hramatyka, humannyj, humor* ta in.

V okremyx slovax anhlijskoho poxodźennja **h** peredajet'ša literoju **x**: *xippi, xokej, xol* ta in.

2. Bez počatkovoho **h** zasvojeni v ukrajinskij movi taki slova: *arfa, ijerarx, ijerohlif, ipodrom, ipoxondrija, isterija, istorija, omonim* ta in.

§ 84. F, PH, TH

1. **F** i **ph** peredajut'ša literoju **f**: *fabryka, fakt, fanatyk, fax, federatyvnyj, fihura, final, forma; filosofija, fizyka, flegmatyk, fonetyka, fosfor, fraza*.

2. **Th** u slovax hrečkoho poxodźennja zaleźno vid uzvyčajenoho zasvojenja v ukrajinskij movi peredajet'ša:

a) literoju **t**: *antolohija, biblioteka, estetyka, etyka, labirynt, matematyka, metod, ortodoksal'nyj, patetyka, pitekantrop, rytm, teatr, tema, teza, teorija, termos, tron* ta in.;

b) literamy **f** i **t**: *anafema – anatema, efir – eter, kafedra – katedra, mif – mit, pafos – patos* ta in.

§ 85. V

Litera **v** peredajet'ša vidpovidno do vymovy v movi dźereli: jak **v**: *valiza* (franc. *valise*), *veranda* (anhl. *veranda*), *villa* (lat. *villa*), *viola* (ital. *viola*), *vivat* (lat. *vivat*), *vojaž* (franc. *voyage*) abo jak **f**: *forpost* (holl. *voorpost*), *fortel* (nim. *Vorteil*), *forzac* (nim. *Vorsatz*).

§ 86. W

Litera **w** peredajet'ša čerez **v**: *vaservaga, vaterpolo, vigvam, vikend, vunderkind*.

§ 87. X

Litera **x** peredajet'ša bukvospolučenám **ks**: *faks, kse-roks, luks*.

Prymitka. V ukryjinškej latynci litera **x**, jaka vidtvofuje hluxyj zadnojazykovyj pryholosnyj [x], vžyvajet'ša na misi: anhl. **kh**: *xaki*, nim. **ch**: *vaxta*, isp. **j**: *xunta*.

§ 88. Podvojeni j nepodvojeni pryholosni

1. U zahaľnyx nazvax inšomovnoho poxodženňa podvojenňa pryholosnyx zberihajet'ša abo ni:

a) podvojenňa pryholosnyx ne peredajet'ša u slovax: *abreviatura, akord, akredytyv, akumul'ator, apel'acija, ataše, balada, balistyčnyj, balon, beletrystyka, hramatyka, hrupa, hryp, idyl'ija, intelekt, kiler, klas, kolektyv, kolona, komisija, opereta, popuri, samit, suma, šasi, šose* ta in.;

b) podvojenňa pryholosnyx zberihajet'ša u slovax: *annaly, barokko, bill, bonna, brutto, bulla, donna, durra, fortissimo, intermecco, libretto, madonna, manna, mulla, netto, penni, pianissimo, picca, spagetti, stakkato, tonna, vanna, villa* ta in.

2. U zahaľnyx nazvax podvojeni pryholosni zberihajut'ša takož pry zbihu kincevoho pryholosnoho prefiksa i počatkovoho pryholosnoho koreňa, jakščo paraleľno vžyvajet'ša vidpovidne neprefiksaľne slovo: *immihracija (mihracija), innovacija (novacija), irracional'nyj (racional'nyj), irreal'nyj (real'nyj), šurrealizm (realizm)* ta in.

3. Podvojeni pryholosni zazvyčaj zberihajut'ša v utvorenix vid vlasnyx nazv poxidnyx slovax: *attyčnyj, buddyzm, filippika, odisseja* toščo, a takož u nazvax narodiv, spivvidnosnyx z nazvamy krajin (miscsevostej), ščo majut' take podvojenňa: *hally, elliny, illirijci, kimmerijci, marokkanci, vallijci, vallony*, ale *bryty, finy, huny, normany, xety*.

Peredavanňa J ta holosnyx

§ 89. J, Y, I

1. Jakščo v inšomovnyx slovax **j**, **y** ta **i**, a takož **u** nimečkoho dyftonha **eu** vystupajut' pered holosnym abo miž dvoma holosnymy, to v ukrajinskij movi vidpovidni zvukospolučenňa peredajut'ša bukvospolučenňamy **je, ji, ju, ja, jo: jeger** (Jäger), **injekcija** (infectio), **objekt** (objectus), **foje** (foyer), **fějerverk** (Feuerwerk), **jidyš, judej** (judeus), **justycija** (justitia), **jarmarok** (Jahrmarkt), **janki** (yankee), **jard** (yard), **lojal'nyj** (loyal), **rojal'** (royal), **paranoja** (paranoia), **plejada** (Plèiade), **sekvoja** (sequoia), **jod, jogurt, joha** toščo.

2. Vidpovidno do vymovy **j** u slovax francuzčkoho poxodženňa peredajet'ša čerez **ž**: **žabo** (jabot), **žeton** (jeton); u slovax anhlijskoho poxodženňa – čerez **dž**: **džaz** (jazz), **džyngo** (jingo); u slovax ispańskoho poxodženňa – čerez **x**: **xunta** (junta).

§ 90. I, Y ta in.

Inšomovni **i**, **y**, a takož inši litery ta jix spolučenňa, ščo poznačajut' taki sami abo spivvidnosni z nymy zvuky (napryklad, anhlijski **e, ee, ea**), v ukrajinskij movi peredajut'ša čerez **i, ji, y**.

1. Litera **i** pyšeťša:

a) na počatku slova: *ideal, impuls, istorija, izotop*; a takož u prefiksal'nyx i skladnyx slovax, utvorennyx na osnovi takyx sliv z počatkovym **i**: *bezidejnyj, beziniciatyvnyj, dezinfekcija, dezinformacija, doistoryčnyj, staroindij'skyj*;

b) pisľa pryholosnoho pered holosnym ta zvukom **j**: *arterial'nyj, dialektyka, fialka, henial'nyj, material, tiara; avdijencija, hijena, klijent, pijetet, sijesta; adažio, aksioma, čempion, diod, fioletovyj; džiu-džytsu, konsorcium, radius, triumf*.

Prymitka. Useredyni slova pered nastupnym holosnym zvuk **i** može perexodyty v **j**. Taka zvukova zamina peredajet'sja v ukrajinskij movi spolučennamy **jo, je, ja**: *kurjoz, serjoznyj; arjergard, barjer, karjera, pjedestal, pjesa, premjer; kjanti, volterjaneć*;

c) pisľa **b, p, v, m, f, g, h, k, x, l, n** pered nastupnym pryholosnym: *biznes, bizon, bitum, pilot, piramida, vibracija, vitamin, vizyt, akademik, mihracija, mitynh, finansy, hrafik, gil'jotyna, ahitator, hihant, lohičnyj, kibernetyka, kil'vater, kino, arxiv, ximija, xirurh, literatura, respublika, nihilizm, nikel'*.

Prymitka 1. U nyzci sliv inšomovnoho poxodžennja pisľa **b, p, v, m, k, x, l, n** pyšeťša **y**: *bynt, spyrt, špyhun, vypmel, myhdal', myrt, kyparys, jexydna, xymera, lyman, karnyz* ta in., a takož u slovax, zapožyčenyx iz sxidnyx, perevažno z t'urkskyx mov: *baškyr, kalmyk, kyndžal, kyset, kyšlak, kyšmyš, kyzyl* ta in.

Prymitka 2. Litera **y** pyšeťša takož u davno zapožyčenyx slovax z cerkovnoji sfery: *dylakon, jepyskop, jepytymija, kyvot, mytra, mytropolyt, panaxyda, prokymen* toščo;

ć) u spolučenni **ija**, ščo vidpovidaje inšomovnomu **ia**, v kinci sliv: *arterija, industrija, istorija, ximija*;

č) pisľa pryholosnyx u kinci nevidmiňuvanyx sliv: *kolibri, pari, taksi, vizavi*.

2. Bukvospolučenná **ji** na misci inšomovnoho **i** vystupaje v pozycji pisľa holosnoho, koly u vymovi zjavľajet'ša vstavnyj **j**: *kofejin, mozajika, najivnyj, prozajik, rujina, tejin*.

3. Litera **y** pyšet'ša perevažno v zahal'nyx nazvax pisľa liter na poznačenná pryholosnyx **d, t, z, s, c, ž, dž, č, š, r** pered nastupnoju literoju, ščo poznačaje pryholosnyj zvuk, krim **j**: *dylar, diplom, dyrektor, dyversija, metodyka: institut, tyr, tyrada, tytan; kazino, pozytyvnyj, pozycja, fizyčnyj; syluet, symvol, symetrija; penicylin, cyrkul', cytadel', civilizacija; režyser, žyrandol', žyryndyst; džyhít, džynsy, džyp; rečytatyv, čyčerone, ale čipsy; šyfr, šyling, šyxta; baryton, koryfej, rytual*.

§ 91. E

1. **E**, krim vypadkiv inšoho zvukovoho značenná v inšomovnyx slovax, peredajet'ša literoju **e**: *ekvator, ekzamen, enerhija, entuziazm, etap, faeton, file, ideal, syluet, teatr*.

2. U řadi vypadkiv **e** peredajet'ša bukvospolučennám **je**:

a) koly v inšomovnyx slovax pered **e** vystupajut' **j, y**, abo **i** čy zjavľajet'ša vstavnyj **j** u podibnyx vypadkax vže na grunti ukrajinskoji movy: *barjer, pjedestal; abiturijent, dijeta, karijes, klijent* ta in.; v okremyx vypadkax – pisľa **e**: *fejerija, hejena* ta in.

Ale pisľa prefiksiv ta prefiksojidiv, ščo zakinčujut'ša holosnymy, pyšet'ša **e**: *dielektryk, poliedr, reevakuacija, reemihracija*;

b) u nyzci sliv (perevažno zapożyčenyx čerez poserednyctvo cerkovnoslovjanškoji movy) na počatku na misci etymolohičnoho **e**, hrečkyx dyftonhiv **eu, ai**: *jepyskop, jepytraxyl', jepytymija, jeres', jeretyk, Jevanhelija (Jevanhelije)*.

§ 92. Ö

Nimečkyj, švedskýj **ö** peredajuťša čerez **e**: *les, freken*.

§ 93. Ü

Nimečkyj, turečkyj **ü**, francužkyj **u** ta podібni zvuky z inšyx mov peredajuťša čerez **u**, pomjakšujučy poperednij pryholosnyj: *meňu, nokt'urn, t'urban, uvert'ura*, abo ne pomjakšujučy poperedného pryholosnoho: *brošura, parašut, parfumy, žuri*.

Hrupy pryholosnyx z holosnymy

§ 94. JA, JU, JE, JI

Bukvospolučenná **ja, ju, je, ji** poznačajuť spolučenná zvuka **j** i nastupnoho holosnoho, vказujučy na rozdiľnist' ymovy z:

a) poperednimy tverdymy pryholosnymy: **b, p, v, m, f, g, k, r**: *bjaž, bjudžet, bjuro, bjurokrat, bjust, vestybjul', pjedestal, kupjura, pjure, intervju, mjuryd, mjuzet, mjuzykl, premjer, fjučersnyj, kurfjurst, gjaur, kjanti, kjaryz, kjure, kjuvet, karjera*;

b) kincevym pryholosnym prefiksiv ta peršoji častyny skladnyx sliv: *adjunkt, adjutant, dyzjunkcija, injekcija, kontrjarus, konjunktivit, objekt, subjekt; panjevropejskyj, transjevropejskyj, fel'djeger*.

§ 95. Mjaki pryholosni

U slovax inšomovnoho poxodženńa vžyvajuťša taki mjaki pryholosni:

a) **ď, ť, ľ, ś, ń** pered bukvospolučennamy **ja, ju, je, jo**: *ad'ju, kondot'jer, eskadryl'ja, mil'jard, atel'je, lje, bul'jon, mil'jon, konferansje, viňjetka, kaňjon*;

b) **đ, ʦ, ʦ', ř** pered **a, u**: *mađar, d'una, řulpan, mařarija, iľuzija, řukzak, řuř*;

v) **ʦ'** pered nastupnym pryholosnym abo v kinci slova: *albatros, fiľm; diahonal', mahistral'*.

§ 96. -TR, -DR

Kincevi spolučenná **tr** i **dr** peredajuť identyčno, bez vstavnyx holosnyx: *barometr, centr, diametr, semestr, teatr, termometr; cylindr, meandr, poliedr*.

§ 97, 98. Vidtvorenńa inřomovnyx dyfthonhiv

1. Inřomovni **au, ou, ow**, řčo vymovľajuťša jak dyfthonhični spolučenná, peredajuťša perevažno čerez **av**: *astro-navt, avdijencija, avdiovizual'nyj, avdytorija, avkcion, avtentyčnyj, avtobiohrafija, avtodafe, avtokefal'nyj, avtomobil', avtor, avtorytet, avtoxtton, inavguracija, lavr, lavreat, mavzolej*.

Mořna takoř peredavaty **au, ou** identyčno v nyzci sliv: *dřoul', fauna, kloun, nou-xau*.

2. Nimečki dyfthonhy **ei** ta **eu** majuť peredavatyřa vidpovidno čerez **aj** i **oj**: *hakenkrojc, haul'ajter, rajx*.

Ale za tradycijeju v bahat'ox vypadkax zberihajeťša vidtvorenńa jix obox čerez **ej**: *fejerverk, hrosmejster, edel'vejs, lejb-hvardija, lejttenant, lejtmotyv, markšejder, řtrejkbrexer*.

3. Hollandřkyj **ij**, a takoř spolučenná **ey**, vlastyve dejakym movam, peredajuťša čerez **ej**: *hejzer, drejf, volejbol*.

PRAVOPYS VLASNYX NAZV

Imena ta prizvyšča

§ 99. Ukrajínski imena ta prizvyšča

Ukrajínski imena ta prizvyšča peredajut'sja na pyšmi vidpovidno do vymovy za zahaľnymy pravopysnymy normamy: *Xrystyna Alčevska, Emma Andijevska, Pamvo Berynda, Kesar Bilylovskyj, Petro Dorošenko, Oleksandr Dovženko, Ivan Franko, Nazar Hončar, Jevhen Hrebinka, Ol'ha Kobyl'anska, Jurij Kondrat'uk, Leš Kurbas, Ostap Lučkyj, Nestor Maxno, Myxajlo Petrenko, Valerjan Poliščuk, Maksym Ryl'skyj, Roman Sadlovskyj, Kasijan Sakovyč, Oksana Senatovyč, Hryhorij Skovoroda, Meletij Smotryčkyi, Volodymyr Sošura, Vasyl' Stus, Klymentij Šeptyčkyj, Taras Ševčenko, Pavlo Tyčyna, Bohdan Xmel'nyčkyj, Viktor Zabila, Olena Žoravnyčka.*

§ 100. Vidmiňuvanňa imen

1. Ukrajínski čoloviči ta žinoči imena, ščo v nazyvnomu vidminku odnyny zakinčujut'sja na **-a**, vidmiňujut'sja jak vidpovidni imennyky I vidminy.

2. Ukrajínski čoloviči imena, ščo v nazyvnomu vidminku odnyny zakinčujut'sja na pryholosnyj ta **o**, vidmiňujut'sja jak vidpovidni imennyky II vidminy.

3. Ukrajínski žinoči imena, ščo v nazyvnomu vidminku odnyny zakinčujut'sja na pryholosnyj, vidmiňujut'sja jak vidpovidni imennyky III vidminy.

Zrazok vidmiňuvanňa čolovičoho imeni ta po baťkovi

N. *Ivan Volodymyrovyč*

R. *Ivan-a Volodymyrovyč-a*

- D. *Ivan-ovi, -u Volodymyrovyč-u, -evi*
- Z. = R.
- O. *Ivan-om Volodymyrovyč-em*
- M. ... *Ivan-ovi, -u, -i Volodymyrovyč-u, -evi*
- K. *Ivan-e Volodymyrovyč-u*

Zrazok vidmiňuvanňa žinočoho imeni ta po baťkovi

- N. *Nadij-a Jaroslavivn-a*
- R. *Nadij-i Jaroslavivn-y*
- D. *Nadij-i Jaroslavivn-i*
- Z. *Nadij-u Jaroslavivn-u*
- O. *Nadij-eju Jaroslavivn-oju*
- M. ... *Nadij-i Jaroslavivn-i*
- K. *Nadij-e Jaroslavivn-o*

§ 101. Vidmiňuvanňa prizvyšč

1. Ukrajinški ta inši slovjanški prizvyšča, ščo majut zakinčennja imennykiv I ta II vidminy, vidmiňujuťša perevažno za zrazkom vidmiňuvanňa vidpovidnyx imennykiv cyx vidmin.

2. Prizvyšča prykmetnykovoho typu na **-yj, -ij** vidmiňujuťša jak vidpovidni prykmetnyky čol. ta žin. rodu (tverdoji abo mjakoji hrupy).

3. Čoloviči prizvyšča prykmetnykovoho typu na **-iv, -ov, -ev, -yn, -in** majut kombinovanu (imennykovu z rysamy prysvijnyx prykmetnykiv) systemu vidmiňuvanňa.

4. Prizvyšča žinok z osnovoju na pryholosnyj ta na **o** ne vidmiňujuťša: *Mariji Senyk, Nadiji Balij, z Marijeju Bajko, z Linoju Kostenko*. Prizvyšča, utvoreni vid prysvijnyx prykmetnykiv, možuť maty formy žin. rodu zaležno vid tradycij: *Myroslava Kovaliv, Hanna Vološyn*.

§ 102. Inšomovni imena ta prizvyšča

Inšomovni imena ta prizvyšča majúť dva varianty predači: a) v oryhynali; b) transformuvanňa zasobamy ukrajínskoji latynky. Stosovno slovjanáskyx mov, to slid maty na uvazi, ščo dejaki z nyx korystujuťša kyrylyceju, a dajaki latynkoju (zi svojimy modyfikacijamy). Romański ta hermański movy, z jakyx pochodyť bilšisť našyx zapozyčeň, tež majúť svoji riznovydy latynky, jaka v avtentyčnomu vyhl'adi zberehlaša lyše v latynskij movi. Ščo ž stosujeťša t. zv. ekzotyčnyx mov, to bilšisť zapozyčeň z nyx my otrymaly čerez latynsku hrafiku. Hrečki (davňohrečki) imena vžyvajuťša vidpovidno do tradycijno ustalenoji ukrajínskoji vymovy.

§ 103-105. Slovjanški imena ta prizvyšča

I) Imena ta prizvyšča zi slovjanáskyx mov, jaki korystujuťša kyrylyceju, peredajuťša za zahaľnymy pravopysnymy normamy ukrajínskoji latynky. Takym čynom peredajuťša biloruški, bolharški, makedonški, rosijški ta serbški prizvyšča j imena.

1. Pry predači biloruškyx imen ta prizvyšč zberihajuťša fonetyčnyj pryncyp, vlastyvyj biloruškij movi:

Максім Багдановіч – Maksim Bahdanovyč,

Васіль Быкаў – Vasil' Bykau,

Уладзімір Караткевіч – Uladzimir Karatkevyč,

Якуб Колас – Jakub Kolas,

Янка Купала – Janka Kupala,

Аляксандр Лукашэнка – Al'aksandr Lukašenka,

Адам Мальдзіс – Adam Mal'dzis,

Сяргеј Панізнік – Šarhej Paniznik.

Biloruškij ŷ (y korotkyj) peredajeťša čerez v; sufiks -ič – čerez -yč.

2. Bolharški ta makedonški imena ta prizvyšča faktyčno transliterujuťša:

Христо Ботев – Xrysto Botev,
Никола Вапцаров – Nykola Vapcarov,
Блаже Конески – Blaže Konesky,
Кочо Рацин – Kočo Racyn.

Litera **и** peredajet'ša čerez **у** (v cyx movax nemaje rozriznenňa **и - и**): *Гео Милев – Geo Mylev*. Makedonška litera **с** peredajet'ša čerez **dz**: *Dzeparovskey*.

3. Rosijski imena ta prizvyšča peredajut'ša z uraxuvanám jak fonetyčnyx, tak i etymolohičnyx osoblyvostej.

Litera **е** peredajet'ša po-riznomu:

a) jak **е**, pomjakšujučy poperednij pryholosnyj: *Kozyřev, Lomt'ev, Mjedyjed'ev, Pisarev, Zvyjeřev;*

b) jak **je**: na počatku slova: *Jegorov, Jeršov;* pisľa holosnoho ta pry rozdiľnij vymovi pisľa pryholosnoho, a takož pisľa hubnoho pryholosnyx: *Bjerd'ajev, Grigorjev, Vjeřesajev.*

Litera **ë** (**е** nahološenyj) tež peredajet'ša po-riznomu:

a) jak **о**, pomjakšujučy poperednij pryholosnyj (krim hubnyx): *Đornov, Koroľov, Ťorkin;* pisľa **č**: *Tkačov, Xruščov;*

b) jak **jo** – pisľa hubnoho pryholosnoho: *Alfjorov, Vorobjov;* pisľa holosnoho: *Bugajov;* na počatku slova: *Jolkin.*

II) Serbska mova maje dvi paraleľni hrafikey: kyrylyču j latynku. Z obydivox cyx hrafičnyx system serbski imena ta prizvyšča transformujuťša odnakovo:

Вук Караџић, Vuk Karadžić – Vuk Karadžyč;
Марко Краљевић, Marko Kraljević – Marko Kral'evyč;

Милорад Павић, Milorad Pavić – Milorad Pavyč.

Serbškyj sufiks **-ић, -ић** peredajeťša čerez **-yč; љ, љ** i **њ, њ** – čerez **Љ, љ**. U serbškyx imenax typu *Milica, Milorad, Miodrag* zberihajeťša **i**, ne perexod'acy v **y**.

III) Latynškoju hrafigoju korystujuťša verxňolužyčka, nyžňolužyčka, poľška, slovačka, slovenška, češka i xorvatška movy, z jakyx imena j prizvyšča peredajuťša abo v oryhinali, abo vidpovidno do vymoh ukrajinškoji vymovy:

Jakub Bart-Čišinski – Jakub Bart-Čišynškyj,

Adam Mickiewicz – Adam Mickevyč,

Juliusz Słowacki – Juliuš Slovačkyj,

Pavol Hviezdoslav – Pavol Hvezdoslav,

France Prešeren – France Prešern,

Oton Župančič – Oton Župančyč,

Jaroslav Vrchlický – Jaroslav Vrxličkyj,

Petar Preradović – Petar Preradovyč.

Dovoli často oryhinal'ne napysanňa može zbihatyśa z ukrajinškyx vidtvorenňam latynkoju: *Handrij Zejler, Kito Lorenc, Mato Kosyk, Ludevít Štur, Srečko Kosovel, Karel Čapek, Jaroslav Hašek, Miroslav Krleža.*

§ 106. Neslovjanski imena ta prizvyšča

Neslovjanski imena ta prizvyšča peredajuťša dvojako: a) v oryhinal'nomu napysanni; b) transformovano vidpovidno do ukrajinškoji vymovy za zahaľnymy pravopysnymy normamy.

1. Imena, vžyvani okremo vid prizvyšč, perevažno transformujuťša: *Georges – Žorž, Giacomo – Džakomo, Giovanni – Džovanni, György – Ďord', Friedrich – Fridrix, Jean – Žan, John – Džon, Juan – Xuan, William – Vil'jam.*

2. Jakščo prizvyšča vžyvajuťša v oryhinal'nomu napysanni, to j imena pry nyx tež tak pyšuťša: *Giacomo Casa-*

nova, Juan Ramón Jiménez, Georges Rodenbach, Friedrich Schiller, William Shakespeare.

3. Koly imena ta prizvyščá pry transformaciji zakinčujuťša na pryholosnyj, to pry vidmińuvanni distajut' vidpovidni vidminkovi zakinčenná za zrazkom imennykiv čol. rodu II vidminy:

Fridrix Šiller – Fridrixa Šillera i t.d.,
Vil'jam Šekspir – Vil'jama Šekspira toščo.

Koly ž zalyšajet'ša oryhinaľne napysanná, to pered vidminkovym zakinčennám stavyťša apostrof: *Friedrich'a Schiller'a, William'a Shakespeare'a* toščo.

U vypadku, koly imja čy prizvyščé zakinčujuťša na **-a**, možut' vžyvatyša vidminkovi zakinčenná za zrazkom imennykiv žin. rodu I vidminy: *Kazanova – Kazanovy, Casanova – Casanov'y; Luka – Luky, Luca – Luc'y.*

Imena ta prizvyščá, ščo zakinčujuťša na bud'-jakyj holosnyj zvuk, krim **a**, je nevidmińuvanymy: *Benito, Henri – Anri, Julio – Xulio, Roger – Rože; Hardy – Hardi, Marinetti, Pirandello.*

Pry zbihovi oryhinaľnoho napysanná z transformovanim apostrof pered vidminkovymy zakinčennámy ne stavyťša: *Robert – Roberta; Doderer – Doderera.*

4. Hrečki (davńohrečki) imena vžyvajuťša zhidno z ustalenoju tradycijnoju vymovoju: *Apollon, Ariadna, Diohen, Herakl, Jason, Ikar, Kassandra, Minotavr, Tesej, Odissej, Siziť.*

5. Stosovno fonetyčnyx osoblyvostej peredači transformovanyx inšomovnyx prizvyšč ta imen, analohiji dyv. u poperednij častyńi “Pravopys sliv inšomovnoho poxoždenná“.

Heohrafični nazvy

§ 107. Ukrajinski heohrafični nazvy

Ukrajinski heohrafični nazvy na pyśmi peredajuťša vidpovidno do vymovy za zahaľnymy pravopysnymy normamy: *Alušta, Brovary, Bruxovyči, Černihiv, Černivci, Donečk, Dubno, Fastiv, Jampil, Jaremča, Kamjaneć-Podil'skyj, Kremenčuk, Kryvyj Rih, Kyjiv, Lučk, Lviv, Mykolajiv, Navarija, Novhorod-Siverskyj, Odesa, Poltava, Rivne, Sevastopol, Trypill'a, Uryč, Vinnyća, Xarkiv, Zaporizžja, Žabje, Žytomyr; Buh, Čeremoš, Desna, Dnipro, Dnister, Opir, Poltva, Prut, Prypjat', Roś, Stryj, Styr, Šan, Ščyrka, Tysa.*

Prymitka. U nazvax ukrajinskyx mist treba rozriznaty **-pol'** u nazvax hrečkoho pochodzenia (vid hrečkoho *polis* "misto"): *Mariupol', Melitopol', Nikopol', Simferopol'* – i **-pil'** (z ukrajinskoho "pole"): *Boryspil', Kryžopil', Ol'hopil', Ternopil'.*

§ 108. Inšomovni heohrafični nazvy

Inšomovni heohrafični nazvy peredajuťša abo vidpovidno do vymovy v oryhinali, abo zhidno z ustalenoju tradycijeju zasvojenia cyx nazv v ukrajinskij movi.

1. Vidpovidno do vymovy v oryhinali optymal'no nablyženo vidtvořujuťša taki inšomovni heohrafični nazvy: *Amsterdam, Baden-Baden, Barselona, Berlin, Bern, Bordo, Bratislava, Budapešt, Lion, Eublin, Lubl'ana, Ňju-Jork, Mjunxen, Monako, Montana, Monte Karlo, Oslo, Praha, Samarkand, Taškent, Varna, Varšava, Zagreb* toščo.

2. Zhidno z ustalenoju tradycijeju zasvojeno taki inšomovni heohrafični nazvy:

a) deščo zmineni u vymovi: *Beograd – Belhrad, București – Buxarest, Istanbul – Stambul, Kraków – Krakiv,*

Milano – Milan, Napoli – Neapol', Paris – Paryž, Prešov – Pრაšiv, Roma – Rym, Rzeszow – Rაšiv, Torino – Turyn, Wien – Viedeň;

b) prekladeni abo istoryčno prystosovani v ustaleni
vydozmini: *Čornohorija (Crna Gora), Nimeččyna (Deutschland), Nova Zelandija (New Zeland), Švecija (Sverige), Uhorščyna (Magyarország).*

Prymitka 1. Dejaki hrečki heohrafični nazvy možut maty paralelni formy: napr., *Afíny* i *Ateny*.

Prymitka 2. Dekoly sytuatyvno možut' vžyvatyša inšomovni heohrafični nazvy i v oryhinal'nomu napysanni: napr., *Barcelona, Köbenhavn, New York.*

§ 109. Vidmińuvanná heohrafičnyx nazv

1. Heohrafični nazvy z imennykovymy zakinčennamy – jak ukrajinski, tak i inšomovni – perevažno vidmińujuťša jak zvyčajni imennyky I, II ta III vidmin:

I vidmina: *Afryka – Afryky, v Afryci; Loxvyća – Loxvyci, Loxvyceju, u Loxvyci; Oľvija – Oľviji, Oľvijeju, v Oľviji; Praha – Prahy, u Prazi; Šepetivka – Šepetivky, u Šepetivci;*

II vidmina: *Berlin – Berlina, v Berlini; Buh – Buhu, na Buzi; Dubno – Dubna, Dubnom, u Dubni; Lviv – Lvova, Lvovom, u Lvovi; Ternopil' – Ternopola, Ternopolem, u Ternopoli; Užhorod – Užhoroda, Užhorodom, v Užhorodi;*

III vidmina: *Bretań – Bretani, Bretanńu, u Bretani; Kerč – Kerči, Kerčju, u Kerči, Umań – Umani, Umanku, v Umani.*

2. Heohrafični nazvy, vžyvani u formi množyny, vidmińujuťša jak vidpovidni zahaľni imennyky: *Černivci – Černivciv (Černivec'), Černivcam, u Černivcax; Filippiny –*

Filippin, Filippinam; Karpaty – Karpat, Karpatam; Romny – Romen, Romnam; Saloniky – Salonik, Salonikam.

3. Heohrafični nazvy z prykmetykovymy zakinčenamy vidmiňujuťša jak zvyčajni prykmetyky: *Borove – Borovoho, Borovomu; Lozova – Lozovoji, Lozovij; Rivne – Rivnoho, Rivnomu; Xmeľnyčkyj – Xmeľnyčkoho, Xmeľnyčkomu.*

4. Heohrafični nazvy, ščo skladajuťša z prykmetyka ta imennyka abo, navpaky, imennyka ta prykmetyka, vidmiňujuťša v obox častynax:

a) *Hola Prystaň – Holoji Prystani, Holoju Prystanňu; Kryvyj Rih – Kryvoho Rohu, Kryvym Rohom;*

b) *Kamjaneć-Podil’skyj – Kamjanća-Podil’skoho; Novhorod-Siver’skyj – Novhoroda-Siver’skoho; Rava-Ruška – Ravy-Ruškoji, Ravi-Ruškij.*

Prymitka. U nazvi *Askanija-Nova* druhij komponent vidmiňujeťša jak imennyk: *Askanija-Nova – Askaniji-Novy, Askaniji-Novi.*

5. Heohrafični nazvy, ščo skladajuťša z dvox imennykiv, vidmiňujuťša lyše v druhij časty: *Baden-Baden – Baden-Badena, u Baden-Badeni; Ivano-Frankivśk – Ivano-Frankivśka, v Ivano-Frankivśku, ale Konča-Zaspa – Konči-Zaspy, u Konči-Zaspi; Pušča-Vodyća – Pušči-Vodyci, u Pušči-Vodyci.*

6. Heohrafični nazvy, ščo skladajuťša z dvox imennykiv ta pryjmennykiv miž nymy, vidmiňujuťša v peršij časty: *Frankfurt-na-Majni – Frankfurta-na-Majni, u Frankfurta-na-Majni; Jar-pid-Zajčykom – Jaru-pid-Zajčykom, u Jaru-pid-Zajčykom; Rostov-na-Donu – Rostova-na-Donu, u Rostovi-na-Donu.*

7. Ne vidmiňujuťša inšomovni heohrafični nazvy, ščo zakinčujuťša holosnym (krim **a** pis’ŧa pryholosnoho: *Mon-*

tana – Montany, v Montani): Baku, Montevideo, Nikaragua, Ontario, Rio-de-Žanejro.

§ 110. Pravopys prykmetykiv
vid heohrafičnyx nazv ta nazv narodiv

-YNŠK(YJ), -INŠK(YJ)

U prykmetykax na **-ynšk(yj)**, **-inšk(yj)**, utvorenyx vid heohrafičnyx nazv i nazv narodiv, ščo majuť u svojij osnovi komponenty **-yn**, **-in**, **-ynšk**, **-inšk**, zberihajeťša toj samyj holosnyj (**y** abo **i**), ščo i v bazovij nazvi: *Čyhyryn – čyhyrynškyj, Filippiny – filippinškyj, hruzyn – hruzynškyj, Nižyn – nižynškyj, osetyn – osetynškyj, Tulčyn – tulčynzkyj.*

V analohičnyx prykmetykax, utvorenyx vid heohrafičnyx nazv, ščo ne majuť v osnovi **-yn**, **-in**, pyšeťša **y**, za vyňatkom pozycji pisľa zvuka **j**: *Alaska – alaskynškyj, Baku – bakynškyj, Kabarda – kabardynškyj, ale Amudarja – amudarjinškyj.*

-OVŠK(YJ), -EVŠK(YJ), -IVŠK(YJ)

U prykmetykax na **-ovšk(yj)**, **-evšk(yj)**, **-ivšk(yj)**, utvorenyx vid heohrafičnyx nazv, ščo majuť u svojij osnovi **-ov**, **-ev**, **-iv**, zberihajeťša toj samyj holosnyj (**o**, **e**, **i**), ščo i v bazovij nazvi: *Kosovo – kosovškyj, Tambov – tambovškyj; Karačev – karačevškyj; Kyšyniv – kyšynivškyj, Mohyliv – mohylivškyj.*

Jakščo pry tvorenni takyx prykmetykiv vid ukrajinstkyx heohrafičnyx nazv vidkrytyj sklad z **o**, **e** staje zakrytym, dije pravlylo čerhuvanňa **o**, **e** z **i**: *Lozova – lozivškyj, Svatove – svativškyj, Xmeleve – xmelivškyj.*

Zminy pryholosnyx

Pry tvorenni prykmetnykiv za dopomohoju sufiksa -**šk-(yj)** vid heohrafičnyx nazv i nazv narodiv, osnova jakyx zakinčujet'ša na pryholosnyj, vidbuvajuťša taki fonetyčni zminy:

a) **h, ž, z + -šk-(yj) → -žk-(yj)**: *Buh – bužkyj, Kryvyj Rih – kryvorižkyj, Ostroh – ostrožkyj, Praha – pražkyj, Ryha – ryžkyj, Paryž – paryžkyj, Voronež – voronežkyj, Zaporizžja – zaporizkyj; Abxazija – abxažkyj, francuz – francužkyj, Kavkaz – kavkažkyj;*

b) **k, c(ć), č + -šk-(yj) → -čk-(yj)**: *hrek – hrečkyj, Kaharlyk – kaharłyčkyj, Kobel'aky – kobel'ačkyj, Kremenčuk – kremenčučkyj, Pryluky – prylučkyj, slovak – slovačkyj, tadžyk – tadžyčkyj, uzbek – uzbečkyj; Nicca – niččkyj, Suec – sueččkyj, Želdeč – želdeččkyj; Baxmač – baxmaččkyj, Halyč – halyččkyj, Grinvič – grinviččkyj, Ovruč – ovruččkyj;*

c) **s, x, š + -šk-(yj) → -šk-(yj)**: *Čerkasy – čerkaškyj, čerkes – čerkeškyj, Jassy – jasskyj, Odesa – odeškyj; čex – češkyj, Karabax – karabaškyj, kazax – kazaškyj, volox – vološkyj; čuvaš – čuvaškyj, latyš – latyškyj, Syvaš – syvaškyj, Zolotonoša – zolotoniškyj.*

Prymitka 1. Dľa zbereženňa zvukovoho skladu tvirnyx osnov u dejakyx prykmetnykax zaznačeni pryholosni pered sufiksom ne zmiňujuťša: *actek – actekškyj, bask – baskškyj, inky – inkškyj, Mekka – mekkškyj, Monako – monakškyj, t'urk – t'urkškyj; Konstanca – konstancškyj; Lamanča – lamančškyj, Peč – pečškyj.*

Prymitka 2. Vid nazv *Peremyšl'* i *Radomyšl'* možlyvi varianty: *peremyšl'skyj i peremyškyj, radomyšl'skyj i radomyškyj.*

§ 111. Pravopys skladnyx
i skladenyx heohrafičnyx nazv

Napysanúa okremo

1. Okremo pyšuťša:

a) heohrafični nazvy, ščo skladajutšša z prykmetnyka abo pořadkovoho čyslivnyka ta imennyka: *Bila Cerkva, Davydiv Brid, Novyj Sad, Šyrokyj Jar, Verxúa Silezija, Zalisúa Perše, Zaporizka Sič, Zaxidna Jevropa*;

b) vlasni nazvy j nomenklaturni rodovi nazvy pry nyx: *Čorne more, Holovnyj Kavkazkyj xrebet, Krymškyj pivostriv, Perška zatoka; zatoka Svjatoho Lavrentija*.

Napysanúa razom

2. Razom pyšuťša:

a) heohrafični nazvy – imennyky, utvoreni vid prykmetnyka ta imennyka, zjednanyx spoločnym zvukom, a takož prykmetnyky, ščo poxod'at' vid nyx: *Bilopil'la, Kamjanohirka, Verxódniprovs'k; bilopil'skyj, kamjanohirkivskyj, verxódniprovs'kyj*;

b) heohrafični nazvy, utvoreni vid čyslivnyka ta imennyka, zjednanyx spoločnym zvukom, a takož poxidni vid nyx prykmetnyky: *Dvoriččja, Pjatyxatky, Semyhory, Semypilky, Trypill'a; dvoričan'skyj, pjatyxatkivskyj, semyhirs'kyj, semypilkivskyj, trypil'skyj*;

c) heohrafični nazvy z peršoju dijeslivnoju častynoju u formi nakazovoho sposobu ta poxidni vid nyx prykmetnyky: *Hul'ajpole, Kopajhorod, Krutyborody, Pečyvody; hul'ajpil'skyj, kopajhorod'skyj, krutyborodiv'skyj, pečyvodiv'skyj*;

č) heohrafični nazvy, utvoreni vid dvox imennykiv, zjednanyx spoločnym zvukom, ta poxidni vid nyx prykmet-

nyky: *Indokytaj, Juhoslavija, Straxolisša, Verbolozy; indo-kytajskýj, juhoslavskýj, straxolišskýj, verbolezivskýj*. Ale u vypadkax, de značenňa skladnykiv je dosyť samostijnym, pyšetša defis: *Avstro-Uhorščyna, Azovo-Čornomorja*;

č) heohrafični nazvy z druhoju častynoju **-horod, -hrad, -pil', -pol'**; **-abad, -akan, -burg, -lend, -pils, -taun, -šyr, -štadt** i poxidni vid nyx prykmetnyky: *Kytajhorod, Novhorod; Belhrad, Vyšehrad; Kňazpil', Ol'hopil'; Adrianopol', Sevastopol'; Ašhabad, Abakan, Brandenburg, Kemberlend, Davhavpils, Kejptaun, Jorkšyr, Rudol'fštadt; novhorodskýj, ol'hopil'skýj, sevastopol'skýj, brandenburžkyj, davhavpil'skýj, rudol'fštadt'skýj*;

d) prykmetnykovi formy vid heohrafičnyx nazv, ščo skladajutša z jakisnoho prykmetnyka ta imennyka abo vidnosnoho prykmetnyka (bez sufiksiv **-žk-, -šk-, -čk-** i sufiksiv prysvjivosti) ta imennyka: *bilocerkivskýj* (vid *Bila Cerkva*), *bilomor'skýj* (vid *Bile more*), *hostromohyl'skýj* (vid *Hostra Mohyla*), *novomeškyj* (vid *Nove Mesto*); *kamjanobalkivskýj* (vid *Kamjana Balka*), *lypovodolyn'skýj* (vid *Lypova Dolyna*), *zaxidnojevropejskýj* (vid *Zaxidna Jevropa*).

Napysanňa čerez defis

3. Čerez defis pyšetša:

a) heohrafični nazvy, ščo skladajutša z dvox imennykiv (bez spoločnoho zvuka) abo z imennyka j nastupnoho prykmetnyka, a takož prykmetnyky, ščo pochodat' vid nyx: *Baňa-Luka – baňa-lučkyj, Pušča-Vodyča – pušča-vodyčkyj; Berizky-Beršadški – berizky-beršadškyj, Kamjaneć-Podil'skýj – kamjaneć-podil'skýj, Rava-Ruška – rava-ruškyj*;

b) heohrafični nazvy, ščo stanovlat' pojednanňa dvox imen abo imeni ta prizvyšča (prizvyška) za dopomohoju

spolučného zvuka j zi zminoju formy druhoho komponenta, a takož poxidni vid nyx prykmetnyky: *Dmytro-Varvarivka* – *dmytro-varvarivskýj*, *Ivano-Frankivsk* – *ivano-frankivskýj*, *Myxajlo-Kočubynske* – *myxajlo-kočubynskýj*;

c) heohrafični nazvy, ščo skladajuťša z inšomovnyx elementiv, a takož poxidni vid nyx prykmetnyky: *Buenos-Ajres*, *Issyk-Kul*, *Rio-Negro*, *Ulan-Ude*; *buenos-ajreškyj*.

Ale nazvy z druhymy komponentamy **-dah**, **-darja**, **-tau** pyšuťša razom: *Ajudah*, *Alatau*, *Amudarja*, *Syrdarja*; *amudarjinskýj*;

ć) heohrafični nazvy, ščo skladajuťša z dvox imennykiv, pojednanyx miž soboju pryjmennykamy abo inšymy službovymy slovamy, a takož utvoreni vid nyx prykmetnyky: *Al'thajm-bil'a-Ul'ma*, *Frankfurt-na-Majni*, *Novosilky-na-Dnipri*; *Buloń-šur-Mer*, *Burg-el'-Arab*, *Pa-de-Kale*, *Rio-de-Ženejro*; *novosilkivskýj-na-Dnipri*, *buloń-šur-merškyj*, *burg-el'-arabškyj*;

č) prykmetnyky, utvoreni vid heohrafičnyx nazv, ščo stanovľať pojednanňa imeni ta prizvyšča: *ivano-frankivskýj* (selo *Ivana Franka*).